DECEMBER

ERDÉSZETI LAPOK

LXXV. ÉVF. | AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET KÖZLÖNYE | 12. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Megindították 1862-ben WAGNER KÁROLY és DIVALD ADOLF

Felelős szerkesztő
BIRÓ ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.
Előfizetési dij 1936. évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet
A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt dijért közöltetnek.
(Telefon: 1-237-22.)

Krónika.

1. *Egy csendes évforduló.*

Lapunk mai számával lezáródik annak 75. évfolyama.

Háromnegyed század az az idő, amire mint multjára tekinthet vissza. Három negyedszázad, amely idő alatt élete elválaszthatatlanul forrott egybe a magyar erdőgazdaság sorsával.

Egyének, irányzatok, áramlatok cserélődtek ki és váltakoztak, de nem változott, nem változhatott a hivatás, a szerep, amelyet be kellett töltenie.

Megismertetni egy addig számba alig vett ágazatot azokkal, akiknek létérdeke fűződik az ágazat virágzásához.

Megismertetni azt a számtalan vonatkozást, amellyel az ágazat érdekei a köz, a nemzet érdekeibe bekapcsolódnak.

Megmutatni, bizonyítani, hogy nem lehet, nem szabad mindenben a pillanatnyi érdeket előtérbe állítani, ha a jövendőt biztosítani, megvédeni akarjuk.

Áttörni az egyéni tulajdonjog, a szabad rendelkezés merev korlátait ott és addig a mértékig, ahol és ameddig arra a köz és a magánfél helyesen felfogott érdekeinek védelmében szükség van, de egyúttal körömszakadtig védeni

a tulajdonos, az egyén szabad rendelkezési jogát ott, ahol a beavatkozásra nincs feltétlen szükség.

Bebizonyítani, hogy a megfelelő helyen és módon alkalmazott állami beavatkozás különösen a jogutódok érdekében feltétlenül szükséges; de bebizonyítani azt is, hogy a merev bürokratizmus, a diktatórikus irányzat elsenyvesztik az egyéni munkakedvet és csirájában ölik meg az egészséges fejlődés lehetőségét.

Védeni az ágazatnak kevesek által ismert s még kevesebbek által méltányolt érdekeit, amire különösen az utolsó idők kíméletlen gazdasági harcában volt égetően szükség.

Nehéz feladatok!

El kell ismernünk, hogy közülök jó egynéhány még ma is megoldatlan.

Úgy érezzük azonban, hogy a zöld füzetek megtették azt, amit tőlük várni lehetett!

Adja az Ég, hogy az új negyedszázad az összes függő kérdéseket véglegesen, megnyugtatóan megoldja!

Hogy az új negyedszázad végére már csak a másik, el nem múló és éppen olyan fontos hivatás betöltésére legyen szükség: az erdészeti tudományok és ismeretek fejlesztésére és terjesztésére.

2. *Törvény és végrehajtás.*

Több, mint ötnegyed éve, hogy az új erdőtörvényt a kormányzat életbeléptette.

A szentesítés után egy fél év mult el az életbeléptetésig s ma már csak négy hónap választ el bennünket a szentesítés és kihirdetés második évfordulójától.

Végrehajtási utasításunk azonban nincs ma sem, sőt nincsenek megalkotva, életbeléptetve olyan szervezetek sem, amelyeket pedig a törvény kifejezetten előír s amelyeknek a meghallgatása nélkül bizonyos kérdésekben a földmívelésügyi miniszter úr törvényesen nem intézkedhetik.

Mivel pedig ilyen kérdések az elmult közel két esztendő alatt is bőségesen merültek fel, az ilyen ügyekben történt intézkedéseket nem tudjuk az e tekintetben is törvényes rendelkezések közé sorozni.

Itt elsősorban az Országos Erdőgazdasági Tanácsra gondolunk.

A mi véleményünk szerint az Országos Erdőgazdasági Tanács létesítésének meg kellett volna előznie a törvény életbeléptetését, vagy legrosszabb esetben az életbeléptető rendelettel egyidőben kellett volna a Tanács kinevezésének is megjelennie.

Mert vannak a gazdasági életben naponta felmerülő kérdések, amelyeknek a minisztérium által történő intézésénél a Tanácsot meg kell hallgatni.

Mivel pedig azt, ami nincs, meghallgatni sem lehet, az ezekben a dolgokban kiadott rendelkezések nélkülözik a törvényben előírt kellékeket.

Az a körülmény, hogy a végrehajtási utasítás nem jelent meg a törvény életbeléptetésével egyidejűleg, egyáltalán nem volt akadálya a Tanács kinevezésének.

Sőt éppen addig, amíg a végrehajtási utasítás meg nem jelenik, lett volna — a mi véleményünk szerint — a Tanács hivatása: egységes irányt szabni a gyakorlatnak s úgyszólván kijelölni a csapást, amelyen a végrehajtási utasításnak haladnia kell.

Őszintén megvallva nem értjük, hol hever a már több mint féléve letárgyalt végrehajtási utasítás, miért késik az Országos Erdőgazdasági Tanács kinevezése.

Hiszen a tanácstagok jelölése is már 8 hónappal ezelőtt megtörtént.

Hivatalos helyről hallottuk az aggodalmakat, hogy a Tanács el fog merülni a reá háramló teendők tengerében s a miniszteriális adminisztráció ezért fenn fog akadni.

Egyáltalán nem osztjuk ezeket az aggodalmakat!

Tessék csak végignézni a törvénynek azokat a rendelkezéseit, amelyek a tanács elé is utalt kérdésekre vonatkoznak.

Túlnyomó részüket nem a minisztérium, de az „erdőrendészeti hatóság" hatáskörébe utalja a törvény!

De még ahol miniszteri hatáskört mond is, ott sincs akadálya annak, hogy a jogot bizonyos keretek között át-

ruházott hatáskörben az elsőfokú erdőrendészeti hatóság gyakorolja.

Csak két irányelvet nem szabad szem elől téveszteni!

Az egyik: nem szabad központosítani!

Tessék az egyének megfelelő kiválasztása mellett hatáskört adni a külső hivataloknak a legteljesebb egyéni felelősség mellett!

Akire hatáskört nem lehet bízni, aki a felelősséget nem meri vállalni, az menjen — korra és rangra való tekintet nélkül — beosztottnak!

Legyünk tisztában azzal, hogy a bár nem százszázalékig kifogástalanul helyes, de idejében jött intézkedés a gazdasági életben jobb, mint az éveken át érlelt, de időbelileg elkésett elhatározás!

Mert a kisebb hibákat majdnem mindig ki lehet igazítani a végrehajtás során, de az elveszített időt semminemű kormányintézkedés nem hozza vissza.

A másik irányelv a hivatás helyes magyarázata!

Nem azt kell keresni, hogy lehet megakadályozni azt, amit a birtokos akar, de azt, hogyan lehet a törvény keretein belül, a köz és a jövendő érdekeinek megvédésével lehetővé tenni a birtokos óhajának teljesülését.

Ezeknek az irányelveknek az érvényesülése esetén a kérdések túlnyomó része egyetértéssel nyer elintézést az elsőfokú erdőrendészeti hatóságnal s nem is kerül a minisztérium elé.

Nem lesz tehát vele dolga a Tanácsnak sem!

Ez fedi teljesen azt a szándékunkat is, amit a Tanács törvénybeiktatásával meg akartunk valósítani!

Mert a cél az volt, hogy azokban a kérdésekben, amelyekben a külső erdőrendészeti közegek és a fél álláspontja, szándékai vagy véleménye nem egyeznek, ne legyen a döntésre hivatott miniszter csupán az elsőfokú előadó hivatali felsőbbségének véleményére utalva.

Nem titkolhatjuk azt a véleményünket, hogy 3—400 kat. holdas erdőcskékre vonatkozó üzemtervek irányelveinek megállapítása vagy azok jóváhagyása a minisztérium hozzászólása nélkül is teljesen hibátlanul megtörténhetik.

Nem tartjuk kívánatosnak, hogy sürgős szükség által indokolt apró-cseprő rendkívüli használatok ügyei megjárják a minsztériumot.

És ilyen példát még igen sokat tudnánk felhozni.

Sőt nyíltan megvalljuk, hogy mi az ilyen kérdésekben az áthidaló megoldások megtalálása tekintetében sokkal többet várunk a helyi ismereten kívül nem ritkán jóval nagyobb gyakorlatra visszatekintő külső szolgálatban álló erdőfelügyeleti tisztviselőtől.

A mi véleményünk szerint akkor lesz az adminisztráció célszerű, gyors és jó, ha az ilyen kérdések túlnyomó része kinn intéződik el, s nem fogja a minisztériumot az apró-cseprő folyóügyek elintézése tulajdonképpeni hivatásától: az általános irányítástól, az egész közösséget érintő gazdasági kérdések feldolgozásától stb. elvonni.

Ilyen megoldás mellett a Tanácsra sem fog túlzott terhet róni a folyóügyekben való véleménynyilvánítás és bőven marad ideje arra, hogy a fontos, az egész közösséget érintő kérdésekkel foglalkozzék.

A magunk részéről ismételten sajnálattal állapítjuk meg, hogy a közel másfél éve életbeléptetett erdőtörvény nincs végrehajtva s mivel véleményünk szerint a törvény a kormányzatot is kötelezi, erre a körülményre itt teljes tisztelettel, de ugyanakkora határozottsággal hívjuk fel a földmívelésügyi m. kir. miniszter úr figyelmét.

Nem mulaszthatjuk el azonban ez alkalommal egy másik körülményre is rámutatni. Az új törvény nemcsak fokozott jogot, de fokozott kötelességet is hárít a kormányzatra.

Elsőrendű közérdek kívánja, hogy ennek a kötelezettségének a kormányzat feleljen is meg.

Tényként állapíthatjuk meg azt, hogy az erdőfelügyelettel, irányítással, állami kezeléssel stb. járó törvényes kötelezettségeinek az állami adminisztráció személyzet- és költség hiánya miatt már a régi törvény érvényessége idején sem tudott megfelelni.

Annál kevésbbé áll módjában eleget tenni azoknak a fokozott kötelezettségeknek, amiket az új törvény reá ró.

Nemcsak intézkedés nem történt az új üzemtervek elkészítése iránt, de arról sem tudunk, hogy az erre vonatkozó s egyébként is az Országos Erdőgazdasági Tanács hozzászólását igénylő utasítás elkészült volna.

Minden aggodalom nélkül, igazunk teljes tudatában állapíthatjuk meg azt, hogy a mai szervezet és a mai költségelőirányzat ennek a hivatásnak nem is tud megfelelni.

Feltétlenül gondoskodni kell tehát arról, hogy a jövő költségvetési év elejéig ne csak a végrehajtásra vonatkozó rendelkezések és intézkedések szülessenek meg, de rendelkezésre álljon az a szervezet és költségelőirányzat is, amelynek segítségével a földmívelésügyi kormányzat ennek a hivatásának meg is tud felelni.

Mert a mi véleményünk szerint ez nem csak hivatása, de törvényszabta kötelessége.

3. Az első háromnegyed év fabehozatali mérlege.

Ide iktatjuk a szokásos összehasonlító kimutatást.

Maguk a számok minden magyarázatnál ékesebben szólnak.

Míg a tüzifánál az 1934—35. évi termelés erősebb tempója a behozatalt jelentékenyen visszaszorította, addig a műfaválasztékoknál már megnyilvánul az 1935—36. évi termelés erősen csökkenő irányzatának a hatása.

Kettő és fél millió pengő értékű, több mint 13.000 vasúti kocsirakomány műszaki és gazdasági célokra használt különféle fatermékkel többet hoztunk be, mint az előző évnek ugyanebben az időszakában.

Nem vonhatjuk kétségbe, hogy a gazdasági viszonyok lassú javulásának is része van ebben a dologban, de a lombfaválasztékokban való behozatal emelkedése már jórészben a belföldi termelés csökkenésére vezethető vissza.

Örömmel állaptíhatjuk meg, hogy évek óta folytatott küzdelmünk a gömbölyűfa behozatal emelése és a félgyártmányok behozatalának a csökkentése tekintetében még sem egészen eredménytelen.

Igazolja ezt az, hogy a gömbölyűfa anyagok behozatalánál mutatkozó emelkedés nemcsak a százalékos arány-

Fabehozatalunk mennyisége az 1935. és 1936. év első 9 hónapjában 10.000 kg.-os kocsirakományokban:

	1935	1936	Az 1935. évivel szemben	
			több	kevesebb
Tüzifa	10.041	8.486	—	1.555
Faszén	2.138	2.582	444	—
Bányafa	6.442	7.526	1.084	—
Gömbölyű fenyőfa	12.237	15.003	2.766	—
Gömbölyű lombfa	1.132	3.279	2.147	—
Hegyezett karó .	33	54	21	—
Bárdolt fenyőfa .	4.846	5.735	889	—
Vasúti talpfa . .	198	3.461	3.263	—
Kádárfa	73	106	33	—
Bognárfa	50	20	—	30
Fűrészelt fenyőfa	18.653	20.900	2.247	—
Fűrészelt lombfa	805	1.144	339	—
Összesen:	56.648	68.296	13.233	1.585

Fabehozatalunk értéke az 1935. és 1936. év első 9 hónapjában. Érték 1000 pengőben:

	1935	1936	Az 1935. évivel szemben	
			több	kevesebb
Tüzifa	1.750	1.453	—	297
Faszén	1.195	1.185	—	10
Bányafa	1.943	2.083	143	—
Gömbölyű fenyőfa	4.010	5.789	1.779	—
Gömbölyű lombfa	466	1.453	987	—
Hegyezett karó .	17	29	12	—
Bárdolt fenyőfa .	2.370	2.942	572	—
Vasúti talpfa . .	70	1.374	1.304	—
Kádárfa	89	132	43	—
Bognárfa	42	14	—	28
Fűrészelt fenyőfa	14.423	16.965	2.542	—
Fűrészelt lombfa	750	1.019	269	—
Összesen:	27.125	34.438	7.651	335

szám, de abszolut mennyiség tekintetében is meghaladja a feldolgozott választékoknál mutatkozó emelkedést.

4. A vadkár-kérdés.

A Felsódunántúli Mezőgazdasági Kamara igazgató tanácsa dr. Mohácsy Lajos evangélikus esperes lelkész indítványára a november hó 30-án tartott kamarai közgyűlés elé javaslatot terjesztett a vadkárok kérdésének rendezése céljából.

A 4. pontban foglalt javaslatot szószerint ide iktatjuk.

„1. A vadászati törvény azon szakaszát, mely kimondja, hogy a szarvas és dámvad mint fővadak által okozott kár megtérítésére csak azon vadászterület tulajdonosa, illetve bérlője kötelezhető, amely területen ezen vadakat *„tenyésztik"*, a törvényhozás olyan értelemben változtassa meg, hogy teljes kártérítéssel tartoznak a vadászterületek tulajdonosai, illetve bérlői, ha a fentnevezett vadak területükön egyáltalán *„tenyésznek"*.

Ugyanezen új törvényszakaszban történjék intézkedés arról is, hogy a szarvas és dámvaddal együtt soroltassék fel a *vaddisznó* is, melynek kártérítése az előző két fővaddal azonos elbírálás alá essék.

2. A vadászati törvényben határozottan körvonalaztassék az, hogy a szarvas, dámvad és a vaddisznó által okozott károkért teljes kártérítéssel tartozik azon vadászterület tulajdonosa, illetve bérlője, akinek, illetve akiknek területén a megnevezett vadak *tenyésznek*. Ezen kártérítés kötelezettsége alól csak azon esetben mentesüljenek a fentnevezettek, ha azon területeket, amelyeken e vadak tenyésznek, *megfelelő* kerítéssel veszik körül.

3. A törvénynovella világosan és félremagyarázást nem tűrő módon tartalmazzon kötelező rendelkezést arra nézve, hogy a vadászati haszonbér csakis a földtulajdonosok között osztandó és osztható fel, és hogy a vadászati haszonbér soha semmi körülmények között más célra a község által fel nem használható, hanem azt minden esetben a földtulajdonosok között kell kiosztani.

4. Mondja ki a törvény novellája, hogy minden vadász-

terület tulajdonosa, illetve bérlője évenként legalább kétszer köteles körvadászatot, vagy hajtóvadászatot tartani abból a célból, hogy ilyképen a *kisvad* (nyul, fácán, fogoly) kártevései csökkentessenek. Ugyancsak történjék intézkedés olyan irányban, hogy a fácánt, úgy mint régebben lehetséges volt, már augusztus 15-től kezdve lőhessék a vadászok. A törvény novellája gondoskodjék az érdekeltek hathatósabb védelméről az *orvvadászok* kártevéseivel szemben."

Évekkel ezelőtt lapunk egész tanulmánysorozatot közölt a kérdés megfelelő megoldása érdekében s azóta is többízben tettünk kísérletet aziránt, hogy ezt a kérdést egyesületközi megállapodással iparkodjunk lehetőleg rendezni, mert meggyőződésünk az, hogy az érdekelt egyesületek egyöntetű állásfoglalása a kormányzat helyzetét is nagyon megkönnyítené.

Ne felejtsük el, hogy a kérdés megfelelő rendezése azok részére, akik a károkat elszenvedik, nemcsak fontos, de sokhelyütt életbevágóan sürgős; másrészről aggodalommal látnánk azt, ha a károsultak kétségtelenül egységes frontjával szemben a vadászatnál is érdekeltek csoportja részekre széttagolva, százfelé ágazó, különféle kívánságokkal jelentkeznék.

A Felsődunántúli Mezőgazdasági Kamara előtt fekvő indítvány két alapelvét, hogy a vadkárokért a kártszenvedőnek teljes kártérítést kell kapnia, és hogy a vadászati bér azokat a földtulajdonosokat illeti, akiknek területén a vadászatot gyakorolják, a legteljesebb mértékben osztjuk.

Hozzáfűzzük azonban azt a véleményünket is, hogy a vadászati bér csak részben a földtulajdon elválaszthatatlan tartozékát alkotó vadászati jog megváltása, mert véleményünk szerint másik, részben kártérítési összeg is a vadak által elfogyasztott élelemért.

Félreértések elkerülése céljából már itt leszögezzük azt, hogy nem kívánjuk a kártérítés kérdését teljesen a vadászati bérekből megoldani, mert hiszen ez sokhelyütt lehetetlen is.

Nem látjuk azonban semmi akadályát, sőt véleményünk szerint a jogosságát sem lehet elvitatni annak az álláspont-

nak, hogy a bér épúgy megtérítése a vad által elhasznált élelemnek, mint ahogyan a csirke árában bennfoglaltatik az általa elfogyasztott kukorica, vagy egyéb termék értéke is.

A részletekre ezúttal kitérni nem kívánunk, csak egyre hívjuk fel a vadászat kedvelőinek és az abban érdekelt vadászoknak a figyelmét.

A tizenkettedik óra itt van!

Ha nem tudunk idejében megfelelő és egyöntetű álláspontra jutni, nem vethetünk követ a kormányzatra, ha ezt a kérdést tisztán azoknak a szempontoknak a figyelembevételével fogja rendezni, amelyeket a kárt szenvedők kétségkívül sokkal egységesebb és nagyobb tömege iparkodik majd érvényesíteni.

*

Chronik. Von *Z. Biró.*

Die Zeitschrift „Erdészeti Lapok" des Landesforstvereins schliesst mit dem Dezemberheft 1936. ihren 75. Jahrgang, aus welchem Anlass ihre in der Forstwirtschaft Ungarns eingenommene Rolle mit einigen warmen Worten gewürdigt wird.

Seit dem Inkrafttreten des neuen Forstgesetzes ist mehr als ein Jahr verflossen und der Vollzugserlass lässt noch immer auf sich warten. Ebenso wurde auch der durch das Gesetz vorgesehene Forstwirtschaftliche Landessenat noch nicht ins Leben gerufen, trotzdem in vielen Fragen auch das Gutachten des Senats einzuholen ist. Verfasser verlangt mit ernsten Worten rascheste Entscheidung, da eine gesunde Entwicklung des Wirtschaftslebens nur bei völligem Einklang zwischen Sinn und Handhabung des Gesetzes erwartet werden kann. Auch macht er darauf aufmerksam, dass die durch das Gesetz der Staatsmacht zugesicherten erweiterten Rechte gleichzeitig strenge Verpflichtung bedeuten. Die Überprüfung der zufolge des allgemeinen Betriebsplanzwangs viel zahlreicher werdenden Wirtschaftsakten, die staatliche Verwaltung der kleinen Waldbesitze usw. kann nur durch entsprechende Erhöhung des Personalstandes beim Statsfortwesen erfolgreich bewerkstelligt werden; hiefür zu sorgen ist unumgängliche Pflicht der Regierung.

Die Anklagen über den Wildschaden werden bei der Landbevölkerung immer häufiger und lauter. Es ist höchste Zeit, dass die jagdlichen Kreise in dieser Frage ein gemeinsames Überein kommen treffen, sonst wird die Regierung gezwungen sein, ohne ihre Teilnahme zu entscheiden.

*

Chronique, par *Z. Biró.*

L'Auteur souligne la nécessité de publier sans tarder les instructions relatives à l'application de la nouvelle loi forestière et de créer le Conseil National de Sylviculture, prévu par la loi, car la marche normale de toute activité sylvicole dépend de l'harmonie entre l'esprit de la loi et sa mise à exècution.

L'exercice des droits élargis que le Gouvernement tient de la nouvelle loi lui impose aussi des obligations qu'il ne saurait cependant remplir sans augmenter convenablement le personnel supérieur de l'administration forestière.

Les dégâts causés par le gibier suscitent des plaintes toujours plus nombreuses. Il serait temps que ceux qui chassent s'entendent pour donner à cette question une solution organique.

*

Chronicle. By *Z. Biró.*

The author urges the issue of the instructions as to the application of the new forestry law, and the establishment of the National Forestry Council thereby ordered, as the undisturbed development of forestry can only be assured by complete harmony between the spirit and the letter of the law.

The new law has conferred on the government not only fuller rights, but wider responsibilities, and these can only be properly handled by an augmentation in the number of State Foresters.

The complaints as to damage by game are ever more numerous, and it is now well time for all those interested in shooting and hunting to take joint action for the settlement of this question.

Hazánk részvétele a növényfejlődés (fenológia) nemzetközi megfigyelésében.

Évtizedes tapasztalatom, hogy úgy meteorológiai, mint fenológiai megfigyelések a legpontosabban az erdészek részéről végeztetnek. Csak emlékezetből hivatkozom *Pausinger (Görgényszentimre), Kayszral (Kőszeg), Teodorovits* és *Kiss (Szeged), Török (Vadászerdő), Nyitray (Zengg),* a régi erdészeti kar kimagasló értékeire, bár ha átnézném évkönyveinket, bizonnyal még sok fényes névvel találkoznék.

Éppen ezért bizalommal fordulok cikkemmel a magyar erdészekhez, karolják fel a fenológia ügyét, különös figye-

lemmel az itt írottakra. A „*Természettudományi Közlöny*"-ben* megjelent cikkemet némi átalakítással és bővítéssel jelentetem itt meg és remélem, sikerül a hazai fenológiai kutatást az erdészek segítségével biztos alapokra fektetni.

A nemzetközi meteorológiai szervezet *(Organisation Météorologique Internationale)* agrármeteorológiai bizottsága 1932 szeptember havában Münchenben tartott üléseiben foglalkozott azzal a kérdéssel is, hogy miként kellene a növényfejlődési megfigyeléseket nemzetközileg megszervezni. A tárgyalás folyamán hozott határozattal megbízták a hollandus *Braak* meteorológust, hogy *H. Bos* hollandus fenológussal egyetértőleg dolgozzanak ki egy tervezetet, amelyet a következő nemzetközi ülés tárgyalhatna. Ez meg is történt és a multévi *(Danzig,* 1935 augusztus) nemzetközi agrármeteorológiai bizottsági ülésen *Braak* javaslatát beterjesztette. Azt elfogadták és mint nemzetközi határozatot küldötte szét a De Bilt-ben székelő nemzetközi titkárság.

Braak, illetve a Bizottság ajánlatára nemzetközi növényfejlődési fokozatnak (fitofázis) a következők fogadtattak el:

Fejlődési állapot:	*Növényféleség:*	*Évszak:*
Levélfejlődés	*Alnus glutinosa* (égerfa)	Tavaszelő
Virágzás	*Sorbus aucuparia* (madárberkenye)	Tavasz
„	*Sambucus nigra* (bodza)	Nyárelő
Gyümölcsérés	„ „ „	Őszelő
Végső levélhullás	*Betula pendula* (nyirfa)	Ősz

A bizottság ezt a szerény jegyzéket az egyes országok által már végzett nemzeti növényfejlődési megfigyelések jegyzékéhez kéri hozzácsatolni.

A tárgyalás folyamán a tavaszelő időpontja megállapítására inkább az *égerfa* mellett foglaltak állást, mint a rezgő nyárfa mellett, mert utóbbinak különböző válfajai könnyen összetéveszthetők. A *madárberkenye,* valamint a

* „*Természettudományi Közlöny*" 1936 március 1—15-i füzet: *Dr. Réthly Antal:* Felhívás a növényfejlődés (fenológia) nemzetközi megfigyelésében való részvételre. (146—149. old.) Budapest, 1936.

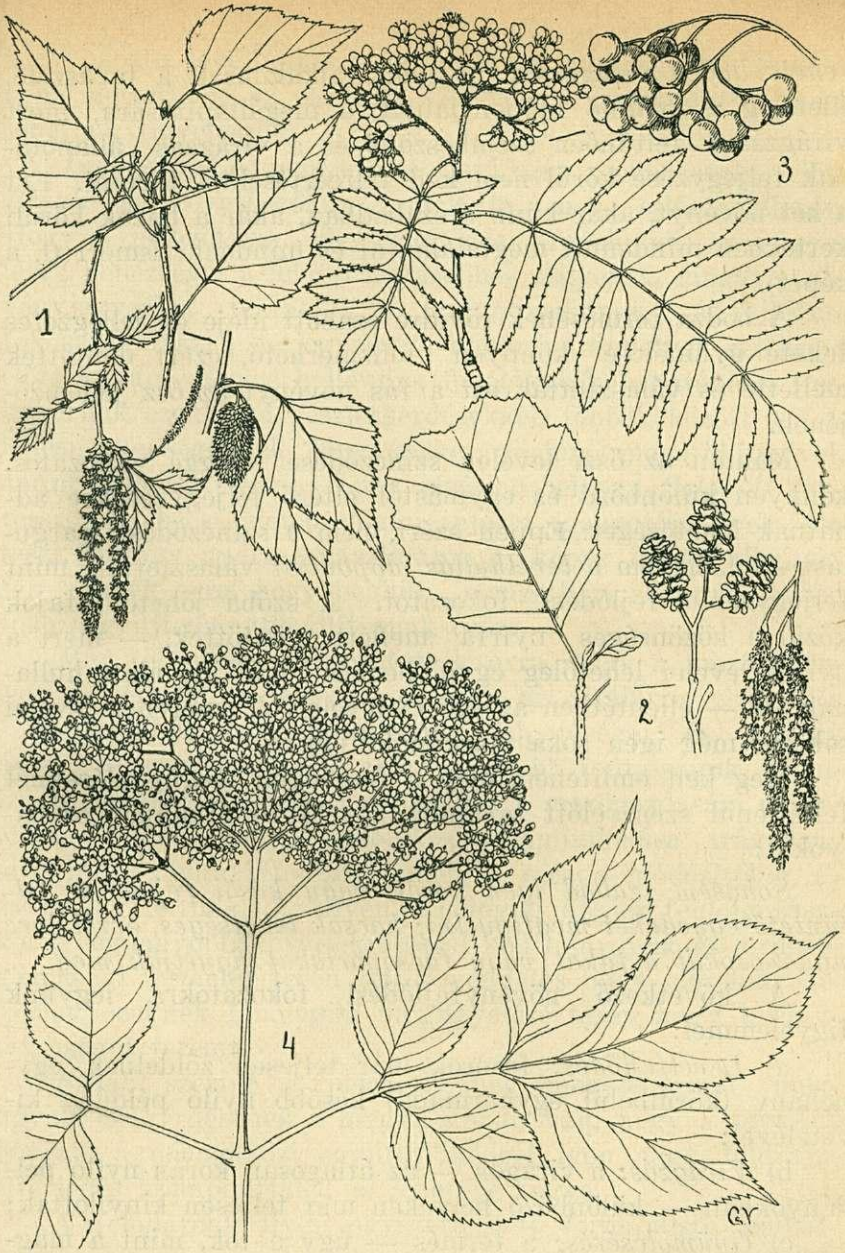

A megfigyelésre nemzetközileg ajánlott növények: 1 = Közönséges nyirfa *(Betula pendula)* nyári hajtásainak levelei, porzói és termős bárkája. 2 = Égerfa *(Alnus glutinosa)* levele, porzós bárkája, termős virágcsoportja. 3 = Madárberkenye *(Sorbus aucuparia)* virágos ága és termés-csoportja. 4 = Fekete bodza *(Sambucus nigra)* virágos ága.
Dr. Csapody Vera rajza.

fekete bodza virágzásai nagyon alkalmasak a tavaszelő, illetőleg a nyárelő időpontjainak a megállapítására, mert virágzásuk feltűnően szembeszökő és a virágzás állapotának feljegyzése körül nem kell félreértésektől tartani. Ezt a két növényt, akár künn a szabadban, akár a házak körüli kertekben mindenütt megtalálhatni és mindenki ismeri (l. a képet).

A bodza termésének rövidre szabott ideje és jellegzetes fekete gyümölcse könnyen felismerhető, ezért döntöttek mellette és választották ezt a fás növényt az ősz jellemzőjének.

Miután az őszi levelek színeződése eléggé változatos, könnyen különböző és egymástól eltérő feljegyzésekre adhatnak lehetőséget. Éppen ezért, nem a színeződést (sárgulást stb.), hanem a *levélhullás időpontját* választották, mint feljegyzendő fejlődési fokozatot. A szóba jöhető fafajok közül a közönséges nyírfa mellett döntöttek, — mert a nyírfa levelei lehetőleg egyidőben és rövid idő alatt hullanak alá — ellentétben az égerfa leveleivel, amelynek levelei sokszor még igen soká maradnak függve.

Meg kell említenem még a fenológiai megfigyeléseknél feltétlenül szem előtt tartandó következő általános szabályokat:

Sohasem szabad igen korai, vagy késői fejlődést feltüntető egyedeket megfigyelni; hacsak lehetséges, évről-évre ugyanazokat a fákat vagy facsoportokat figyeljük meg.

A következő növényfejlődési fokozatokra legyünk figyelemmel:

a) *Levélfejlődés:* fasorok már teljesen zöldelnek, egynéhány (körülbelül egyharmada) később nyíló példány kivételével;

b) *Virágzás:* a virágok — az átlagosan korán nyíló példányokban — különböző helyeken már teljesen kinyílottak;

c) *Gyümölcsérés:* a termés — úgy a tok, mint a magvak — már érett;

d) *Zárólevélhullás:* a rendes őszi levélhullás fellépte.

Meg kell jegyeznünk, hogy ezenkívül felléphet nyáron a meleg, majd a nagy hőség okozta és végül őszelőben a

fagy okozta levélhullás. Az utóbbi a rendes levélhullást néha sietteti, de az előbbiek fenológiai szempontból nem jöhetnek figyelembe.

Indokolás: A nemzetközi határozat meghozatala előtt *Braak* a következőkép indokolta meg állásfoglalását: Hogy a nemzetközi növényfejlődési (fenológiai) megfigyelések nehézségei a lehető legkisebbek legyenek, magát a növényjegyzéket tekintjük a legfontosabbnak. A fejlődésfokozatok (fázis) feljegyzésére néhány irányelvet kell szem előtt tartani. Egyes hollandus fenológusok behatóbban foglalkoznak ezekkel a részletkérdésekkel, többek között a fejlődési jelenségeknek fényképeken történő megörökítésével, amint azt az ausztriai Lunz kísérleti telepen *Schmidt* professzor, a bécsi meteorológiai intézet igazgatója évek óta teszi. Az így nyert tapasztalatok és képek idővel alkalmasak lesznek arra, hogy belőlük „nemzetközi növényfejlődési fokozatgyüjteményt" állítsanak össze.

Már több helyen rámutattak arra, hogy a mezőgazdasági növényeknek lényegében csak az általános elterjedés szempontjából tulajdoníthatunk jelentőséget és egy-egy ország keretén belül van talán nagyobb fontosságuk. Azonban a sok fajtafáleség, a nemesítés, a mezőgazdasági művelés alatt lévő földnek különböző megmunkálása, trágyázás stb., mind olyan tényezők, amelyek erősen módosítólag és zavarólag hatnak. Az ilyen fenológiai anyag feldolgozásakor a legnagyobb körültekintéssel kell eljárnunk és a mezőgazdasági termelés terén tett örvendetes nagy előrehaladás, sajnos, ezeknek fenológiai megfigyelése terén nagy bizonytalanságot teremt.

Braak szerint a nemzetközileg megszervezett megfigyelések kérdésének a magva abban van, hogy a javasolt jegyzék a nemzetközi együttműködést igen nagy földrajzi elterjedés szempontjából is lehetővé tegye.

A feladatnak ilyen egyszerűsített formájában szükséges, hogy a kiszemelt növényeink jegyzéke alapján a fejlődési fokozatok az időjárást jellemezzék úgy, mint az az illető időpontban az egész növény- és állatvilág megjelenésében és viselkedésében elénk tárul. Tekintve, hogy a növé-

nyek már a kiszemelt helyhez vannak kötve, a növényvilág sokkal alkalmasabb erre a célra, mint az állatvilág.

Nem volna célszerű igen sokféle növényt megfigyeltetni, mert attól kell tartani, hogy a nemzeti fenológiai feljegyzések mellett, az észlelések sokasága miatt azok pontatlanokká válnak, de ezt nem tekintve, minél kevesebb jellemző növényt választottunk ki, azok a Föld kereksége bizonyos éghajlati övének annál nagyobb területét fogják magukba foglalni.

Meg kell említeni, hogy már *Münchenben* megtartott *Nemzetközi Agrármeteorológiai Bizottság* ülésén az a vélemény alakult ki, hogy a lehetőleg kevés növényfajt és kevés időjárási, illetőleg növényfejlődési szakaszt figyeltessünk meg. Ilyenek a *tavaszelő*, a *tavasz dereka*, a *nyárelő*, a *nyár dereka*, az *őszelő* és az *ősz dereka*. A nyár derekának, a kánikulának, fenológiai módon való megállapítása legkevésbbé sikerülhet. Kétségtelen, hogy ez a legkevésbbé ingadozó, miért is a legkisebb határok közé van szorítva és éppen ezért ennek a fázisnak végeredményben a figyelmen kívül hagyása indokolt.

A *Nemzetközi Agrármeteorológiai Bizottság* most az első alkalommal még csak a fás növények időjárási jellemzőire fekteti a súlyt, mert ezekre a talajnak, a helynek, a környezetnek aránylag a legkisebb a befolyása és a megfigyelésre kiszemelt fás növények másokkal valóban nem cserélhetők össze és egyúttal jóformán mindenütt fellelhetők.

Hazánkban sok helyen végeznek rendszeres növényfenológiai megfigyeléseket s a feljegyzéseket a klimatológia már régóta felhasználja. A *Magyar Földrajzi Társaság Alföldi Bizottsága* által szervezett, jelenleg mintegy 60 állomást magába foglaló hálózat megfigyelései úgy a hazai, mint a nemzetközi éghajlatkutatás szolgálatában állanak. A megfigyelők jelentései a *Meteorológiai Intézetbe* futnak be s 15 állomás adatai a Meteorológiai Intézet közlései alapján *E. Ihne* professzor szerkesztésében *Darmstadtban* megjelenő „*Phaenologische Mitteilungen*“ című kiadványában megjelennek. Az *Alföldi Bizottság* észlelési ívein az Alföld

éghajlata megismerésének céljából 46 növény van felvéve s azonkívül az egész ország éghajlatának tanulmányozására, valamint részletkutatás céljából még külön 34 növény (nagyobbrészt fa) szerepel. A fentebb említett nemzetközileg kiválasztott négy fa közül ebben a jegyzékben kettő szerepel: az *Alnus glutinosa* (mézgás égerfa) és a *Sambucus nigra* (fekete bodza).

Kulin István, meteorológiai intézeti tisztviselő, ki a beérkezett növényfenológiai feljegyzéseket feldolgozza, úgy tapasztalta, hogy ezen két növényre vonatkozó feljegyzések sok megfigyelő ívén hiányoznak, mert az illető növény közül egyik vagy másik vagy egyáltalában nem fordul elő a megfigyelő lakhelyén, vagy pedig olyan nagy távolságban, hogy még a leglelkiismeretesebb megfigyelő is könnyen elmulaszthatja az egyes fejlődési fokozatok pontos megfigyelését. Valószínűleg a másik két fa a *Sorbus aucuparia* és a *Betula pendula* sem található meg mindenütt.

Azonkívül — különösen dombos vidéken — aránylag már kis távolságban is érvényesülhetnek az eltérő talajviszonyok, különösen pedig a fekvés (kötöttség) zavaró hatása, miért is a legpontosabb megfigyelések ellenére is gyakran látszólag ellentmondó adatokat kapnak. Ezen hibák kiküszöbölésére *Kulin* azt ajánlja, hogy a nemzetközi határozatok által előírt négy fa csemetéjét a megfigyelő lakása kertjében egymás mellett el kellene ültetni s így azok állandóan szem előtt volnának s teljesen azonos viszonyok (talaj, fekvés stb.) közt fejlődnének. És ezáltal egyúttal a különböző korai fák megfigyeléséből eredő — esetleg csak árnyalati időbeli — különbségek is kiküszöbölhetők volnának. Ez a módszer *Kulin* szerint avval az előnnyel is járna, hogy a fenti négy fás növény mellé — azonos fekvés, környezet s talajviszonyokról lévén szó — a jövőben fel lehetne venni más évelő, vagy egynyári növényeket is (virágok), amelyek szintén igen jellemzőek az illető vidék éghajlatára, sőt a meteorológiai elemek változásait gyorsabban átveszik, mint a fák s amelyek a mikroklimatológiai behatásokkal szemben nagymérvű érzékenységüknél fogva eddig kevésbé voltak felhasználhatók.

A megfigyelendő növények egymás mellett lévén elhelyezve, a fényképezés útján való megörökítés is könnyebben volna keresztülvihető. Célszerűnek látnám a megfigyelendő növényeket együtt, vagy külön-külön *lefényképezni a tavasz és ősz meghatározott naptári napjain is*, nem csupán a fejlődésnek megfigyelendő fázisaiban. Költségkímélés céljából egyelőre elegendőnek tartom tavasszal április 15-én (esetleg még május 1-én) és ősszel október 15-én fényképezni. A fényképekhez rövid leírást is kellene fűzni.

Kulin szerint a hazai éghajlatkutatás céljából a fent említett *négy fa mellé ötödiknek fel kellene venni az akácot s hatodiknak az orgonát*, mely a tavasz derekának jellemzésére rendkívül alkalmas és erről a két növényről kérném az összes növényfejlődési fokozatok megfigyelését.

Midőn itt a nemzetközi határozatot és annak indokolását *Braak* jelentése alapján ismertetem, avval a kéréssel fordulok T. Tagtársaink közül azokhoz, akiket a fenológia érdekel, volnának szívesek erre a nemzetközi együttműködésre vállalkozni és a kiszemelt növényekre vonatkozó megfigyeléseiket az év végén velem egy levelezőlapon tudatni. (*Meteorológiai Intézet*, Budapest 114.) A megfigyelési anyagot az Intézetben feldolgozzuk és a megfelelő kiadás érdekében illetékes, nemzetközileg megnevezett helyekre juttatjuk. Amennyiben valakit a magyarországi nemzeti fenológiai jegyzék is érdekelné, azt szívesen megküldöm.

Dr. Réthly Antal.

*

Die Teilnahme Ungarns an dem internationalen phaenologischen Dienst. Von *Prof. Dr. A. Réthly.*

Die Kommission für Landwirtschaftliche Meteorologie der Internationalen Meteorologischen Vereinigung, hat in ihrer letzten Sitzung in Danzig (1935. Sept.) den Vorschlag des Herrn Dr. C. *Braak* (De-Bilt, Holland) einstimmig angenommen, dass die einzelnen Länder für die phaenologischen Beobachtungen dieselben Pflanzenarten benützen und dass auch die einzelnen Phytophasen einheitlich bestimmt werden.

Es wurden folgende Phasen und Pflazenarten vorgeschlagen:

Laubausbruch von *Alnus glutinosa* = Vorfrühling
Blüte von *Sorbus aucuparia* = Vollfrühling

Blüte von *Sambucus nigra* = Vorsommer
Fruchtreife von *Sambucus nigra* = Vorherbst
Schlussblattfall von *Betula verrucosa* = Vollherbst.

Beobachtungen dürfen sich niemals auf besonders früh oder spät sich entwickelnden Individuen beziehen und es sollen womöglich jedes Jahr dieselben Bäume oder Baumgruppen beobachtet werden.

Für die Beobachtung in Ungarn werden vornehmlich die Vertreter der Forstwirtschaft ausersehen, weil — wie es sich seit Jahrzehnten bewährt hat — Forstleute ein besonderes Interesse für regelmässige meteorologische und phaenologische Beobachtungen besitzen. Der ungarische meteorologische Landesdienst wendet sich an die Förster Ungarns mit der Bitte, sich an diesen international organisierten Beobachtungen zu beteiligen. Seitens der Alföld-Komission der Ung. Geographischen Gesellschaft werden bereits seit Jahren phaenologische Beobachtungen angestellt und ein Teil derselben wird in den Phaenologischen Mitteilungen (Prof. Dr. *Ihne*, Darmstadt) veröffentlicht. Die Beobachtungen der Komission beziehen sich auf 46 Pflanzen.

Da die hier vorgeschlagenen Pflanzen nicht an allen Beobachtungsorten und nicht immer in passender Lage vorkommen, wäre es angezeigt, wenn die Berichterstatter des forstlichen Beobachtungsdienstes die hier angeführten vier Pflanzen — womöglich aus derselben Baumschule stammend — in der Nähe ihrer Wohnung anpflanzen würden. Dadurch wären dieselben ständig vor ihren Augen und anderseits eine genauere Vergleichbarkeit der Angaben erreicht. Ausserdem wäre es sehr angezeigt, wenn die speziell für Ungarn so wichtige *Akazie* auch in diese Gruppe eingereiht würde.

*

La participation de la Hongrie aux observations phénologiques internationales, par le *Prof. Dr. A. Réthly.*

Suivant la résolution prise en 1935 par l'Organisation Météorologique Internationale, les observations phénologiques doivent porter partout sur les mêmes espèces végétales et les phytophases aussi sont à fixer uniformément (feuillaison de *l'Alnus glutinosa* = printemps naissant; floraison du *Sorbus aucuparia* = printemps, etc.).

En Hongrie, l'administration forestière de l'État poursuit depuis longtemps un travail systématique en matière d'observations phénologiques; ces observations ont fourni des renseignements très sûrs. L'Auteur invite les sylviculteurs hongrois à s'inspirer des principes exposés dans son article et à faire de l'acacia aussi un sujet de leurs observations.

Hungary's participation in the international study of phenology. By *Prof. Dr. A. Réthly.*

In the 1935 decision of the Agricultural Meteorological Committee of the International Meteorological Organisation it is stated that the same species of plants are to be observed in phenological studies everywhere, and that the different stages of development (phitophasis) are to be determined uniformly (e. g. the breaking into leaf of *Alnus glutinosa* = the early spring, the blooming of *Sorbus aucuparia* = spring, etc.).

Systematic phenological observations have been carried on for a long time in Hungary by the State Foresters, and have provided much valuable data. The author therefore requests the Hungarian foresters to work in future on the above lines, and also to extend their observations to the acacia tree *(Robinia pseudoacacia).*

Akácfaültetés.

Irta: Szederjei-Ostadál Jenő, erdőfőtanácsos.

A szatmármegyei, nagyobbára természetes felújulás és az egy méter sor- és csemetetávolságú mesterséges felújítás hazájából, 3—700 méteres magas előhegységből kerültem ide, a homokos vidékre. Az elvesztett 35.000 kat. hold erdőbirtokon a felújítás igen kevés gondot adott. Inkább a természetesen vagy mesterségesen megtelepült fiatalos gondozása, ápolása okozott nehézséget és költséget. Itt nem lehetett mezőgazdasági köztes használatot üzni, a talajt rigolirozni, gyökerektől stb. kitisztítani. A természet maga igyekezett a kitermeléssel, szállítással a talajon ütött sebeket mielőbb behegeszteni. Itt a homokon minden vágásterületet, hacsak nem nyár- vagy akácsarj-felújításról van szó, fenekestől fel kell forgatni, minden gyökértől, farésztől meg kell tisztítani.

Sietni kell a letakarítással, hogy a tavaszi szelek beállta előtt a talaj felforgatásával megmentsük még azt, amit lehet, mielőtt a szél a megmaradt levelet és a több éven át felgyülemlett, máris szárazzá vált humuszt, el ne fujja.

A talajt a vágás befejeztével azonnal megtisztítjuk, a földet lefordítjuk és várjuk a fagymentes időt, hogy azonnal ültethessünk és a tavaszi csapadékot már a földben kapja meg a kiültetett csemete.

A fenti okból jobbnak látom a tavaszi ültetést, mint az őszit. A csemete frissen felforgatott földbe kerül, és azonnal hozzájut a humuszhoz; míg az őszi ültetésnél a humuszban először a köztes használati termény részesül. Talán a pótlásokat ősszel kevesebb csemetével lehet eszközölni, mert a hiányok jobban látszanak, de viszont az előre nem látható tél szigorúságával, a hótakaró hiányával kell számolnunk. A homoktalajon a szélvihar a csemetéket alaposan megráncigálja, a gyökerek felhámját megszaggatja, sőt, ha nincsen hó, a kis csemete szára körül egészen a gyökerekig lemenő gödröket fuj ki és a kitetsző gyökér bizony elfagy. Természetesen, ahol nagy területek jönnek felújítás alá és nincsen elegendő munkaerő tavasszal, itt meg kell a munkát osztani; de mindenesetre a talajt a vágás befejeztével azonnal fel kell forgatni.

A hegyvidéki erdőkben nem kellett oly nagy gondot fordítanunk a talaj elemzésére, mint itt, ahol a talaj sokszor lépésről-lépésre változik.

Az itteni, rendszerint beerdősítésre kerülő homokföld egészben kvarc, mész, limonit, kevés agyagból áll, — de szinte lépésről-lépésre más és más talajösszetételt, rétegezést, termőrétegmélységet mutat.

Ilyen viszonyok között nagy gondot ad az is, milyen hálóban ültessük az akácot, hogy ez a legtöbb fatömeget, legszebb faegyedeket s így a legnagyobb jövedelmet biztosítsa. Van, aki 110 cm, 150 cm, 200 cm, 300 cm sortávolság mellett a 75 cm, 100 cm, 150 cm csemetetávolságot tartja egyedül helyes hálózatnak. Ittlétem rövid idő arra, hogy kipróbálhattam volna ezeket a különböző hálózatokat, hogy láthattam volna az azok utáni terméseredményeket vágatáskor.

Ezért a következtetéseim csak részben alapulnak tapasztalatokon.

A sűrű ültetés ellen az első kifogás, hogy drága.

Nem mondom, hogy az ültetési költség, a csemete ára, ápolása nem tesz ki számottevő összeget, de szerintem ettől el kell tekinteni, ha a jövőt akarjuk biztosítani, mert a főhasználati fatömeg, a jövedelem maximuma a főcél.

Ha az ültetésnél egyenlő erősségű, jó gyökérzetű cseme-

tét használunk is, legtöbbször nem lesz egyenlő erős, vastag, ágtalan a faállományunk, hanem sávosan, foltonként satnyább a szomszédnál, dacára, hogy nincsen beárnyékolva és van elegendő levegője, napfénye. Ezt már azután ilyenkor a talajváltozatosság terhére írhatja. Az égtájváltozat, a szél iránya szerint hol az aljakban, hol a hajlásokban, hol a meredekebb oldalakon, vagy még inkább a platókon a leggyengébb a csemete, ha egyáltalán megfogamzott. Ez természetesen attól függ, kifúvással vagy hozzáfúvással van-e dolgunk. Nálunk az ilyen helyeken a gyepvasércet, tiszta kvarcréteget azonnal megtaláljuk a felszín alatt 20—40 cm-re. Itt bizony nem segít semmi osztályozás, sem csemeteerősség, sem príma ültetés, itt csak a nap, levegő és csapadék bontó hatása fog idővel segítségünkre jönni, ha az elmállott ásványi részecskéket a szél el nem viszi. Itten is meg kell kísérelnünk a fásítást, hogy a gyökérzet segítségünkre legyen a talaj előkészítésénél, kőzetet repesztve, oda nedvességet, levegőt vigyen be. Ha nem is nő ilyen helyeken a fa magasra, hanem elbokrosodik, mégis feltartja a szelet, az elmállott talajrészecskéket nem engedi át a szél martalékául és a talaj begyomosodását előmozdítja, — tehát a véderdő szerepét tölti be.

A szatmár-, szabolcs vármegyei (nyíri) homokvidéknek mások a domborzati viszonyai, mások a klimatikus sajátosságai (a szél sebessége, iránya stb.), egyszóval más a homokfúvások eredője, mint a kecskemét-vidéki vagy a delibláti homokvidéknek. Az itteni, némi agyaggal kevert homok nehezebb, mint a porfinom kecskeméti homok. Így az itteni homokot a szél nem sodorja oly messze esetről-esetre, mint ott, hanem rendszerint a szembenlévő domb oldalára, platójára vagy a két domb közti területre rakja le, kisebb-nagyobb kifúvást vagy lerakodást okozva.

A homokfúvás veszélye tehát nálunk kisebb. Ezért itt az erdősítésnél az elsődleges cél szabja meg, milyen hálózat mellett ültessünk; aszerint, amint mezőgazdasági földek azonnali megvédésére, terméketlen homokföld hasznosítására, faanyag nyerésére vagy kombináltan több cél elérésére törekszünk.

Legjobbnak látnám itt a kettő méter sor és 50—75 cm csemete távú hálózat alkalmazását.

E sűrűbb ültetés mellett érjük el leggyorsabban és leggazdaságosabban beerdősítési célunkat. Az itt általánosan hat évente változó száraz-esős periódustól eltérőleg, most már nyolc éve, hogy kevés és egyenetlenül elosztott hótakarójú száraz tél után májustól rendszerint aratás végéig alig volt részünk számottevő csapadékban, ami a fák gyökeréig le tudott volna hatolni. A felújítást tehát úgy igyekeztünk keresztülvinni, hogy ne kelljen azt pótolgatni, és a csemete már az első év őszén széltompító hatást is gyakorolhasson, a homok kifúvását megnehezítse. A nyári zápor jótékony hatását rendszerint csak abban látjuk, hogy a leveleket lemossa, a levegőt felfrissíti, de a gyors esővíz lefut a homokon, mintha olajos lenne, mielőtt a gyökérhez férkőzhetne. Ősszel a közteshasználati mezőgazdasági termény leszedése után, a sűrűbben ültetett csemetesorban jobban megakad az őszi szél még akkor is, ha a kihajtott, de a szárazságtól kiveszett csemetéknek csak a törzsük maradt meg.

A sűrün ültetett, de szárazság miatt vagy más okból kissé megritkult csemetesornál alig válik szükségessé az utánpótlás, mert ahol foltszerűleg, sávszerűleg maradt ki csemete, ott legtöbbnyire a talajviszonyok hibásak s a pótlás céltalan. Az utánpótlás egyébként is gyakran a fiatalos egyöntetűségének, később a koronaszintnek rovására vezet. Sűrű, 50—75 cm-es csemetetávolság mellett minden utánpótlás szükségszerűsége nélkül is kimaradhat egy-két csemete, míg a nagy csemete távolültetésnél hamar képződik egy-egy 2—4 méteres hézag, amit a későbbi években szél, hótörés vagy egyéb természetes pusztulás rendszerint még növel. A sűrű ültetés mellett a csemete sudár, göcsmentes, hosszú, nagytömegű szerszámfává fejlődik. A sűrűbb faállomány jobban ellenáll a szélnek, hótörésnek, jobban megvédi a talajt a kiszáradástól, homokkifúvástól.

Igaz, a ritkán ültetett fiatalost már korán lehet nyesni, de amint megfigyeltem, az akác minél jobb talajon áll, annál törékenyebb, annál könnyebben hasad ketté a fa vagy hasad le az ág. Ezért kell ilyen helyeken minél előbb nyesni.

A sűrűbb állás hatását jól látjuk a gyökérsarjaknál. 2—3 m hosszú hajtásokat ereszt ott, ahol sűrűbben állanak a sarjak, míg a ritkán álló gyökérsarjfészkeknél a fa elbokrosodik.

Feltételezve, hogy 2 méter sor és 75 vagy 50 cm csemetetáv mellett minden csemeténk megfogan, ez holdanként 3837, illetőleg 5755 törzset jelentene. Ez azonban legfeljebb azt jelenti, hogy korábban kell gyérítenünk és ki kell szednünk egyes törzseket, még az esetben is, ha másként megfelelőnek látszanak, de a növőtér biztosítása szempontjából kiszedendőnek látjuk őket.

Felnyurgult állomány késői gyérítésénél elég a csúcsokat visszatörni, hogy az állomány záródását hirtelen meg ne bontsuk.

Hogy mi az anyagi különbség a sűrűbb és a ritkább ültetés között, ezt kiszámíthatjuk, ha a 2 méter sortávolság és 75 cm csemetetávolságú hálózattal a 2 méter sor- és 1 méter csemetetávolságú ültetést állítjuk szembe.

Az egyméteres sortávolságú hálónál 2878 drb, a 75 cm-es hálónál 3837 drb csemetére, tehát az első hálózat javára 959 drb csemetével kevesebbre van szükség. A 959 drb csemete ára helyszínre odafuvarozással ezrenkinti 9 P egységár mellett 8.63 P + ültetési költség 5 napszám à 1.20 = 6.— P, + kapálási költség kettő éven át 10 napszám, à 1.— P, = 10.— P.

Összes kiadás = —.— = 24.63 P. A kikerekített 25.— P-nek 5%-al vett 20 évre előre számított utóértéke = T. u. = T. × 1.— P = 25 × 2.6533 = 66.33 P. Ezzel szemben 5 év után egy gyakorlott napszámossal csak a 959 drb több csemetét véve számításba, ki lehet szedetni egy szekér galyfát = 5.— P, ebből levonva a napszámbérre egy pengőt,

marad bevétel	4.— P
10 év után a galyfaérték 2 szekér után . .	8.— „
15 év után a galyfaérték 3 szekér után . .	12.— „
20 év után már ki lehet szedni az összes, az eredetileg volt 959 drb fából a még megmaradt fát, ennek értékét felvehetjük	50.— P-re.
Így az összes bevétel lenne	74.— P.

Tehát még maradna a sűrűbb ültetés javára 74.— P — 66.33 = 7.67 P bevételi többlet.

Tényleg azonban még több marad, mert nem kell erre számítanunk a kapálási költségeket, sőt sok helyen az ültetést is, a köztes használati földet egészben élvező munkások végzik el kötelességszerűen ingyen, több, de legalább 2 éven át.

És nem vettük számításba azt sem, hogy e sűrűbb ültetés mellett sokkal kisebb a pótlás szükségének valószínűsége.

Ezért a mi talajainkon inkább a sűrű ültetésnek vagyok a barátja.

Még néhány, a fák életére káros kihatással járó itteni rossz szokásról kell megemlékeznem. Mikor a mezőgazdasági munkálatokat befejezik, betakarítanak, — rendszerint az erősebb fagyok beálltával — kezdik meg a galyazást, amit nagyobbára kizárólag fejszével eszközölnek és csak ritka esetben fűrésszel. Ezzel a metódussal igen sok és felesleges sebet ejtenek a szegény fákon és mintegy természetes melegágyat készítenek a fagyrák részére, ami aztán a fák jövőbeli műszaki értékét teljesen lerontja,.

A galyazást általában késői korban kezdik meg; csak amikor már nagyobb fatömeget remélnek kaphatni, mikor már 10 cm-en felüli ágakat vághatnak le, pedig ez az elkésett galyazás a fák értékbeni gyarapodására igen káros kihatással van, a levágott göcsök nem forrnak be rövidesen és a fa nem hasad, hanem törik az ilyen erős sebeknél.

A tuskó kiszedését is igen későn kezdik a fakitermeléssel együtt és így igen sok gyökér megy tönkre, amit a vágásra következő nyáron szépen lehet látni, mert az elfagyott gyökérzet a kiszedett tuskó — fagyhatás alatt állott — körletében nem hajt ki sarjakat.

E munkálatokat akkor kellene eszközölni, amikor már a nagyobb fagyok elmúltak.

Ha pedig munkáskéz hiányában nem lehet a fakitermelést, tuskókiszedést elodázni, még későbbre hagyni, — a favágatással foglalkozó munkások mezőgazdasági munkája április hó vége felé kezdődik csak — úgy a kitermelésnél a tuskók helyét minden nap estére be kell földdel húzatni,

hogy a megsértett gyökerek ne maradjanak egész éjjel takaró nélkül, a fagynak kitéve.

*

Akazienpflanzung. Von *J. Szederjei-Ostadál.*

Verfasser verwaltet im Komitat Szatmár (Ostungarn) eine grössere Privat-Forstwirtschaft, wo vorwiegend Akazien gepflanzt werden.

Da über den entsprechendsten Verband viel in den Fachblättern debattiert wurde, meint Verfasser mit den Angaben seiner vieljährigen Erfahrungen zur Klärung der Frage gut beitragen zu können.

Seine Stellungnahme bezieht sich selbtsredend auf die besonderen klimatischen und Bodenverhältnisse des Komitats Szatmár. Anderen Ansichten gegenüber tritt Verfasser für einen engeren Verband ein (mit 2 m Reihen- und 50 bis 70 cm Pflanzenabstand), dem baldmöglichts der so wichtige Schluss auf den Fersen folgen kann und belegt es zahlenmässig, dass der Mehraufwand an Pflanzen und Kulturkosten durch baldigere Vor- ud wertvollere Endnutzungen reichlich vergütet wird.

*

Plantation d'acacias, par *J. Szederjey-Ostadál.*

S'appuyant sur l'expérience faite dans les forêts dont la gestion lui incombe, l'Auteur recommande de planter dans le comitat de Szatmár en rangs serrés. Ceci est avantageux au point de vue tant des conditions locales que du rendement économique.

*

Robinia plantations. By *J. Szederjei-Ostadál.*

The author, on the basis of his experiences in the plantations under his care suggests that owing to the special conditions of the county of Szatmár the seedlings should be planted rather closer, which would also insure a higher return.

A jövő erdeje.

Írta: Martinkovics Antal.

A szakirodalom az utóbbi időben ismételten intenzívebben kezd a felújítási problémákkal foglalkozni. Ez a körülmény érthető is, hiszen nincs fontosabb feladata az erdőkezelőnek, mint a jövő erdejének megteremtése.

A legtöbb üzemben elfogadott 100 éves vágásforduló mellett a legnagyobb körültekintésre, előrelátásra, megfontolásra van szükség, mert az egyszer helytelenül megtelepített erdő összetételét később már korrigálni alig lehet, s az elkövetett hibák emberöltők multán bosszulják meg magukat.

Tán egy erdőgazdasági kérdésnél sem olyan kívánatos tehát, hogy az elmélet és gyakorlat kutatásai, megállapításai és megfigyelései harmóniába jussanak, mert csakis így lehet a késő nemzedék számára olyan állományokat telepíteni és nevelni, amelyek a birtokos s egyúttal a nemzetgazdaság részére minél nagyobb értéket képviseljenek.

Mint ahogyan mi is kritikát gyakorolunk a mult mulasztásai felett, úgy utódaink is meg fogják állapítani hibáinkat, s nekünk még az a mentségünk sem lesz, ami elődeinknek megvolt, hogy akkoriban, mikor a mai vágható korú erdők megtelepíttettek, az erdészeti tudomány még gyermekcipőben járt és a kezlés csak elenyészően kevés szakképzett erdész kezeibe volt lefektetve. A tárgyilagos kritikának azonban el kell ismernie azt is, hogy elődeink mindezek dacára a legnagyobb igyekezettel és legjobb tudásuk szerint oldották meg feladataikat, bizonysága ennek mai értékes, nemzetvagyont jelentő erdeink.

A mai viszonyok között ennek a kérdésnek még fokozottabb jelentősége van, s csakis a szigorú tárgyilagosság alapján, minden előítélettől, jelszavaktól mentesen, gondosan mérlegelve minden körülményt, jutunk el a helyes megoldáshoz s csakis úgy tudjuk a jövő erdejét megtelepíteni. A jövő erdejének olyan összetételűnek kell lennie, hogy az adott körülmények között a lehető legnagyobb jövedelmet biztosítsa. Ez pedig csak úgy érhető el, ha a váltakozó összetételű és minőségű talajokon, az éghajlat s összes tenyészeti viszonyok figyelembe vételével mindenütt a megfelelő fafajok telepítésére, illetve fenntartására törekedünk, s emellett gondot fordítunk arra is, hogy azokra a fafajokra essék választásunk, amelyek, legalább is az eddigi tapasztalatok szerint, értékesítés szempontjából is a lehető legnagyobb jövedelmet hivatottak biztosítani.

Az Erdőgazdasági Szemle 1930. évi 3. és 4. számában egy szerény cikk keretében már egyízben néhány gyakorlati megfigyelésről beszámoltam s hozzá fűztem az ezekből leszűrt következtetéseimet.

Megfigyeléseim és következtetéseim arra a meggyőződésre vezettek, hogy a természetes felújítás csakis megokolt esetekben alkalmazandó.

Lehet, hogy a szűkebb körben ismert folyóirat cikkei nem jutottak a nagy nyilvánosság elé, tény, hogy az ott közölt adatok helyességét tudomásom szerint eddig senki kétségbe nem vonta.

Pedig az idevágó közleményeket mind élénk figyelemmel kísérem, mert ezt a kérdést fontosnak tartom.

A magam részéről meg vagyok győződve, hogy a természetes felújítás erőszakolása helytelen, szívesen venném azonban, ha gyakorlati adataimmal szemben szintén gyakorlati adatokat látnék felsorakoztatva. Végre is nem az egyesek véleménye és nézete fontos, hanem a kölcsönös megfigyelések és kutatások alapján kialakult egyetemes állásfoglalás.

Előre kell bocsátanom, hogy nem tartozom a természetes felújítás elvi ellenzői közé, mert magam is hosszú ideje dolgozom fokozatos felújítással, sőt elfogulatlan megállapítások szerint természetes felújításaim sikeresek is.

Előre is védekezem tehát esetleges ellenvetések ellen: tessék a fokozatos felújítást szakszerűen végezni és akkor a siker nem marad el.

Éppen az a körülmény, hogy saját tapasztalásomból látom úgy a természetes, mint a mesterséges felújítás előnyeit és hátrányait, ad talán jogot arra, hogy ebben a kérdésben elfogulatlanul szót emelhessek.

Vegyük csak sorra mindazokat az előnyöket, amelyeket a természetes felújítás nyujthat.

Előre kell bocsátanom, hogy gyakorlati adataim az elcsatolt Burgenlandra vonatkoznak, s azok nem lehetnek mindenben helytállók más vidékek tenyészeti, valamint értékesítési viszonyaira.

1. *Költségkímélés.* A természetes felújítás eme előnye

nagyon is problematikus. Kimutattam fenntebb idézett tanulmányomban, hogy adott esetekben és körülmények között a természetes felújítás anyagi előnyt nem biztosít, sőt még áldozatot is kíván.

Adatokkal szolgáltam arra vonatkozóan, hogy természetes felújítás esetén a főhasználati anyag termelése többe kerül, mint tarvágás esetén, azonkívül az útfenntartás, kezelés, felügyelet is fokozottabb kiadást jelentenek. Viszont megszűnnek a fűhasználat (nem legeltetés) által várható bevételek, amelyek a tarvágást követő mesterséges felújítás alkalmával vidékenként elég tekintélyes összeget tesznek ki, úgy hogy végeredményben a mesterséges erdősítés költségei kiegyenlítést nyernek részben a termelés és az ezzel járó egyéb kiadások olcsóbbsága, részben az elérhető mellékhasználat értékének beszámításával.

2. A természetes felújítás mellett a csemeték ezrei állanak rendelkezésre, s így esetleges rovarkárok bekövetkezése nem veszélyezteti a fiatalosok fennmaradását. Tarvágás alkalmazása mellett eminensebb a veszély, különösen az ormányos (Hylobius) károsítása gyakori.

Ez tény, és tagadhatatlan, hogy voltak esetek, mikor az erdősítések nagy része tönkrement s csak költséges pótlásokkal sikerült a hiányokat eltüntetni. Viszont a tarvágások elaprózásával és a rovarkárosítás fellépésekor alkalmazott azonnali radikális óvóintézkedésekkel ezt a veszélyt, ha nem is eliminálhatjuk teljesen, de lényegesen csökkenthetjük.

3. A természetes felújítás útján keletkezett állományokban a csemeték sokkal sűrűbben állanak, ennek folytán a törzsek korábban elvesztik oldalágaikat, s így technikailag használhatóbb, értékesebb anyagot szolgáltatnak, mint a mesterséges felújítás útján keletkezett állományok.

Ezt az előnyt sem szabad százszázalékban a természetes felújítás javára könyvelni. Ha erőteljes csemetéket használunk és azokat megfelelő számban ültetjük, legalább is 3500—4000 drb-ot holdanként, úgy a záródás mesterséges felújítás mellett is csakhamar bekövetkezik és a törzsek tisztulása ha nem is olyan gyorsan, de még időben elérhető. Nem sza-

bad figyelmen kívül hagyni azokat az újabb kísérleteket sem, melyek a kiválasztott és a főhasználatra előirányzott törzsek oldalágainak felnyesése által igyekeznek a törzsek technikai használhatóságát fokozni.

Kérdem azonban, vajjon olyan nagy előny-e általában, ha a fiatalosban a mesterségesen telepített 4000 darab csemete helyett pl. 40.000 darab csemete áll holdanként? Azt hiszem, az nem lehet kétséges, hogy a fokozottabb mennyiségű csemete, fokozottabb mennyiségű tápanyagot von el a talajtól. Ez az anyag az állomány későbbi fejlődésénél esetleg hiányozni fog. Mindenesetre megnyugtató volna, ha a kísérletek erre a kérdésre preciz adatokat tudnának szolgáltatni.

Lehetséges, hogy a későbbi tisztogatások és gyérítések útján a felesleges anyag eltávolítható és értékesíthető, azonban itt sem lehet általánosítani. Éppen e folyóirat lapjain olvastam érdekes tanulmányokat, Kallivoda Andor, Béky Albert, Ágfalvi Imre tollából (Erd. Lapok, 1931. évi IV. füzet), amelyek az előhasználati faanyag értékesítésével foglalkoznak. Ezekből is csak azt a tanulságot tudom leszűrni, hogy a silányabb minőségű tüzifa (ebben az esetben legfeljebb botfa jöhet tekintetbe) termelése és szállítása azokban az erdőkben, ahol a helyi fogyasztás a készleteket fel nem tudja venni, ráfizetéssel járhat.

Ha pedig a feles számban levő egyedek mesterséges úton való eltávolítását nem végezzük el, úgy a létért való küzdelemben alulmaradtak ott korhadnak, rothadnak el az erdőben, s melegágyai lesznek a különféle erdőkárosítónak.

4. A természetes felújítás mellett a fiatal csemeték fokozottabb védelemben részesülnek az anyaállomány részéről. Az anyaállomány beárnyékolása megakadályozza a túlságos gyomképződést és a fiatalos így erőteljesebben tud fejlődni.

Egyes fafajoknál a beárnyékolás és az anyaállomány védelme elengedhetetlen feltétele a sikeres felújításnak. Ezeknél a fafajoknál a tarvágás nem is alkalmazható (bükk, jegenye). Vannak azonban fafajok (lúc), amelyek tűrik a szabadállást és minden beárnyékolás nélkül is gyönyörűen fejlődnek, az erdeifenyő, vörösfenyő, pedig fényigényes ter-

mészete folytán egyenesen megkívánja a szabadállást és erősebb beárnyékolás esetén el is pusztulhat.

Ennél a tételnél sem szabad tehát általánosítani, mert amíg az egyik egyednek használ, a másiknak árt a beárnyékolás.

A tarvágások elgyomosodása viszont csak akkor veszélyezteti a mesterséges felújítást, ha egyrészt több év is eltelik, míg a tarvágás területe felújítást nyer, másrészt gyenge csemeték kerülnek kiültetésre.

Helyesen vezetett erdőgazdaságnál azonban ennek nem szabad előfordulnia. Nemcsak a felújítás sikere kívánja ezt, hanem a mai értékesítési viszonyok is. Az az anyag — tán az egy tölgy kivételével —, amely évekig a vágásban hever, műfának egyáltalán nem alkalmas többé, tehát le kell a vágásból időben szállítani, hacsak nem akarjuk, hogy teljesen értékét veszítse. Előfordulhatnak szállítási és értékesítési nehézségek, amelyek az anyag gyors kitakarítását megakadályozzák. Akkor legalább erdei rakodón kell az anyagot összehordani, hogy egyrészt szakszerű kezeléssel nagyobb károsodástól megóvassék, másrészt a terület legnagyobb része felszabaduljon és a vágást követő évben felerdősíthető legyen.

A gyenge, fejlődésre alkalmatlan csemeték ültetése szintén hiba. Úgy hiszem ilyen kezelési hibák nagyban hozzájárultak ahhoz a felfogáshoz, mely könyörtelenül pálcát tör a tarvágás felett.

5. A természetes felújítás magával hozza, hogy a keletkezett fiatalos korban és magasságban váltakozó képet ad, szemben a mesterséges felújítás egykorú és egymagasságú jellegével. Ezáltal a későbbi elemi csapásokkal ellenállóbb lesz. Ezt a feltevést nem tudom százszázalékban elfogadni, mert az eddigi megfigyeléseim szerint úgy a szél, mint hótörések legtöbbször az egyöntetű állományokból kimagasló törzseken voltak észlelhetők. Különösen az 1930. őszén (október) tapasztaltuk ezt a hótörés okozta károsításoknál.

A nagymennyiségű nedves hó a fák koronájához odatapadt, amely ezzel a súlyos terheléssel a hóesésre következő erős szél nyomásának ellenállani nem tudott.

6. Az az eddig elfogadott hypothezis, hogy a tarvágás a talajélet megkárosítását vonja maga után és károsan befolyásolja a talaj kémiai és fizikai alakulását, Fehér professzor érdekes közleménye után megdöntöttnek tekinthető. (Erd. Lapok 1931. évi, VI. füzet.)

Nézzük most az érem másik oldalát.

Nem akarom itt a tarvágásos rendszer összes előnyeit felsorakoztatni (független a magterméstől, egyszerűbb de biztosabb és gyorsabb erdősítés, a csemeték gyorsabb és erőteljesebb növekedése), hanem főkép arra akarok rámutatni, hogy mesterséges felújítás esetén teljesen kezemben tarthatom a jövő erdejének kialakulását és a felerdősítendő erdőtalajon azt a fanemet telepíthetem meg, amely egyrészt talaj- és klimatikus igényei szerint azon a helyen legjobban megfelel, másrészt, amelytől a jövő értékesítés szempontjából a legnagyobb jövedelmet várhatom. A különféle fafajok elegyítése, az elegyarány betartása minden nehézség nélkül keresztülvihető.

Vajjon elmondhatjuk-e mai erdőinkről azt, hogy minden talajon az annak a talajnak legjobban megfelelő fafaj tenyészik? Nem merült-e fel számtalanszor az a kérdés: nem lenne-e tanácsos jövedelmezőség szempontjából a jelenlegi fafaj helyett valamely más értékesebb fafajt telepíteni? Helyesnek ismerhetjük-e el a sokszor több száz holdat kitevő elegyetlen állományokat?

Ha mindezekre a kérdésekre elfogulatlanul választ adunk, úgy egyúttal azt is el kell ismernünk, hogy a természetes felújítás nem lehet egyedül üdvözítő, nem erőszakolhatjuk azt tűzön-vízen keresztül, mert az csak a jövő erdejének kárára válnék.

Még elegyes állományokban — ahol a jövő erdejének szempontjából megfelelő fafajok tenyésznek s ahol ezeknek a fafajoknak fenntartása kívánatos — sem lehet százszázalékig garantálni, hogy ezek a fafajok természetes felújítás útján mind megtelepülnek és az elegyedés a várakozásnak megfelelően sikerül. Különösen kétséges az eredmény akkor, mikor fényigényes fafajok, árnyat törő vagy kívánó fafajokkal vannak elegyedve és ezeknek fenntarása kívánatos.

Vegyünk egy tipikus példát, ahol lúc, (jegenye) vörösfenyő (esetleg erdeifenyő) bükkel van elegyedve. A bükknek erdei- vagy vörösfenyővel való elegyedése ideális, mert a fényigényes erdei (vörös) fenyő és az árnyat kívánó bükk (esetleg lúc vagy jegenye) pompásan kiegészítik egymást és elsőrendű műfaanyagot produkálnak. Ennek a minden tekintetben megfelelő állománynak a fenntartása úgy erdőtelepítési, mint értékesítési szempontokból, melyeket a jövő erdejétől elvárunk, minden körülmények között kívánatos volna.

Adva van tehát minden tényező a természetes felújításhoz.

Próbáljuk meg a csoportos, fokozatos felújító vágást. Megritkítjuk az állományt, figyelembe véve az esetleges hézagokat, ahol már újulat is van, majd fokozatosan tágítjuk ezeket a hézagokat. Az eredmény nem is marad el. Ha az állományt csak gyengén ritkítjuk meg, úgy az árnyat tűrő fafajok nagyszerűen megtelepülnek, azonban a fényigényes fafajok igen-igen elszórtan. Ha erősebb bontást végzünk, úgy viszont az árnyat kívánó fajok maradnak kisebbségben, eltekintve attól a veszélytől, hogy a terület túlságosan elgazosodik, s akkor sem egyik, sem másik fafaj nem tud megtelepedni.

Erőteljes bontás tehát éppen nem ajánlatos, mert célra csak ritka esetben vezethet.

Meg kell tehát maradnunk a lépésről-lépésre történő fokozatos bontás mellett. A természetes megtelepülés azonban nem történik meg egy vagy két év alatt és várni kell, míg az árnyatkívánó csemeték annyira megerősödnek, hogy a napfény fokozottabb hatásával megküzdhessenek. A fényigényes fafajok közbeelegyedéséről tehát mindaddig le kell mondanunk, míg az árnyattűrők fennmaradása biztosítva nincsen. A nagyobb világossághoz való szoktatás szintén fokozatosan történik, lassankint mindig több és több anyafa lesz eltávolítva. A fényigényes fafajok tehát ugyancsak lassankint, fokozatosan településhetnek meg, mégpedig mindig csakis az árnyattűrő fafajok után. Szóval a jövő erdejébe éppen fordított sorrendben kerülnek az egyes fajok, mint

ahogyan azt az elmélet és a gyakorlat megkívánná. Ennek pedig az lesz a következménye, hogy a későbbi időben az uralkodásra szánt fénykereső fafajok lassankint kivesznek.

Szegélyvágás esetén jobban tudjuk a fényigényes fafajok megtelepülését biztosítani. A kelet, nyugat felé haladó pászták szélessége azonban nem lehet nagyobb mint 10—12 m, mert különben az elgazosodás veszélye lép fel. Még így is előfordul és saját káromon tapasztaltam, hogy ott, ahol üde, jó talaj volt, a szabaddá tett terület oly gyorsan elgazosodott, hogy a természetes felújítás nem sikerült. Tehát csakis gyenge száraz talajon érhetünk el ezen az úton eredményt. Itt természetszerűleg az erdeifenyő vagy vörösfenyő veszik át a vezető szerepet, viszont lúc, jegenye vagy bükk csakis elvétve fordul elő. Ha pedig — vegyük a legjobb esetet — mégis sikerül szerencsés körülmények között úgy az árnyattűrő, mint a fényigényes fafajoknak a megtelepülése, még akkor is kétséges, hogy ezek a fafajok fennmaradnak-e? Itt legjobb esetben egykorú csemetékről lehet szó, már pedig a lúc 30—50 éves korában beéri a vörösfenyőt, sőt el is nyomja, ha a vörösfenyő nem csoportokban, hanem egyenkint van elegyedve. Viszont hasonló körülmények között az erdeifenyő maga alá gyűri a lúcot, amire már számtalan példát láttam.

Ha tehát a kívánt elegyarányt fenn akarjuk tartani, úgy időben bele kell nyúlnunk az állományokba és céltudatos munkával meg kell mentenünk az értékesebb fafajokat az elnyomástól.

Ott, ahol a faanyag megfelelő módon értékesíthető, ez nem okoz különösebb nehézséget, mit csináljon azonban az a szerencsétlen erdőgazda, akinek távol a piactól lehetetlen ezt a gyenge minőségű faanyagot ráfizetés nélkül értékesíteni. Ma még igazán az elsőrendű anyag értékesítése is nagy feladat helyenként, már pedig az erdőbirtokos jövedelmet is vár erdejétől.

Amint említettem, bár nehéz és igen kockázatos még ilyen kedvező feltételek mellett is a jövő erdejének minden tekintetben megfelelő megtelepítése természetes úton, de mégis lehetséges. Ha az összes tényezők szigorú mérlege-

lése vezeti az erdőgazdát elhatározásában, és az a természetes felújítás mellett fog állást foglalni, ebben az esetben respektálandó, mert a jövő erdeje, ha nehézségek, esetleg áldozatok árán is, biztosítható.

Sajnos, azonban olyan ideális erdőnk nem sok van, ahol a kívánt fafajok a meglevő állományban mind feltalálhatók, igen sok az olyan erdő is, amelyben nagy összefüggő területeket elegyetlen állományok borítanak.

Nem lehet azonban feladatunk az elegyetlen állományok fenntartása, illetve megtelepítése. Ezen a téren már elég szomorú tapasztalatunk van, s akinek szeme előtt a jövő erdejének ideális képe lebeg, nem elégedhetik meg azzal a ténnyel, hogy vágásterülete felújul, ahogy a természet jóvoltából éppen fel tud újulni. Mert hiszen az alig lehet kétséges, hogy természetes úton körültekintő és szakszerű vezetés mellett a felújítás majdnem mindenütt sikerül is.

De ez az eredmény nem elégíthet ki bennünket, hanem arra kell törekednünk, hogy a helyi tenyészeti és értékesítési viszonyoknak megfelelő fafajok elegyesen legyenek fiatalosunkban képviselve. Gondoskodnunk kell tehát arról, hogy a főállományt alkotó fafaj mellett a kívánt fafajok is szerephez jussanak. Ez pedig csakis mesterséges úton érhető el.

Vannak azonban feles számban olyan erdeink is, amelyek állománya vagy a tenyészeti viszonyoknak nem felel meg, vagy értékesítés szempontjából nem kívánatos fafajból áll. A jövő erdejének érdekében tehát az volna kívánatos, hogy ezeket az állományokat más, megfelelőbb összetételű állományok váltsák fel.

Dacára annak, hogy talán természetes úton ezeknek az állományoknak a felújítása minden nehézség nélkül sikerülne is, mégsem erőszakolhatjuk itt a természetes felújítást, mert egyedül és kizárólag a mesterséges felújítás alkalmazásával tudjuk azt az állományt s olyan összetételben, amely kívánatos, megtelepíteni.

Sőt tovább megyek. A haladó és jövőbe látó erdőgazda nem zárkózhatik el egyes külföldön tenyésző és bevált fafajok meghonosításától sem. Sajnos, még nem rendelkezünk

elegendő gyakorlati adattal a külföldön bevált fafajok technikai alkalmazhatóságáról, s csupán a honi talajon való tenyészeti viszonyainak ismeretére szorítkozhatunk. Annyit már az eddigi kísérletekből megállapíthattunk, hogy a duglásfenyő (Pseudotsuga Douglasii), a japán vörösfenyő (Larix Leptolepis) növekvés tekintetében túlszárnyalja a hazai lúc- és jegenye-, illetve vörösfenyőt. Volna azonban még ezeken kívül is több exotikus fafaj, amelyek eredeti termőhelyükön úgy növekvés, mint technikai használhatóságuk következtében nagy értéket képviselnek és célszerű volna a velük való kísérletezés.

A jövő erdejében tehát a hazai fafajokon kívül helyet kell biztosítanunk — ha egyelőre nem is nagy tömegben — a már ismert s növekvés tekintetében bevált exotáknak is, ami csak mesterséges úton lehetséges.

Hajlandó vagyok azt is elismerni, hogy a jövő állományának megtelepítésénél a természetes felújítás is szerephez juthat a mesterséges felújítással kombinálva. Ha a meglevő s átalakítandó elegyetlen állomány olyan fafajból áll, amely más fafajjal elegyítve helyet foglalhat a jövő erdejének állományában, úgy akár előzetes mesterséges alátelepítéssel, akár pedig a csoportos természetes felújítás hézagainak pótlása útján elegyítjük a kívánt fafajokat a természetes úton megtelepült fiatalos közé.

Mindenesetre nagy körültekintés és elővigyázat ajánlatos az ilyen esetekben, hogy az általunk előnyben részesítendő fafajok fennmaradása biztosíttassék.

Szerény véleményem szerint nem fogadhatjuk el azt az álláspontot, hogy a természetes felújítás alkalmazása az erdészet terén valami korszakalkotó haladást és fejlődést jelent, sőt a természethez való visszatérés inkább visszaesést mutat.

Hogy néhol nehézségekbe ütközik a mesterséges felújítás sikeres elvégzése és sokkal könnyebb a természetes úton való erdősítés, még nem bizonyítja azt, hogy a mesterséges felújítás elavult és idejét múlta; a fejlődés és haladás szerintem éppen abban volna keresendő, hogy a tudomány a

gyakorlattal karöltve még az ilyen nehéz esetekben is megtalálja a sikeres megoldást.

Azt, hogy helyenként lehetetlen a mesterséges erdősítés, hangoztatni nem lehet, hiszen a Karszt és a badacsonyi hegyek szikláin, az alföld futóhomokján is erdőt tudott teremteni a szaktudás, szorgalom és lelkesedés.

Ezeknél nehezebb viszonyok pedig azt hiszem sehol sem teszik próbára az erdész ügyességét és igyekezetét.

A fejlődést tehát abban látnám, hogy a mesterséges felújítás útjából minden akadályt elhárítsunk és lehetővé tegyük még nehéz viszonyok között is a mesterséges felújítás lehető legolcsóbb keresztülvitelét ott, ahol a jövő erdejének érdekében erre szükség van.

Előfordulhat az az eset is, amikor a természetes és mesterséges felújítás összekapcsolása szükséges és ajánlatos. Így például az elegyetlen fenyőerdők lombfával (bükkel) kívánatos elegyítése esetén, amikor is a bükköt alátelepítéssel, tehát mesterséges úton, kisebb foltokban, elszórva, honosítjuk meg a meglevő állomány alatt, majd természetes felújítás útján gondoskodunk a további területek beerdősítéséről.

Ismétlem, nem akarok a másik végletbe esni, és a mesterséges felújítás általánosítását hirdetni.

Egy szempont van csak, amit sohasem szabad figyelmen kívül hagyni és ez: *a jövő erdeje*. Ha ezt a célt elérhetjük a természetes felújítás alkalmazásával is, úgy használjuk azt a felújítási eljárást, amely legkevesebb költséggel jár. Ha azonban a jövő erdeje csakis mesterséges úton telepíthető meg, ne sajnáljuk azt az esetleges költségtöbbletet, amely felmerülhet, mert az busásan meg fog térülni.

*

Der Wald der Zukunft. Von *A. Martinkovics.*

Das Hauptziel jeder Verjüngung bezw. Bestandesgründung muss darin bestehen, den zukünftigen Wald einer nachhaltigen und möglich höchsten Rentabilität entgegen zu führen.

Dem entsprechend sind also auch die Holzarten schon zu bestimmen, die zur Anwendung gelangen sollen, ebenso das Mischverhältnis, wobei der Standort entscheidend in die Waage

fällt, aber auch die Verwertungsmöglichkeiten nicht ausser Acht gelassen werden dürfen.

Die Art der Aufforstung ist kein Selbstzweck, sondern blos der Weg der Zukunft; es ist also verfehlt rein theoretisch über die „entsprechendste" Methode das Wort zu führen. Verfasser behandelt eingehnd die Vor- und Nachteile der natürlichen und künstlichen Verjüngung in den burgenländischen Forsten und kommt zur Schlussfolgerung, dass auch dort beide Methoden, gegebenenfalls sogar kombinierte Verfahren zum Ziele führen.

*

La forê future, par *A. Martinkovics.*

En cas de régénération, on se demande d'abord de quelles essences la forêt future devra se composer, et dans quelle proportion il faut les mélanger.

La régénération n'est pas un but, mais un moyen; on fera toujours choix du mode de régénération qui s'adapte le mieux aux circonstances.

*

The forests of the future. By *A. Martinkovics.*

The first question in reafforestation is what species are to be planted and in what proportion, to insure the most sustained and best ecomic results.

The manner of reafforesting is not an end in itself but only a means, and must always be adapted to circumstances.

Erdészgyűlések Ausztriában és Németországban.

Ne tessék szerénytelenségnek venni, ha arra kérem lapunk olvasóit, hogy — kivételesen — méltassák némi figyelemre ezt a beszámolót. Vagy legalább is egyik-másik részletét.

Mert amikor a nyár folyamán két ízben is abba a szerencsés helyzetbe kerültem, hogy kicsit túlmehettem a szűkreszabott országhatárokon, a hivatalos megbízás nemcsak régebbi külföldi kapcsolatok újból való felvételére szólt, hanem *bizonyos tájékozódást is kötelességemmé tett.* Olyan irányban, amely az itthoni körülményekkel való összehasonlításra alkalmas.

Tőlem telhetőleg igyekeztem meglátni mindent, amiből okulhatunk.

Gazdasági problémákat, a megoldásukra való törekvés variációit, ezeknek az egyesületi életre való kihatását és viszont az egyesületek szerepét az irányításban, a vezetőség és tagok egymáshoz való viszonyát, anyagi alapokat, célkitűzéseket, — mindent, amihez közel juthattam.

És igyekeztem *megismerni az embereket* is, akik valamilyen elméleti vagy gyakorlati irány képviselői, mert régi igazság, hogy minden emberi megmozdulásnak egy-egy markáns egyéniség a leghívebb tükörképe. (Még az egyént megtagadó kollektivizmusban is!)

Amikor tehát most számot kívánok adni a látottakról és hallottakról, nem időrendben való felsorolással teszem. Mert ez kevésbé alkalmas azoknak a részleteknek a kiemelésére, amelyek figyelmemet elsősorban megragadták. És amelyekre szeretnék mégis hangsúlyozottan rámutatni.

Ezért próbálkozom a szokatlanabb, kötetlen formával: néhány kiragadott képpel a két ország erdészgyűléseiről.

*

Elsősorban arról kell szólnom, amit egyformán megtaláltam Ausztriában is és Németországban is.

És aminek nálunk való *teljes hiányát* sohasem éreztem olyan fájdalmasnak, mint a klagenfurti és stettini közgyűléseken, amelyek a hozzánk erdészetileg mégis legközelebb álló két ország reprezentatív szakbeli megnyilvánulásai voltak.

Mindkét alkalommal lenyügöző erővel tárult elém az egyesületi élet legfontosabb feladatának: *a továbbképzésnek* komoly méltánylása.

Mert lássuk be végre, hogy nemcsak az egyetemi tanárnak, az orvosnak kell állandóan bővítenie az ismereteit, ha lépést akar tartani a tudomány fejlődésével és a — konkurrenciával. Hanem a gyakorlati szolgálatban működő mérnöknek, gazdának is, ha a kezére bízott üzem rentabilitását fokozni, vagy legalább állandó színvonalon tartani kívánja!

Ma pedig *ez* a kívánalom egyre erősebb mértékben jelentkezik mindenhol, éppen a súlyos gazdasági viszonyok

hatására és a magyar erdőktől joggal követelhet okszerű mennyiségi és minőségi többtermelést az ország külkereskedelmi mérlege.

Megvannak-e ehhez nálunk a szükséges személyi előfeltételek?

Azt kell mondanunk, hogy csak nagyon kis mértékben! A tisztán műszaki egyesületek még csak tartanak tagjaik számára előadásokat, amelyek a mérnöki tudomány legújabb eredményeit közlik, de ki hallott valamit az erdő mérnökök speciális továbbképzéséről?

Ne vitatkozzunk róla, hogy bajos ilyen dolgot megszervezni.

Mert ha kívánatos, hogy a multé legyen végre a tövön való eladás, a „böhönc-nevelés", az ötletszerű hossztolás, a piaci igények felőli tájékozatlanság és egyéb „konzervativizmus" — pedig úgy-e milyen nagyon égetően sürgős lenne igazán gyökeres változás ezekben a kérdésekben, sőt egyebekben is — akkor ismerjük el: elsősorban a kezelő erdőtisztnek áll érdekében, hogy korszerű legyen minden ténykedése.

Tehát időt és módot *kell* találnia arra, hogy magáévá tehesse azokat az ismereteket is, amelyekkel évről-évre gyarapszik az erdészeti tudomány; nem mondhatja, hogy a főiskolán, vagy saját szűkebb munkakörében mindent megtanult, amire a pályáján szüksége van.

Ne méltóztassanak félreérteni, nem lehet a célom, hogy ennek a kis írásnak a keretében komoly programmot kívánjak adni gyakorlati kartársaink továbbképzéséről. Ma csak *a szükségességére* akartam rámutatni és arra a *lehetőségre*, ami addig is kínálkozik, amíg rendszeres megoldásra juthatunk.

Az egyik és legközelebb fekvő segítség *a szaklapok*.

Hagyjuk figyelmen kívül Németországot, amelynek erdészeti irodalma első helyen áll a világon, nézzük csak a kis Ausztriát.

A „Reichsforstverein" mindössze negyedévenként tud kiadni egy füzetet; az osztrák erdészet tudományos folyóirata a szövetségi erdészeti kísérleti állomás kiadásában je-

lenik meg havonta ugyan, de kb. negyedrész terjedelemben, mint a mi „Erdészeti Kísérletek"-ünk. Ezenkívül van még egy heti ujságjuk is, (a 4—6 oldalra terjedő „Wiener Allgemeine Forst- und Jagdzeitung") a legszélesebb nyilvánosság számára, végeredményben összesen tehát nem több, mint nálunk.

De aki a szomszédban lapot járat, azt el is olvassa, lehetőleg elejétől végig.

Ezt annyira magától értetődőnek tartják, mint amennyire természetes, hogy nálunk jóformán csak a szerző olvassa el amit írt.

Meg a szerkesztőség. Utóbbi nemcsak hivatalból. Hanem sokszor őszinte örömmel, mert nem egy esetben volt módjában megállapítania, *milyen okos, életrevaló gondolatok kerültek papírra* és — maradnak kiáltó szó a pusztaságban!

Miért?

Tudom, milyen munkával túlterhelt hivatala van igen sok kartársunknak és hogy nincs kedve este, ha fáradtan hazajön, tudományos, vagy tőle távolabb eső problémákkal foglalkozni.

De a *„suum cuique"* szemmeltartásával bizonyára találna abban az ujságban a saját munkaköre számára hasznosat, esetleg könnyítést jelentő dolgokat is, ha — egyáltalában elolvasná!

És amíg ez a közöny meg nem törik, addig szó sem lehet semmiféle továbbképzésről.

A magyar erdőmérnöki karnak meg kell győződnie előbb arról, hogy *a szaklap elsősorban az ő érdekeit akarja szolgálni* és hogy ebben a gyakorlati kartársak közreműködése nélkülözhetetlen.

Mert a naponta felmerülő kérdéseket nekik kell nyilvánosságra hozni, tudományos megállapítások gyakorlati alkalmazhatóságáról nekik kell beszámolni és egymás eredményeinek az összehasonlítása is főleg az ő számukra fontos, — szóval olvasni, olvasni és megint csak olvasni kellene. Állandóan, sokat, a kritikai érzék fokozatos fejlesztésével.

Ugy, amint ez Németországban történik, ahol az ex

catedra megindult vitát, — hacsak nem teljesen theoretikus jellegű, — ma már *csaknem kizárólag a gyakorlati szakemberek hozzászólása dönti el.*

Milyen pontosan nyilvántartanak ott minden eredményt és milyen lelkiismeretesen ellenőrzik! És minden alapvető megállapítása a tudományos kutatásnak, eljut a legeldugottabb erdőgondnokságba is.

Nálunk pedig még a záródásbontó gyérítés *(Hochdurchforstung)* is sok helyen *terra incognita.* Az ominózus „pH"-ról ne is beszéljünk...

*

Rég ismert tény, hogy az élőszó néha meggyőzőbben hat az írásnál.

Ezt jól tudják tőlünk nyugatra is; ezért rendezik az erdészeti egyesületek évi közgyűléseiket úgy, hogy a 2—3 napot igénybevevő kirándulások, tanulmányutak előtt majd ugyanannyi időt szakítanak az előadások számára is.

Jól tessék megérteni: nem egyetlen felolvasásról van szó, hanem előadás-sorozatokról, amelyek tárgykörök szerint elkülönítve, párhuzamosan tartatnak, vagy teljes ülésen kerülnek megvitatásra. Klagenfurtban 8, Stettinben pedig 23 előadó szerepelt a napirenden.

Mindkét külföldi utamnak ezek az előadások kiemelkedő élményei voltak.

Nemcsak azért, mert valóban a legégetőbb problémákat hozták szőnyegre a legtárgyilagosabb megvilágításban, hanem azért is, mert bátor és nívós hozzászólásokat is hallottam, amelyek ottani kartársaink önálló gondolkozásáról tanuskodnak.

És arról, mennyire intenzíven, milyen lelkes készséggel vesznek részt az erdőgazdaság életének minden megnyilvánulásában és milyen hálásak azért a tanulási alkalomért, amit egyesületük az ilyen előadások rendezésével számukra nyujt.

Ezt mind el kellett mondanom, mert vallom, hogy hasonló kötelességeink vannak — sőt fokozott mértékben — itthon is!

És mert szolgálni szeretném a magyar erdőmérnöki továbbképzés ügyét és nem akarom elhinni, hogy gyakorlati kartársaink nem hallják meg az idők szavát.

Hiszen régebben is mindig volt egy-két előadója a közgyűléseknek, egyik-másik nagy horderejű kérdés, *(Roth Gyuláé, Károlyi Árpádé, Biró Zoltáné)*, itt lépett először a szakközönség elé.

Javíthatatlan optimizmussal bízom benne, hogy lehet nálunk is tenni valamit, ha a megindulás döcög is majd egy kicsit.

És nagyon hálás leszek minden jótanácsért, segítségért.

*

Az **„Österreichischer Reichsforstverein"** 85 éves multra tekint vissza.

A régi monarchia idején életerős, hatalmas testület volt, bőséges anyagi eszközökkel.

Ma nagyon szerény keretek között, de elismerésreméltó szívóssággal és eredménnyel folytatja munkáját.

A hat tartományi egyesület és a Hochschule für Bodenkultur végzett hallgatóinak szövetsége ma alosztályai a Reichsforstverein-nek és így közel 2300 tagot számlál, akik túlnyomó többségben az erdőtisztek soraiból kerülnek ki. A birtokosoknak Ausztriában külön érdekképviseletük van.

Ez a körülmény az egyesület szervezetében és számos egyéb vonatkozásban is kifejezésre jut. Elnöke már évek hosszú sora óta *Locker Antal* ny. min. tanácsos, I. alelnöke *Thurn-Valsassina Ferenc* gróf.

Az osztrák kartársak irigyelnek bennünket, hogy a birtokos és erdőtiszt gyakran ellentétes érdekei nálunk az egyesület keretén belül kiegyenlítést nyerhetnek.

Én viszont akkor sóhajtoztam, mikor láttam, milyen komolyan veszik ők az egyesületüket!

Nemcsak a tagdíjfizetést, hanem a közös érdekeket szolgáló munkát is.

Az erdőgazdaság időszerű kérdéseivel (erdészeti könyvelés, szállítási feltételek, erdőrendezési utasítás, fatermési táblák, szálaló erdő stb.) az egyesületen belül alakított bizott-

ságok foglalkoznak, amelyek jelentésüket a közgyűlés elé terjesztik. A közgyűlés évről-évre megállapítja a feldolgozandó anyagot és — a bizottsági tagság alól senki sem vonja ki magát!

Régi szokás szerint az egyesület minden évben más tartományban tartja a közgyűlését, mint az ottani fiókegyesület vendége.

Ez évben Karintia volt a házigazda. (Júl. 12—17.)

Tudtam tehát előre, hogy az ottani hegységi lucosok talán érdekesek lehetnek nekem, mint egy kellemes kirándulás résztvevőjének, de nem szolgáltathatnak bővebb témát ebben a beszámolóban. Mert ezidő szerint itthon — sajnos — nincs mivel szembeállítani őket.

De az erdőgazdaságnak odaát is számos olyan problémája van, amely közös a mienkkel.

Ennek tudható be, hogy már a háború előtt is élénk összeköttetés állott fenn az Országos Erdészeti Egyesület és a Reichsforstverein között. Osztrák kollégáink egy ízben testületileg is eljöttek hozzánk a Deliblátot és az alföldi homokfásítást megcsodálni és egyesületünk egyik stájerországi közgyűlésükön adta vissza a látogatást.

Ma pedig, amikor egyre jobban érezzük a két ország kölcsönös egymásrautaltságát, kétszeresen indokoltnak látszott a baráti kapcsolat felujítása. A kezdeményező lépést mi tettük és őszinte örömömre szolgált, hogy szomszédaink meleg barátsággal fogadták ezt a közeledést.

A 6 napos programm lebonyolítása mintaszerű volt, ami elsősorban *J. Mosser* erdőigazgató érdeme, aki fáradhatatlanul és páratlan szivélyességgel intézkedett mindenben.

*

Ausztria fagazdaságának jelenlegi helyzete.

Ilyen címen tartotta *F. Hasslacher* keresk. tanácsos, az osztrák Fagazdasági Tanács elnöke, rendkivül érdekes előadását, amely a klagenfurti napok szenzációja volt.

A szó szoros értelmében. Még azok számára is, akik közelebbről ismerték az előadót és tárgyát, hát még a kivülállóknak!

El kell előbb mondanom, hogy az osztrák „*Holzwirtschaftsrat*", a mi Országos Fagazdasági Tanácsunknak mintájára létesült, de nem pusztán tanácsadó szerve a kormánynak, hanem egyben értékesítő központja is az erdőbirtokosoknak és fatermelőknek. Tehát az erkölcsi súlyon felül jelentős anyagi erőt is képvisel és rövid időn belül a 37%-os erdősültségű Ausztria egyik legfontosabb gazdasági tényezőjévé vált.

Nem utolsó sorban elnökének bámulatraméltó képességei révén.

A Klagenfurtban tartott előadása, — amelyet a „Wiener Allgemeine Jagd- und Forstzeitung" 32—33. számaiban is megjelent szövege alapján lapunk IX—X. füzetében már részletesen ismertettem — közel másfél órát vett igénybe, de a többszázfőnyi szakközönség lélekzetvisszafojtva leste minden szavát.

Mert hiszen a téma önmagában is az osztrák erdőgazdaság „lenni vagy nem lenni" kérdése.

Ellentétes irányban mint nálunk, ahol a hazai termelés nem tudja a szükségletet fedezni, de éppen ezért talán még nehezebb a megoldása.

Ausztria évi fatermeléséből a belföldi fogyasztás csak 60%-ot tud felhasználni és 40% a felesleg, vagyis export hijján értékesíttetlenül maradna ma is, dacára annak, hogy éppen a „Holzwirtschaftsrat" buzgó propagandája következtében nemcsak rengeteg háztartás rendezkedett be fával való tüzelésre és sok motort hajt ma benzin helyett fagáz, hanem az építőipar is fokozott mértékben veszi igénybe a fát.

Már az egyetlen fenti adatból is mindent megérthetünk.

Az előadó azonban másfél órán keresztül vonultatta fel a számok légióját: a termelés mennyiség és választék szerinti megoszlását, a külkereskedelmi forgalom rakomány- és értéktételeit, a vám, a tarifa, deviza, és clearing adatait, anélkül, hogy bármiféle feljegyzés lett volna a kezében.

És tette mindezt ragyogó dialektikával, színes, eleven, meggyőző érveléssel. Egész előadása az alkalmazott retorikának ritka szép iskolapéldája volt.

Az ember nem is tudta, mit csodáljon inkább: a nagyszerű memóriát, vagy az áttekintés páratlanul széles horizontját.

Bár az sem mindennapi jelenség, hogy egy kisvárosi vasuti tisztviselő ilyen előkelő közgazdasági pozicióba küzdje fel magát. Pusztán a szaktudásával!

A Holzwirtschaftsrat elnöke ma többezer hektár erdőbirtok tulajdonosa, a földmívelésügyi miniszteri szék legesélyesebb jelöltje.

És mindezeken felül: „the right man on the right place".*

*

Az erdőgazdaság és a természetvédelem" viszonyáról M. *Mayr* ny. udv. tanácsos, Karintia legbuzgóbb turistája, tartott költői szárnyalású, vetítettképes előadást, amelynek minden szava a nemesveretű lokálpatriotizmus megnyilvánulása volt.

Pedig a természeti kincsekben bővelkedő alpesi hegyvidéket talán nem is kell annyira az emberi kéztől félteni.

Éppen ezért volt szinte elszomorító látni azt a céltudatos, lelkes munkát, amellyel szomszédaink a Természet zavartalan harmóniájának a megőrzésére törekszenek. Nemcsak az erdők, sziklák fenséges panorámájában, hanem még a mezőn folydogáló, bokrokkal szegélyzett patak szelid képében is!

A táj esztétikáját odaát még egy jelentéktelen árokmetszésnél is figyelembe veszik. Nálunk pedig elhordták útburkolatnak a pompás Ság-hegyet és nem kímélték meg a gyönyörű Badacsonyt sem.

Új erdőtörvényünk remélhetőleg számottevő javulást hoz ezen a téren is.

*

Az erdőtípusokról és térképezésükről dr. Aichinger beszélt.

Nemcsak a dobogón, sok grafikon és táblázat segítségével, világosan, a speciális botanikai előképzettség nélküli

* „Megfelelő ember a megfelelő helyen."

hallgatók számára is érthetően, hanem a terepen, a kies fekvésű Faaker-See érdekes környezetében is. Még pedig kiváló pedagógiai készséggel.

Itt t. i. lépésről-lépésre be tudta mutatni a növényszövetkezetek természetes egymásutánját: az első megtelepüléstől az adott klimatikus viszonyok mellett beálló végső képig, az úgynevezett „climax"-ig. (Ami ráadásul azért volt különösen érdekes, mert ez a terület *ártéri* jellegű és a növényzet természetes kialakulása a füzeken és hamvas égeren keresztül, mint végső taghoz, mégis a lucfenyőhöz vezet. Mert a tengerszíntfeletti magasság 800 m és az évi csapadékmennyiség az 1000 mm-t is meghaladja!)

Elnéztem csupa-lelkesedés vezetőnket, aki jólfizetett magánuradalmi állását hagyta ott s éveken keresztül írói tiszteletdíjból és alkalmi tanfolyamok rendezéséből élt, csak azért, hogy teljesen a hivatásának szentelhesse magát.

Mégis meg tudott maradni szerény, tárgyilagos erdésznek, akkor is, amikor nevét szűkebb hazája határán túl is nagyrabecsülték már. Tudománya révén ma sem követel monopóliumot magának, hanem éppen ellenkezőleg, minél szélesebb körben igyekszik azt tovább adni, hogy ezzel is szolgálhassa hazája erdőgazdaságát.

A klagenfurti gyűlésen azt indítványozta, tegyen a Reichsforstverein lépéseket a kormányzatnál a fiatal erdőmérnökök növényszociológiai kiképzése tárgyában, mert *a természetes állapotban* levő hegyvidéki erdőségek gazdasági irányelveinek megállapításánál a növényszövetkezetek részletes felvétele és térképezése hasznos útbaigazítással fog szolgálni *és ez a munka sok állástalan fiatal erdésznek adna hosszabb időre kenyeret.*

Természetes, hogy az egyesület ezt az életrevaló gondolatot örömmel tette magáévá.

Egyben azonban őszinte sajnálkozással vett búcsút dr. *Aichingertől,* akit a freiburgi egyetem hívott meg az erdészeti kar megüresedett növénytani tanszékére.

*

Az ifjúság elhelyezkedése.

Ausztriában is kemény dió. Sőt még nagyobb nehézségeket jelent, mint nálunk.

Mert ott csak a folyó évben szüntették meg a brucki középfokú tanintézetet, melynek végzettjei az előírt államvizsga letétele alapján erdőtiszti minősítést nyerhettek. S miután ez az iskola lényegesen olcsóbb volt és évente nagyszámú végzett hallgatót bocsátott útnak, — akik a gyakorlati részletmunkában igen jó kiképzésben is részesültek — nem lehet csodálkozni, hogy a magánszolgálatban majdnem minden helyet ilyen „erdőgazdák"-kal töltötték be.

De egyelőre óriási túlkínálat van az egész országban erdőmérnökökből, akik csak a gazdaság rentabilitásának emelkedése esetén számíthatnának elhelyezkedésre.

Mikor az egyik igen nehéz terepű gondnokságban — ahol 12.000 ha van egy ember kezén — megkérdeztem, hogyan lehet ilyen körülmények között belterjes gazdálkodást kívánni, az volt a válasz: minél rosszabbak a terepviszonyok, annál kisebb a jövedelmezőség és annál kevesebb a személyzet.

A tavalyi év jelentette talán Ausztriában is a mélypontot. A Németbirodalommal való feszült politikai helyzet következtében az oda irányuló export 110.000 vasúti kocsrakományról lecsökkent 3000 waggonra; gyérítési anyag számára egyáltalában nem volt piac található, tehát az erdőápolási munka is majdnem mindenütt szünetelt és a személyzet létszámát, ahol csak lehetett, csökkentették.

Kicsit megvigasztalódtam. Lám ebben a tekintetben nem is állnak olyan rosszul itthon . . .

*

Nagyobb jövedelmezőséget!

Ez a jelszó most a szomszédban.

Ám a belföldi fogyasztás emelkedése és a kiviteli viszonyok kedvezőbbé válása még távolról sem elegendő, hogy a normális békebeli gazdasági egyensúly helyreálljon.

Az összeomlás utáni idők erősen vörös színezetű kormányai t. i. a birtokos osztályra horribilis adókat vetettek

ki és a munkásságról kiterjedt szociális intézményekkel gondoskodtak. Ezek az intézkedések azóta is érvényben vannak.

Az adók miatt, amíg az infláció tombolt, nem történt nagyobb baj, ma azonban elviselhetetlen teherként nehezednek a birtokosra. Hasonlóképen a munkanélküli segély, munkásbiztosítás és egyéb címeken fizetendő szociális szolgáltatások.

Ezeket a tehertételeket mindezideig nem sikerült a birtokos-osztálynak csökkentenie, bár a panasz egyre hangosabb — és így természetes, hogy a mérleg aktivítását a *termelési költségek csökkentésével* próbálja megoldani.

A Holzwirtschaftsrat — a németországi erdészeti munkatudományi intézet (Eberswalde) kutatási eredményeinek figyelembevételével — a legmegfelelőbb szerszámok bevezetésére, illetőleg azok szabványosítására törekszik és anyagilag is segélyezi az ilyen irányú kísérleteket folytató erdőgazdaságokat.

Sőt az egyik állami erdőgondnokságból is 5 erdei munkás és 2 előmunkás a Holzwirtschaftsrat költségén ment ki Svájcba többhetes tanulmányútra a racionális szerszámhasználat és -karbantartás elsajátítása céljából.

Ezzel szemben az osztrák erdei munkás keresete napi *5 Schillingnél kevesebb nem lehet.* A termelési költségek csökkentése tehát nem olyan egyszerű dolog!

Egy kivétel.

Mint mindenütt, itt is akad.

A „Bleiberger Bergwerks-Union A. G." egyik legkiterjedtebb ólombányája Európának, amely üzemében rengeteg faanyagot használ fel. Természetes tehát, hogy a saját erdőbirtokán szigorúan ügyel a tartamosságra, sőt takarékoskodik is. Előre nem látható esetekre.

Az erdőtisztnek ilyenformán nincsenek értékesítési gondjai, amire már állandó jókedvéből is következtetni lehet.

Fritz Orel erdőmester urat egyébként is igen megsze-

rettük. Fáradhatatlanul magyarázott, szép felújításokat mutatott, sőt egyéb érdekességeket is.

Többek között egy feltűnően ágas, idős lucállományt.

Mi lehet az oka — adta fel a találós kérdést — hogy itt nem következett be a normális ágtisztulás?

A levegő páratartalmában nem lehet hiány!

Az üzemterv lapjai, illetve a gondosan vezetett „állománytörténet" (*„Bestandesgeschichte"*) megadták a választ.

Egy természetes úton keletkezett, de igen hézagos felújulás volt a mai — most már jól záródott — állomány alapja, ahol a csemeték körülbelül a rudaskorig földig ágasan fejlődhettek. Az oldalágak tehát úgy megerősödtek, hogy azokat már a záródás beállta sem tudta letisztítani.

Igen tanulságos volt! Még nyelvészeti szempontból is.

Mert amint szíves házigazdánk elkeseregte, minden új olasz fakereskedő, aki átjön Karintiába, ennek az állománynak a faanyagával kapcsolatban tanulja meg az első német szót. Azt, hogy: *„Sufileste!"* Ami t. i. annyit jelent, hogy: *„Zu viel Äste!"*

Az esernyő dícsérete.

Balek koromban általános feltűnést keltett K. Á. kollegánk, mint az egyetlen erdész Selmecen, aki esernyőt és kalucsnit mert hordani.

Klagenfurtban már az első kiránduláson feltűnt nekem néhány osztrák kolléga, akiknek a kezében derék, acélhegyű hegymászó kampós-botra szerelt esernyőt obeszerváltam.

Ekamp Rudi öreg kenyeressel — akit 15 év távlatán keresztül nagy örvendezéssel üdvözöltem a burgerlandi csoportban, mint egyetlen másik magyar résztvevőjét a gyűlésnek — úgy csendesen igen jókat derültünk ezen az esernyős felszerelésen.

Hanem aztán alaposan revideáltam az álláspontomat, amikor a „Villacher Alpe" megmászása közben vagy egy tucatszor kaptunk 5—10 perces futózáport a nyakunkba.

Utunk egy nyári vágásterület mellett vitt el, hol a rönkanyag átvétele folyt. A két erdész — esernyőjének a védelme alatt — zavartalanul rótta feljegyzési könyvébe

a számokat estig; az eső miatt egy percre sem hagyták félbe a munkát.

El kellett ismernem, hogy ez a megoldás praktikusabb a lódenkabátnál. És gondolatban megkövettem fentemlített esernyős kollegánkat.

Circulus vitiosus.

Láttuk Ausztria egyik legnagyobb mechanizált fűrészüzemét is, a *Wittgenstein-Maresch* uradalomét Weizelsdorfban.

A rönktértől először a bütülő fűrész alá kerül a rönk, onnan a fürdőbe, csak azután a keretbe; egész úton végtelen lánctovábbítással.

Az üzem évi teljesítménye 24.000 m³, amit egy éjjeli műszak beállításával könnyen lehetne 50.000m³-re emelni.

A kész fűrészárut — mielőtt a raktárhelyre kerülne — egy *Heimpel & Besler*-rendszerű szárító kamarában 48 órás szárításnak vetik alá, mert az ottani páradús, ködös levegőben hónapok alatt se szikkadna ki rendesen.

A mesterséges eljárásnak az az előnye is megvan, hogy az anyag m³-kénti súlyát 450 kg-ra szorítja le, a vasúti kocsi tehát jobban kihasználható.

Az üzem minden törekvése termelési költségek csökkentésére és a munkáslétszám apasztására irányul.

Utóbbival azonban arányosan emelkednek a szociális terhek is (munkanélküli segély!) amelyek az óriási adókkal egyetemben — mint említettük — a gazdaság minden ágában az egészséges fejlődés legveszedelmesebb kerékkötői.

Szállító berendezések.

A közelítés télen különleges szán-vontatással („strotzen") történik. A leghosszabb rönkök vastagabb végét ráerősítik a szánra, a földön csúszó vékonyabb végekhez erősítik kapcsok segítségével egymás után a 4—6 darab rönkből álló további 25—30 csoportot úgy, hogy egy ember egy lóval egyszerre 10—15 m³ rönköt hoz le. Nagy gyakorlatot, gondosan karbantartott utat és elsősorban havat, illetve

állandó, tartós fagyot igényel; nálunk tehát az utóbbiak hiányában meg sem lehet kísérelni.

A *„Brüder Haaslacher & Comp."* által épített kötélcsúsztató legnagyobb fesztávolsága 855 m, sodronykötélpályájuké pedig 1648 m, ami európai rekordot jelent.

De engem legjobban az utóbbi berendezés fagáz-meghajtású hathengeres motorja érdekelt.

A régi benzinmotor átszerelése és a generátor beállítása 12.000 Schilling berendezést igényelt.

Ezzel szemben *a benzinmotor fogyasztása napi 120 kg benzin volt, a mostanié pedig egy és egynegyed ürm. fenyő tüzifa,* melynek tényleges értéke — azon az Isten háta mögötti helyen — jóformán a nullával egyenlő.

Az üzem napi 100—120 m^3 munkatelejsítménye mellett az átalakítás költségei *egy év alatt* amortizálódtak!

*

A hatalmas és gazdag **Deutscher Forstverein** közgyűlése évek hosszú sora óta nagy eseménye az erdészeti társadalomnak. Nemcsak a német szakköröké, hanem valóban internacionális értelemben is.

Nem is lehet csodálkozni rajta.

Ilyenkor adnak találkozót egymásnak az erdészeti tudományok és a gyakorlati gazdaság legkiválóbb reprezentánsai és a tárgyalási anyag időszerűsége, a legszélesebb körű közvetlen eszmecserére nyíló alkalom érthetően egyaránt nagy vonzóerőt jelentenek.

Így volt ez az idén *Stettinben* a Forstverein 34. közgyűlésén is (aug. 17—22.), amelynek ezernél több résztvevője volt. Köztük igen tekintélyes számban külföldiek, egész Európából, de Amerikából és Japánból is.

Az egyesület elnöke *dr. v. Keudell* nagybirtokos, aki jelenleg mint *Generalforstmeister* — államtitkár egyben a német erdészet adminisztrativ vezetője is.

Az ő szíves meghívása alapján vettek részt a gyűlésen a földmívelési kormányunk képviseletében *Molcsány Gábor* min. tanácsos és *Pászthory Ödön* m. kir. főerdőtanácsos urak.

A magyar delegációt hangsúlyozott előzékenységgel

fogadták, ami a vendégüllátáson felül számos jóleső figyelmességben is megnyilvánult.

Az állandó kísérőnkül beosztott két úr: Oberforstmeister Dr. *K. Müller* és Forstassessor *Graf d'Hausonville* leköte-

Generalforstmeister *Dr. v. Keudell*, államtitkár, a Deutscher Forstverein elnöke és *Molcsány Gábor* miniszteri tanácsos
(Pászthory Ö. felv.)

lező készséggel álltak mindenben rendelkezésünkre és legmelegebb köszönetünk illeti őket.

A gyűlés méreteiben, rendezésében, fényes külsőségeiben és nagysúlyú tárgysorozatával egyaránt ragyogó teljesítmény volt.

Az ünnepélyes megnyitóra — amelyen díszruhában

jelentek meg a haderő és a katonailag megszervezett összes polgári alakulatok képviselői — maga *Göring* miniszterelnök is eljött, aki mint *Reichsforstmeister* ma a német erdőgazdaság legfőbb irányítója.

Klasszikus felépítésű beszédében az erdőnek, mint a nemzeti javak legértékesebbjének jelentőségét fejtegette és egyben bejelentette, hogy a tartamosság és többtermelés fokozott védelmének jegyében a német kormány rövidesen egy teljesen modern erdőtörvényt léptet életbe, amelynek hatálya a birodalom valamennyi erdőbirtokára kiterjed, területi nagyság és tulajdonjogi megoszlásra való tekintet nélkül.

*

„*Deutscher Wald, deutsches Holz*" nevét viselte az a nagyszabású erdészeti kiállítás, amelyet ugyancsak *Göring* miniszterelnök nyitott meg személyesen.

Nem akarok hosszabban időzni ennél a pontnál, mert itthon is láttunk már néhány hasonló bemutatót, amelyek ötletességben, csinosságban, művészi elrendezésben semmivel sem maradtak el a stettinitől, csak persze anyagunk bősége nem mérkőzhetett a németekével.

Ami a figyelmemet legjobban megragadta, az a fa felhasználási lehetőségeinek ügyes propagandája volt, főleg a legújabb vívmányok ismertetése által.

Itt láttam a fa kémiai-technológiai feldolgozásának számos egyéb terméke mellett először a bükkfából készített mesterséges gyapotot, a „Vistra"-t, amelyet a kormány rendelete szerint ezentul 30%-nyi mennyiségben kell a természetes nyersanyaggal keverni.

A faimpregnálás új eljárásaiból egész sorozatot mutattak be és az impregnált fából készült útburkolatnak is több modelljét láttam, továbbá kiváló teljesítőképességű fafűtéses kályhákat és magas hatásfokú fagázmotorokat!

De nem kevésbbé volt érdekes az állami erdőgazdaság által kiállított munkás- és erdészlakás modellje, pontosan illesztett gerendafallal és impregnált tetőszerkezettel, igen csinos kivitelben.

És persze fürdőszobával még a munkáslakásban is ...

A fafajok nemesítése.

Egyik kiemelkedő pontja volt az előadások tárgysorozatának. És olyan szakemberek foglalkoztak a kérdéssel, akiknek a neve a szaklapok hasábjairól világszerte ismeretes.

Huesfeld a mezőgazdasági kutatások eredményeinek az erdőgazdaság terén való felhasználhatásáról beszélt. Még pedig meglepő tárgyilagossággal. Felhívta a figyelmet a lényegbeli különbségekre (tenyészeti idő, élettani folyamatok stb.), valamint az elhamarkodott következtetésekből származó veszedelmekre.

v. Wettstein az erdei fákkal végzett kísérleteket ismertette, amelyek során mesterséges beporzás által igyekeztek bizonyos alaktani és fiziológiai sajátságokat átörökíteni. Az okszerű fajnemesítésnek t. i. ez az egyetlen járható útja és ezért jelent különös nehézséget az idegen (tehát ismeretlen eredetű) beporzás által megtermékenyülő fákból álló erdőben.

A fenyő- és nyárféléknél azonban — természetesen csak egyes kísérleti területek kisebb keretei között — már eddig is pozitív eredményeket értek el.

Sikerrel biztat az ilyen tudatos kiválasztással történő nemesítés elsősorban olyan fafajoknál, amelyek dugványról is szaporíthatók. Ahol tehát a szülők által mesterséges beporzás útján átörökített tulajdonságokat a további generációkba dugványok viszik át.

W. Schmidt a nagy földrajzi elterjedéssel bíró fafajoknál — elsősorban az erdei fenyőnél — múlhatatlanul szükségesnek mutatkozó *klimatikus változatok* szerint való elkülönítésnek a lehetőségeit tárgyalta.

A gyakorlatban még mindig igen gyakran összetévesztik a pusztán *külső körülmények* (szél, hónyomás, rovarkár stb.) hatása alatt kifejlődött alakbeli képet *(phänotipus)* az élettani sajátságok folyományaként jelentkező formával *(genotipus)*. Pedig csak az utóbbi öröklődik; egy állomány morfológiai vizsgálatánál ezt sohasem szabad figyelmen kívül hagyni.

A genotipikus jellegek felismerése nem könnyű feladat és a legtöbb esetben csak az utódoknál állapítható meg, t. i. hogy valóban öröklődtek-e, vagy sem.

Ezért egyre nagyobb fontosságot nyernek a vetési kísérletek és a csiráztatással kapcsolatos élettani vizsgálatok. Ezekkel kapcsolatosan az illusztris előadó nagyszerű vetítettképeket mutatott be, amelyek az egyes klimatikus változatoknál tisztán felismerhető jellegbeli különbségeket tárnak elénk.

*

Prof. Krauss.

A legérdekesebb emberek egyike, akivel valaha találkoztam.

A háború előtt az erdőrendezőségnél szolgált. A harctérről súlyos lábsebbel került haza s akkor a kísérletügyhöz osztották be.

Ma a német talajtani kutatás egyik legkiválóbb képviselője, akinek a szavára a külföld is azonnal felfigyel.

Nagyszerű előadó és elsőrendű pedagógus.

Amikor a dobogóra lép, az arcokon feszült várakozás jelenik meg, mert mindenki tudja, hogy tőle csak tanulni lehet.

Még vitázó készséget is, mert mindig annyi bátor őszinteséggel, kedves humorral veszi fel az eldobott keztyűt, hogy az ellenfelét is — ha ugyan komolyan akad ilyen — azonnal leszereli.

És az erdőben is mennyire körültekintő, alapos, egyszerű és szerény! A gyakorlati erdészek ezért becsülik nagyra és kérik ki lépten-nyomon a tanácsát, aminek mindig készséges örömmel tesz eleget.

Tanítványai rajonganak érte és Germánia büszke rá.

*

Az egyenruha.

Nem lehet letagadni, egészen más kép volt a sokszáz ember egyforma zöld erdészruhában, mint a civil viseletnek az a tarka-barkasága, ami nálunk egy erdészgyűlésen látható.

Még Klagenfurtban is, szinte feszélyezett a magam sötét saccoja az ünnepélyes megnyitáson, mert bizony ott is erdészgúnyát hordott mindenki. Nem olyan gonddal

tervezettet és rangjelzéssel ellátottat, mint az uniformisok hazájában, de a zöldhajtókás kávébarna öltönynek vagy a szürke és zöld vadászkabátnak mégiscsak megvolt a kellő hangsúlya a városban mindenütt és határozottan fokozta azt a tiszteletet, ami az erdészetnek szomszédéknál is kijár.

Pedig a szak keretein belül a németeknél jóval hűvösebb az egyéni érintkezés, mint nálunk.

Közös asztalról a bankettnál szó sincs. Igaz, hogy túl sokan is lennének hozzá. De még az osztrák kartársak is csak egy-egy vidék szerint csoportosultak és azontúl nem igen barátkoztak egymással.

Kifelé azonban nagyszerűen reprezentálták a németek is, az osztrákok is a „zöld státus" egységét!

Mi pedig olyan kis család vagyunk, hogy nagyobbrészt név szerint ismerjük egymást és igen büszkék is vagyunk a selmeci tradiciókra — amelyeknek, ha néha bántjuk is egymást, bizony mondom, mégsincs párja a világon — és azután, ha egyszer egy évben összekerülünk az országnak valamelyik sarkában, még egy kis külsőségre sem telik!

Holott a magyar erdészet patinás multja és közgazdasági fontossága, állítom, meg is kívánná a megkülönböztetést jelentő formaruhát.

Nem lenne ez semmiképen a Nyugat majmolása. Csak okos célszerűség.

Ha a német államhatalom azért követeli meg szolgálatban — még a magánerdőgazdaságok személyzetétől is! — az egyenruha viselését, mert ezzel is növeli ennek a hivatásnak a tiszteletét, akkor nekünk sem kellene szégyenkeznünk miatta!

Jakobshagen.

De éppen úgy állhatna itt bármelyik másik állami erdőhivatal neve.

Csak a cím lenne más, a tartalom ugyanaz. Két szóval: mintaszerű kezelés, határtalan szakszeretet.

Ha odakint valamilyen szervezést nagyon meg akarnak dícsérni, azt mondják róla, hogy „rendes, mint egy porosz erdőgondnokság."

Hát rendben is volt minden. A térképpel ellátott tájékoztató, az utak, jelzőtáblák és a magyarázatok is.

Igaz, hogy a látogatók érdeklődése körül se volt hiba. Nem voltak „felderítők" és „utóvédek", fölényesek és kajánkodók. Csak lelkes erdészemberek, akik boldogok voltak, hogy eljöhettek és akiknek öröm volt mindent megmutatni.

A hivatali felsőbbséget Oberlandforstmeister *Gernlein* képviselte, aki derűs frissességében eleven cáfolata a saját 62 évének. Azt mondják: azért, mert mindig a fiatalság pártját fogta.

A bejárás útvonalának néhány pontján egy-egy zöldgalyakból font „szószék" állott; a gondnok itt adta meg a kellő szóbeli felvilágosításokat és innen hangzottak el az észrevételek is.

És a tárgyilagos kritikáért senkinek sem jutott eszébe megsértődni.

A három nagynevű professzor: *Vanselov*, *Rubner* és *Krauss* után a kis gyakornokot is ugyanolyan komoly figyelemmel hallgatták. Mert a természet erőinek kutatásánál minden megfigyelés értékes.

A „földsugarak" tanának jelenlevő képviselőjét (az egyik legnagyobb német gépgyár tulajdonosa!) se mosolyogta le senki, amikor varázsvesszőjével a terepet járta. Ennek az új tudománynak most van a napja felkelőben — és Hamlet óta már nem egy misztikum lett reális, hasznothajtó valóság.

A tudomány és gyakorlat irigylésreméltó szép összefogását láttam ezen a napon.

És még valamit.

Hogy eredményes munkát csak egyéni ambició produkálhat.

Ezért van, hogy a német államerdészet keretében az erdőgondnoki állás is végső fokozatot jelent a ranglétrán.

Az üzemi gyakorlatban különösen beváló tiszteket nem helyezik át 5—6 évenként egyik állomáshelyről a másikra; az ilyenek gyakran egész szolgálatukat egyetlen erdőgondnokságban töltik el.

A felsőbb rangfokozatok helyett korpótlék formájában

anyagi kártérítésben részesülnek és boldogan szentelik életüket a kezükre bízott gazdaság belterjességének emelésére.

A legszebb cél érdekében!

Még egyszer a légtömlős kerekű szekér.

A „Wiener Allgemeine Forst- und Jagdzeitung"-ban megjelent közlemények alapján t. i. már ismételten írtam róla a „Külföldi lapszemlé"-ben.

Klagenfurtban láttam az első ilyen szekeret *in natura*. Vagy 10 köbméter rönkő volt rajta és a lovak megerőltetés nélkül húzták — igaz, hogy köves úton.

Szép, szép, — mondtam magamban, — de például homokon?

Hohenlübbichowban aztán eloszlottak a kétségeim. Ott 20 ember is ült egy-egy szekéren (tessék a 2. sz. képet megnézni!) és az eléjük fogott két ló bámulatos könnyűséggel trappolt dombnak fel, dombnak le, bokáig érő, laza homokban.

Ma már a könnnyű vadászkocsikat is ilyen kerekekkel szerelik fel, mert ez a megoldás az igaerő számára lényeges könnyítést jelent, nagyobb a szekér teljesítőképessége és a kerekeknek a talajt tömörítő hatása következtében az utat sem rongálja. Sőt homokon és agyagon állandóan javítja.

Nem lenne érdemes itthon is megpróbálkozni vele?

A vadászat.

Mert erről is szó volt. Mint ahogy várni is lehetett, tekintettel arra, hogy a vadászat érdekei elválaszthatatlanok az erdő létfeltételeitől.

És nem erdész beszélt az általános érdeklődést keltő kényes témáról, hanem Oberstjägermeister *Scherping* személyében a birodalmi földmívelésügyi minisztérium külön vadászati osztályának egyik magasrangú gyakorlati-vadász tisztviselője.

Szeretném előadását teljes egészében közreadni, hogy egyszer nálunk is lássák az illetékes körök, milyen is közelről az a német példa, amelyre olyan gyakran hivatkoznak.

A német erdészet már régen beismerte, hogy az elegyetlen fenyőállományok erőszakolásával (pusztán pénzügyi elgondolások alapján!) súlyosan vétkezett a természet és közvetve az erdőgazdaság érdekei ellen.

Ma minden törekvése odairányul, hogy az elegyes lomberdőket visszahelyezze régi jogaikba és ezáltal biztosítsa az egyetlen lehetőséget a kipusztulásra ítélt szarvas- és őzállomány további fenntartásához.

A vadászati szakkörök pedig a legnagyobb megértéssel támogatják ezt a mozgalmat, aminek éppen *Scherping* előadása is ékesen szóló bizonyítéka.

A féltett rőtvad számára természetes élelmet nyujtó szántók és legelők létesítését követeli és az erdők normális állapotának helyreállításáig *a vadállomány erélyes apasztását!*

A készülő új német erdőtörvény ezt a kérdést is intézményesen fogja szabályozni és előreláthatólag teljes harmóniát teremt az erdő- és vadgazdaság között.

Azon az alapon, hogy „*egészséges vadállomány csak egészséges erdőben tenyészhetik.*“

Akinek pedig mégis hihetetlen lenne, hogy Németországban ilyen értelemben gondolják a vadgazdaság szabályozását, olvassa el Oberstjägermeister *Scherping*nek alábbi szószerint ideiktatott zárószavait.

„*Meine Herren! Nicht ein Forstmann, sondern ein Jäger hat zu Ihnen gesprochen.*

Aber immer habe ich mich auf den Standpunkt gestellt, und ihn seit langem auch in der Öffentlichkeit vertreten, dass der Jäger, der nur jagdlich denkt, dessen Tun und Lassen allein von der jagdlichen Passion beherrscht ist, der schlimmste Feind unseres Wildes ist!

Wer heute in einem Lande, das in hoher Kultur steht, hegen und jagen will, der muss auch die Grundlagen der Land- und Forstwirtschaft kennen und verstehen lernen.

*Nur dann wird es ihm möglich sein, immer das rechte Mass für die Höhe seines Wildstandes zu finden und dafür zu sorgen, dass die Spannung zwischen der Landeskultur und der Haltung des Wildes nicht unerträglich wird!"**

Sapienti sat!

Hohenlübbichow.

Úgy emlékszem vissza rá, mint egy szép mesére.

Igaz, hogy dr. *v. Keudell* erdőgazdaságát már kritikus honfitársai is megtisztelték a „meseország" jelzővel.

Akit egy szinte merész erdőművelési reform teljes sikerű keresztülvitelének a részletes adatai érdekelnek, az feltétlenül olvassa el a birtokos kis ismertetését az általa alkalmazott eljárásról, amely *„34 Jahre Hohenlübbichower Waldwirtschaft"* címen a Neumann-cég kiadásában jelent meg. (Neudamm.)

Miről is van ebben szó?

A birtokost kétségbeejti, hogy a német erdészet csökönyösen irtja az elegyes lombállományokat és az állítólagos pénzügyi előnyökért „fenyősivatagot" *(Nadelholzsteppe)* teremt mindenütt, ami nemcsak a jövedelmezőség rohamos apadását vonja maga után, hanem a természet megcsúfolását is jelenti.

Elhatározza, hogy szemberofdul az elegyetlen erdeifenyőállományok doktrinájával és mennyiségben, valamint minőségben egyre csökkenő fatermést adó erdőgazdaságát

* Uraim! Vadászember szólt most Önökhöz, nem erdész.

De én mindig azt vallottam és a nyilvánosság előtt régóta azt az álláspontot képviselem, hogy *az a vadász, akinek gondolkodása nem terjed túl a vadászaton*, akit minden cselekedetében egyedül a vadászat szenvedélye vezérel, *a vad legnagyobb ellensége!*

Ha valaki ma egy magas kulturájú országban vadat nevelni és vadászni akar, annak meg kell ismernie és meg kell tanulnia a mező- és erdőgazdaság alapelveit is.

Mert *csak így tudja megítélni*, mi legyen vadállományának a létszáma, hogy a megművelt föld elviselhetetlenül ne szenvedjen a vadgazdaság miatt."

visszavezeti abba a természetes állapotba — a lomb- és tűlevelű fák elegyébe, — amely egy-egy véletlenül megmaradt erdőfolt tanusága szerint, ősidőkben azon a vidéken is uralkodó volt.

A feladat nem könnyű. Az Odera jobbpartján fekvő terület talaja nagyobbrészt tápanyagban nem éppen szegény homok, de a folyó felszálló párái elterelik a tenger felől jövő esőfelhőket és az átlagos évi csapadékmennyiség alig éri el a 480—500 mm-t; kelet felől pedig akadálytalanul süvít végig a szél a tarvágásokon és aljnövényzet nélküli állományokon.

Ráadásul pedig a kereskedelem útján beszerzett vetőmag is megbízhatatlan és nem egyszer más fafajt (kocsányos tölgy helyett kocsánytalant) vagy idegen klímaváltozatot (majnamelléki erdeifenyőt) csempész be a felújításokba.

Nem restelli, hogy a természettel szorosabb nexusban álló nép egyszerű fia, saját kocsisa, ad neki jótanácsokat a „forradalmi" próbálkozásnál. 1908-ban kísérlik meg először a talaj teljes felszántását az erdősítés előtt *(Vollumbruch)* és a jelentkező jó eredmények rövidesen az erdőművelés egyik tengelyévé teszik ezt az eljárást.

Ma az újonnan beerdősítendő területeken kivétel nélkül teljes szántással dolgoznak, sőt az idősebb, kiritkított állományok alatt is ezt az eljárást alkalmazzák. Ezekben a felszántás természetesen foltonként történik és persze csak ott, ahol nincsen természetes újulat. A felszántást megelőzi nyáron a gyeptakaró lehántása.

A szükséges igaerőt legnagyobbrészt a mezőgazdasági üzem bocsátja az erdészet rendelkezésére.

A felszántott területen ősszel vetik el a magot egymástól egy-egy méter távolságra fekvő sorokba, amelyek közeit tavasszal lombfacsemetékkel (esetleg luc- és douglasfenyővel) ültetik be.

A megtelepített fiatalos természetesen továbbra is gondos ápolásban részesül: amíg a záródás engedi a sorközök talaját ekekapával lazítják és a csemeteközöket is megkapálják.

Érthető az elmondottak alapján, hogy a záródás igen hamar bekövetkezik, amivel kapcsolatban azonnal kezdetét veszi a tisztítás, illetőleg a gyérítés rendszeres munkája.

Ez kezdettől fogva az *egyénenkénti kiválogatás* követelményei szerint történik és a legszebb törzsek *(Zukunftsstämme)* előnyben részesítésével, amelyeket olajfesték gyűrűvel jelölnek meg.

Ma a hajdani szórványos lombfa-előfordulással szemben, a terület 18 százalékán nemes fajú lombállományok

Hohenlübbichow. A házigazda lóháton kíséri a vendégeit. A háttérben levő idős erdei fenyőállomány „Vollumbruch"-útján a felújításra előkészítve. (Pászthory Ö. felv.)

(tölgy, bükk, kanadai nyár, éger, kőris, juhar, nyir) díszlenek.

Az erdő egészségi állapota, a faanyag minősége óriási mértékben javult — és vele együtt a fatermés is jelentősen, évi és hektáronkénti 4—8 köbméterre növekedett.

Az egész gazdaság ma az *észszerű változatosság* legszebb képét mutatja, amely az északporoszországi elegyetlen

erdeifenyvesek kétségbeejtő egyhangúságával szemben valóban léleküdítő látvány.

A lombfa — a neki megfelelő talajon — maga is kifogástalan törzset fejleszt; az erdő egész területén pedig áldásosan tölti be az elegyítéssel kapcsolatosan talajvédő biológiai fontos szerepét és az erdeifenyőt maximális mennyiségi és minőségi teljesítőképességre sarkalja.

Az üzemmód ma már tisztára „törzsgazdálkodás" *(Stammwirtschaft)*, ami a szálaláson is túlmenő, szinte kertészkedő fáradságos munkát jelent a *fakészlet pontos leltára és állandó ellenőrzése* alapján.

Senki sem állítja, hogy ez a módja a gazdálkodásnak bárhol, bármilyen körülmények között sikerrel űzhető. Kétségtelen, hogy bizonyos meghatározott termőhelyi és gazdasági előfeltételek szükségesek hozzá (szántható talaj, stb.)

De ezeken túlmenően is még valami.

Törhetetlen akarat és a Természet nagy könyvében való áldozatos elmélyülés.

Az „erdei gyáripar" sivár világából Hohenlübbichow mutatja a kivezető utat. Zarándokhely, amelyet a világ minden tájáról seregestől keresnek fel az erdészek, éppen úgy, mint Bärenthorent, szellemben rokonát.

És aki egyszer bejárta ezt a „mesevilágot", és hallgatta a szíves házigazda minden részletre kiterjedő fejtegetéseit, az nemcsak *az erdészet és mezőgazdaság harmonikus együttműködéséről* visz magával felejthetetlen emléket, hanem egy keménykötésű talpig férfiről is, aki egyéniségének varázsával az első pillanattól kezdve rabjává teszi vendégét.

Ma az államhatalom messzemenő céljait szolgálja szaktudásával és törhetetlen energiájával.

De szabad perceiben sajátkezűleg végzi a jelöléseket a gyérítés alá kerülő állományokban és vasárnap délelőtt a kis templomban maga orgonál faluja népének.

Amelyhez az ősi rög megbecsülésében eltéphetetlen szálak fűzik.

*

Politika? Hát erről nehéz mindent nyíltan megírni.

Merthiszen még *Molcsány* miniszteri tanácsos úr is háromszor átfésülte a véleményünk szerint amúgy is politikamentes beszédét, mielőtt elmondta volna azon az ünnepi vacsorán, amelyet dr. *v. K[illegible]del* államtitkár, — mint a Deutscher Forstverein elnöke — adott a külföldi résztvevők tiszteletére...

És hogy ennek a beszédnek, mégis a többieket [illegible] túlszárnyaló sikere volt, azt annak az őszinte melegs gazdakell tulajdonítani, ami a politika mellőzésével is [illegible]t ma, amibenne. Meg anak a kitüntető szívélyességnek, a[illegible]ben még magyar delegációt a hivatalos fórumok foga[illegible]t kérdés, hogy

Azok tudnak mindent rólunk. De a széleseb[illegible]azat? és ben eléggé feltünő a tájékozatlanság.

És ezért legalább egy tucatszor rajzoltuk le országu[illegible] régi és mostani határait és írtunk fel statisztikai adatokat noteszbe, műsorra, étlap hátára.

Talán nem hiába.

*

Hogy mindezekben részem lehetett, hálásan köszönöm mégegyszer az Országos Erdészeti Egyesület elnökségének és a m. kir. földmívelésügyi minisztérium illetékes urainak.

Mihályi Zoltán dr.

*

Forstliche Tagungen in Österreich und Deutschland. Von *Dr. Z. Mihályi.*

Verfasser nahm in Vertretung des ungarischen Landesforstvereins an der Wanderversammlung des Österreichischen Reichsforstvereins in Klagenfurt bezw. des Deutschen Forstvereins in Stettin teil und berichtet ausführlich über seine Erfahrungen, wobei besonders die die ungarischen Fachkreise interessierenden Einzelheiten hervorgehoben werden.

Viel Anerkennung wird in erster Linie den bedeutungsvollen und sehr lehrreichen Vorträgen gezollt, denen als geeignetem Weg der forstlichen Weiterbildung ernste Beachtung zukommt. Erwähnt seien in erster Linie die Referate: *J. Hasslacher* („Die gegenwärtige Lage der österreichischen Holzwirtschaft"), *M. Mayr* („Naturschutz und Forstwirdschaft"), *Aichinger* („Die Abgrenzung der natürlichen Waldgesellschaften und ihre Kartierung") in Klagenfurt, weiters, *W. Schmidt* („Neue Wege der

Baumrassenforschung"), *Krauss* („Aufgaben der Standortskunde") und *Scherping* („Massnahmen zur Verbesserung der Wildäsung im Walde") in Stettin, von denen letzteres für die jagdlichen Kreise Ungarns besonders interessant ist.

Die Ausstellung „Deutscher Wald, deutsches Holz" in Stettin bot reichlichstes Material in musterhafter Anordnung; e Lehrwanderungen schöne Waldbilder im Rahmen gastfreund ser Aufnahme. Hohenlüblichow der Besitz des Herrn General- eisster-Staatssekretärs Dr. v. *Keudel* ist heute ein Wall t der Forstleute aller Weltteile und verdient in seiner chen und forstästhetischen Einstellung wirklich die g „Märchenland".

*

Senki s de sylviculteurs en Autriche et en Allemagne, *Dr Z. Mihályi.*

L'Auteur a représenté la Société Forestière de Hongrie aux réunions organisées pendant l'été dernier à Klagenfurt par l'Österreichischer Reichsforstverein et à Stettin par le Deutscher Reichsforstverein. Il rend compte maintenant des choses vues et entendues en insistant plus spécialement sur celles qui intéressent la sylviculture hongroise. Il fait l'éloge des conférences substantielles et instructives (de MM. *Hasslacher, Mayr, Aichinger* à Klagenfurt, de MM. *W. Schmidt, Krauss, Scherping,* etc. à Stettin), de l'exposition forestière qui avait lieu à Stettin, de l'organisation excellente des excursions, et des forêts-modèles (à Hohenlübbichow) du Dr *von Keudell* — maître général des forêts — donnant un exemple courageux du retour à la nature qui s'est révélé, par dessus le marché, financièrement avantageux.

*

Forestry meetings in Austria and Germany. By *Dr. Z. Mihályi.*

The author took part as representative of the Hungarian National Society of Forestry, at the Klagenfurt meeting of the „Oesterreichischer Reichsforstverein" and the Stettin meeting of the „Deutscher Forstverein" and now furnishes a detailed report of his impressions, stressing mainly those which are of interest to Hungary.

He writes with great appreciation of the instructive reports of *Hasslacher, Mayr, Aichinger,* in Klagenfurt, and W. *Schmidt, Krauss, Scherping* in Stettin etc.; of the forestry exhibition in Stettin, of the perfect arrangement of the excursions, and especially of the forest properties of dr. v. *Keudell* in Hohenlübbichow which is a courageous, and even financially succesful, experiment of return to nature, worthy of emulation.

Állami kezelésben levő erdők vadászati jogának értékesítéséről.

Írta: Rohosy Samu m. kir. főerdőmérnök.

Az államerdészeti hatóságok, nevezetesen a kezelő erdőfelügyelőségek sokoldalú teendői között jogos figyelemre tarthat számot, hogy az állami kezelésben álló egyes erdők vadászati jogának értékesítése, miképpen van az egyes birtokosságok által végrehajtva.

A világháború előtti boldogabb időkben és általános gazdasági jólétben nem volt ez annyira fontos tényező, mint ma, amikor az egyes gazdaságoknak minden jövedelmezési lehetőséget a legelőnyösebben kell kihasználni. A háború előtti időkben még nem is volt felszínen, az az újabban sokat vitatott kérdés, hogy sport-e inkább a vadászat, vagy egy nemzetgazdasági ágazat? és ennek megfelelően az állami felügyelet intézkedéseivel stb., melyik irányzatot hangsúlyozza ki?

Bár jelen tárgyamba fenti kérdés is némileg belekapcsolódik, mégsem célom ebbe beleszólni. Úgy gondolom, mindkét nézetnek megvan a maga jogosultsága és bizonyos, hogy vannak olyanok, kiknek a vadászat kizárólag csak sport és vannak, akiknek kizárólag csak üzlet.

Ezen különböző két gondolkodásnak hatása megnyilvánul a legkülönfélébb változatokban az állami kezelésbe vett erdők birtokosainak a vadászati jog értékesítése körüli intézkedéseiben is. Az államerdészeti hatóságok s elsősorban is a kezelő erdőfelügyelőségek ez iránybani fontos szerepköre ott kezdődik, hogy a különböző felfogásokat és irányokat közös nevezőre hozva, a szélsőséges gondolkodások káros és nem kívánatos hatásait előre kivédje, továbbá, hogy a törvények és rendeletek által szabályozott értékesítési módokat megkerülni ne hagyja, nehogy egyesek, vagy külön csoportok jogosulatlan hasznot és nyerészkedést folytassanak a közösség rovására.

Amilyen egyszerű azonban fenti feladatot kitűzni, olyan körülményes és nehézkes azt végre is hajtani s a legkülönfélébbb akadályokat elhárítva, a birtokossági erdők vadászati jogát a legcélszerűbb és jövedelmezőségi szempontból is a legelőnyösebb módon értékesíteni.

Feladatunk megkönnyítése végett kapcsoljuk ki a tárgykörből azon állami kezelésbe vett erdőket, melyek 200 k. holdon aluli kiterjedésüknél fogva nem képeznek önállóan értékesíthető vadászterületet, hanem a vadászati jogot egyéb községi területekkel egybekapcsolva értékesítik. Ezen értékesítés a közigazgatási hatóságok dolga, vagyis a községi képviselőtestületé és mint vagyonfelügyeleti hatóságnak és elsőfokú fellebbezési fórumnak:

az alispáné. Itt csupán azt óhajtom megjegyezni, hogy a kezelő erdőfelügyelőségeknek szükséges figyelemmel kísérni, vajjon az egyes erdőbirtokosságok megkapják-e a községi elöljáróságtól a nekik területaránylag járó vadászbérösszegeket? Ugyanis a legtöbb helyen az a szokás, hogy azt nem fizetik ki a birtokosnak, hanem közvetlen használják fel köz- vagy egyéb célokra, ez pedig nemcsak hogy helytelen, de egyenesen rendeletbe, sőt törvénybe ütköző, mert az 1883. évi XX. t.-c. 3. §-a szerint a vadászati bérjövedelmet a tulajdonosok között kell felosztani s mert a gyakorlatban ezt nem szokták betartani, a m. kir. belügyminister Úr ennek az állapotnak megszüntetése végett adta ki az 1929. évi 100.000. sz. körrendeletét, mely külön is kötelességévé teszi a községeknek a vadászati bérjövedelem szétosztását. Ezt még kiegészíti ugyane kárgyban kiadott s valamennyi vármegye közig. biz. gazdasági albizottságához intézett 28.175/1931. F. M. rendelet.

Az is gyakran előfordul, hogy az állami kezelésbe vett erdő kissebb ugyan 200 k. holdnál s így nem képezhetne önálló vadászterületet, azonban kiegészíthető az erdő a birtokosság egyéb mezőgazdasági területeiből (főleg legelőbl), 200 k. h., illetve ennél nagyobb, egybefüggő területté. Ez esetben sokkal célszerűbb és ajánlatosabb, ha a területet önállóan adja bérbe a birtokosság s nem a községi területekkel, mert így maga kapja kézhez a haszonbért s egyáltalán maga rendelkezik a terület értékesítése felett.

A 200 k. holdnál nagyobb terjedelmű, tehát mindenképpen önálló vadászterületet képező erdők vadászati jogának árverés útján való értékesítését, a jelen erdőtörvény életbelépte előtt, a birtokosságok ügyviteli szabályzata szokta megállapítani. Az 1935. évi IV. t.-c. 176. §-a azonban törvényileg írja elő, hogy ezen erdők vadászati jogát nyilvános árverésen kell haszonbérbe adni. Ezen üdvös intézkedésen kívül az idézett törvény 200. §-ának 2. pontja kimondja továbbá, hogy a vadászati haszonbérszerződés megkötéséhez a földmívelésügyi minister jóváhagyása szükséges, holott eddig a jóváhagyás a vármegyék közig. biz. gazd. albizottságának hatáskörébe tartozott. Fenti intézkedésekből látszik, hogy a törvényhozás maga is nagyobb fontosságúnak tartotta a birtokossági erdők vadászterületének értékesítését.

Hogy azonban a valóságban miképpen történik, főleg pedig, eddig hogyan történt a közbirtokossági erdők vadászati jogának értékesítése, az már egészen más kérdés és ehhez volna néhány szavam. A legtöbb erdőbirtokosság, — tisztelet a kivételeknek, — egyáltalán nem vette komolyan jelen törvény életbeléptéig, csak az ügyviteli szabályzatban foglalt rendelkezést s hacsak lehetett és módja volt rá, megkerülte azt. Emellett az egyes erdőhivatalok a tulajdonképpeni kezelési, erdőrendezési és egyéb munká-

juk közepette, nem mindig lehettek abban a helyzetben, hogy idejük és módjuk is lett volna az egyes birtokosságok belső ügymenetébe beletekinteni s azt közvetlen is irányítani. Ezenkívül is nem volt egészen kialakulva az ebbeli munkakör az erdőhivatalok és erdőfelügyelőségek között s mindezek következményeként e téren az egyes birtokosságoknál a legteljesebb rendellenességek alakultak ki, amiért gyakran kell most őket felelősségre vonni s a törvényes kényszereszközökkel a helyes útra terelni.

Úgy gondolom, nem szükséges bővebben magyarázgatni, miért fontos figyelemmel kísérni és a törvény előírásait betartatni az egyes birtokosságoknál a vadászati jog értékesítése körül. Szükségessé teszi ezt röviden:

a) a megfelelő és leeglőnyösebb értékesítés,

b) a vadgazdálkodási érdekek,

c) a vadgazdálkodás helyes összeegyeztetése az erdőgazdaság érdekeivel,

d) a különféle túlkapások, törvényellenességek és ezek káros hatásainak elhárítása, kiküszöbölése, stb.

Az értékesítés körüli hibák legfőbb oka tulajdonképpen az egyéni és kisebb csoporti érdekek kiszolgálása mellett, az egyes birtokossági csoportoknak úgy egyéni, mint általában vadászati műveletlenége. Hogy ezen okokból kifolyólag mik fordulhatnak elő, ezt talán legjobban néhány példa fogja megvilágítani.

Akárhány erdőbirtokosság nem törődve, de talán nem is tudva az ügyviteli szabályzatban előírtakról, önálló vadászterületet képező erdejét, — mindaddig, míg ez ki nem derült, — egyáltalán nem is adta bérbe, még kevésbé árverés útján, hanem a vezető egyének maguk gyakorolták személyesen a vadászatot, vagy minden ellenérték nélkül, vagy számba nem vehető s önkényesen megállapított bérösszegért. Ezen „ősi jogon" gyakorlókat csak nagy küzdelmek árán, sőt törvényes úton kiszabott pénzbírsággal, a közgyűlésükön s az árverésen való államerdészeti hatósági részvétel mellett lehetett csupán a helyes útra kényszeríteni, nagyfokú duzzogásuk közben.

Az említett vadászati műveletlenség sok helyen nyilvánult az ez ügyekkel való általános nemtörődömségben, amikor is a vadászterület egyes élelmes és szenvedélyes birtokossági tagnak lett szabad zsákmánya, kik, vagy egyáltalán árverés mellőzésével, azonban közgyűlési jóváhagyással bírták potom áron a területet, vagy suba alatt tartott árverést rendeztek, de ugyancsak potom áron vadászgattak a közösség rovására.

Egyes, szem előtt levő, vagy már e téren megrendszabályozott birtokosságnál szokás volt, hogy kifogástalan levezetés és a legteljesebb nyilvánosság mellett, árverés útján adták ugyan ki a területet, ellenben ez minden körülmények között a kisze-

melt birtokossági tag kezén maradt, mert ha volt is a birtokosságtól idegen, komoly és jómódú reflektáns a területre, ez feltétlenül alul maradt, mert nincs az a bérösszeg, amire a kebelbeli rá nem ígér, abban a biztos és előre is megbeszélt tudatban, hogy azt úgysem kell soha megfizetni, mert a birtokosság részéről azt nem is kéri be senki, hiszen egészen természetes, hogy a birtokkal együtt a vadászati jog is az övéké, ez őket illeti, s így minden ellenszolgáltatás nélkül gyakorolhatják is azt. Persze, hogy ezt a jogot, mivelhogy ehhez puska, vadászjegy, szabad idő stb. szükséges, mégis csak kivételes egyének gyakorolták a többiek rovására.

Ezen egészen fondorlatos megkerülésre tulajdonképpen nem is igen lehetett ez ideig rájönni, hacsak nem volt a birtokosság tagjai között egy-egy öntudatos tag, aki ezt az állapotot a hatóságok előtt felfedte, mert hiszen minden szabályszerűen folyt le s vagyonfelügyeleti szempontból is nyugodtan jóvá lehetett hagyni a szerződést, csak éppen hogy a vadászati bérösszeg nem folyt be soha. Ilyennemű rendellenességek a jelen törvény 200. §-a első pontjából kifolyólag, most már önmaguktól derülnek ki, a birtokosságok pénzszámadásainak kötelező felülvizsgálásánál, amikor is a bevételi oldalon a vadászbérösszeg hiánya, helyesebben nem szereplése mindent elárul. A törvény ezen üdvös intézkedésének végrehajtásánál tehát a felülvizsgáló hatóságok arra is terjesszék ki figyelmüket, hogy tárgyalva van-e akár a költségvetésben, akár a pénzszámadásban a vadászati bérösszeg?

Igen gyakori az is, hogy a birtokosság minden jóindulata és megértése dacára, egyszerűen képtelen szabályosan levezetni a vadászterületnek értékesítési eljárását úgy, hogy ez mindenben meg legyen alapozva ahhoz, hogy a miniszteri jóváhagyásra fel is lehessen terjeszteni. Nem tudnak pl. összeállítani maguktól egy biztonságot nyujtó haszonbérszerződést, avagy nem hirdették meg kellően az árverést, nem hívtak össze közgyűlést az árverés eredményének letárgyalására és a bérlő elfogadására vonatkozólag, amelyek nélkül pedig a szerződést elő sem lehet terjeszteni jóváhagyásra.

Ezen esetek világosan mutatják, hogy az egyes birtokosságok nem nélkülözhetik a kezelő erdőfelügyelőségek segítségét. Az ebbeli segítség nyujtásnál mindenek felett előáll annak a szükségessége, hogy a kezelő erdőtisztek minél többet és közvetlenebbül érintkezhessenek a birtokossági testületekkel, mert így lehet legcélszerűbben, legkönnyebben elérni a fent kitűzött célt és rendet teremteni. Szinte szabályként lehet kimondani, hogy ott, ahol a kezelő tiszti személyzet idő és költségek híjján nem irányíthatja közvetlen a vadászterületek értékesítési eljárását, ott hiányosságok és rendellenességek vannak, melyek előbb-utóbb

feltétlenül úgyis igényelni fogják a hatósági beavatkozást. Ezzel szemben, ahol a kezelő tiszti személyzetnek alkalma volt személyesen és közvetlen irányítani az értékesítési eljárást, úgy az előző állapotokkal szemben, ezt megtagadó feltűnő jóeredményekről lehet beszámolni. Jellegzetes esetként hozom fel pl., hogy a szentgáli nemesi közbirtokosság ú. n. „Hajag" dűlőbeli 300 kh. kiterjedésű véderdejének vadászati joga sohasem volt még eddig évi 30 pengőn felül értékesítve, de ezen bérbeadásokat eleddig mindig a birtokosság maga rendezte. Ezen évben először rendezhette meg maga az erdőfelügyelőség az értékesítést s az eddigi 30 pengő helyett 170 pengő lett az eredmény, tehát közel hatszorosáért ment el a terület, sokkal nagyobb biztonságot nyujtó szerződés mellett. Ugyancsak, pl. a tési v. urb. birtokosság 520 k. holdat kitevő erdeje, mely után eddig még soha nem kapott kézhez bérösszeget a birtokosság, (miután egymás közt árverezgették nem fizetés mellett) az idén 600 pengőért lett kiadva egy tüzértisztnek. Ehhez hasonló kedvező eseteket a veszprémi m. kir. erdőfelügyelőség kerületében még többet is lehetne előhozni.

Sajnos, azonban a pillanatnyi helyzet az, hogy egyrészt az erdőtiszti személyzet túlterheltsége, másrészt a kiszállási költségek hiánya, nem engedik meg a közvetlenebb személyes irányítást, pedig igen üdvös dolog lenne, ha a kormányzat nagyobb súlyt helyezne erre, és lehetővé tenné, hogy a kezelőtiszti személyzet, a szükség mértéke szerint, a mostaninál többet és közvetlenebbül érintkezhessen a birtokossági testületekkel, kiknek legnagyobb része még az írástól is fél s ügymenetét rendesen elvégezni nem tudja. Ehhez természetesen a jelenlegi államerdészeti tiszti létszám felemelésére és megfelelő mértékű kiszállási költségre volna szükség, már csak azért is, mert ma már nyilvánvaló, hogy az új erdőtörvény életbelépésével az államrendészeti tisztikar teendői megszaporodtak.

Addig is azonban, míg a fent óhajtott remény teljesedésbe megy, szükség van a vadászterületek értékesítésénél olyan tevékenységre, mely a személyesebb és közvetlen irányítást némileg pótolja s legalább is az ellenőrzést megkönnyíti. Ezt lehetővé teszi egy olyan nyilvántartás, melynek bejegyzései mindenkor felvilágosítást adnak az egyes erdőbirtokosságok vadászterületének pillanatnyi helyzetéről, az értékesítési stb. dolgokban. Ezen nyilvántartás megfelelően összeállított rovatainak, minden egyes birtokosságra nézve a következőket kell számon adnia, illetve tartalmazni:

1. A vadászterület nagysága. Ezzel kapcsolatban, hogy önálló vadászterületet képez-e az erdő (esetleg birtokossági legelővel kapcsolva), avagy a községi területekkel adható csak bérbe?

2. Bérbe van-e adva egyáltalán az erdő vadászati joga?*
3. Ha bérbe van adva, milyen módon történt az értékesítés? (Árverés útján, vagy szabadkézből?)
4. A vadászati haszonbérszerződés jóvá van-e hagyva hatóságilag? Ki a jóváhagyó hatóság?**
5. Ki a bérlő?
6. Mekkora a vadászati bérösszeg?
7. A vadászbérlet kezdetének és lejártának ideje?

Ezeken kívül is minden olyan dolgot nyilván lehet ebben tartani, amelyet az illető erdőfelügyelőség még kerületére nézve jónak lát. Pl. ha megyéjében van külön nagyvadas és külön kisvadas terület, úgy ezt, avagy, hogy a területnek egyáltalán mi a vadállománya?

Ezen nyilvántartásból már az összeállítása alatt azonnal ki fog tűnni, mely birtokosságnak van szabályszerű és hatóságilag is jóváhagyott vadászati haszonbérszerződése? Ezen utóbbi körülmény kétségtelen módon való megállapításához feltétlenül szükségesnek tartom a haszonbérszerződéseket bekérni az egyes birtokosságoktól, mert a gyakorlat azt mutatja, hogy az ez iránt feltett kérdésekre nem felelnek kielégítően, éppen úgy, mint a többi kérdésre sem, ugyanezért is a nyilvántartási adatok beszerzésénél a hosszas levelezést elkerülendő, legcélszerűbb a járási erdőőr szolgálatait igénybe venni, aki a községi jegyző támogatásával az adatokat beszerezheti.

Mindazon önálló vadászterülettel rendelkező birtokosságokat, kiknek:

a) nincsen illetékes hatóságok által jóváhagyott haszonbérszerződése,

b) az ilyen szerződésük lejárt, illetve lejáróban van, fel kell szólítani, hogy intézkedjenek önálló vadászterületet képező erdejük vadászati jogának árverés útján való szabályszerű bérbeadásáról. Szabályszerűen meghirdetett és határozatképes közgyűlésükön állapítsák meg a zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverés helyét, idejét, a kikiáltási összeget, a bérleti időtartamot, a lapokban közzéteendő hirdetmény szövegét, a részletes árverési és szerződési feltételeket stb. E két utóbbit terjesszék be felülvizsgálat és jóváhagyás végett a m. kir. erdőfelügyelőség útján a közig. biz. gazd. alb.-hoz, mint vagyonfelügyeleti hatóságukhoz.

* X. birtokosság erdeje sem a községi területekkel, sem önállóan soha nem is volt bérbeadva, állítólag eddig senki nem is vadászta.

** Példa volt rá, hogy az önálló vadászterületet képező birtokossági erdő vadászati jogát a községi jegyzőség adta ki árverés útján s nem a kb. g. alb. hagyta jóvá a szerződést, hanem az alispán.

A birtokosságoknak ezen munkálatoknál lényeges segítséget nyujthatnak az egyes felügyelőségek mindjárt azzal, hogy készen mellékelnek részükre olyan egybeállítású „Vadászati haszonbérszerződés", továbbá „Részletes árverési feltételek" mintát (ezeket lehet sokszorosítva készen tartani), amelyet felsőbb jóváhagyásra fel lehet terjeszteni, sőt mindjárt hirdetmény szöveget is lehet számukra küldeni s mindezeket a közgyűlésük által való elfogadásra ajánlani. Ha ugyanis ezeket teljesen a birtokosságra bízzuk, úgy azt a legtöbbször úgysem lehet elfogadni, mert egyszerűen nem tudnak biztonságot nyujtó feltételeket egybeállítani, vagy pedig mellékcélokat szolgálnak ki.*** A legtöbb birtokosság egyenesen jó néven veszi, ha kész mintát kapnak, mert éppen attól szabadulnak meg, amitől legjobban félnek s melynek összeállítására gyengének érzik magukat.

Ha mindezen jószolgálat dacára, valamely birtokosság nem megfelelő, vagy egyenesen törvény és rendeletekbe ütköző feltételeket terjeszt be jóváhagyásra, úgy természetesen az erdőfelügyelőség az általa készített helyes összeállítású tervezetet nyujtja be jóváhagyásra az albizottsághoz, mely jóváhagyás után a birtokosságra kötelező. Az albizottság a jóváhagyó határozatában, amennyiben ez szükségesnek látszik, arról is gondoskodjék, hogy az árverés levezetésére megbízottját küldje ki, de feltétlenül figyelmeztesse a birtokosságot árverési jegyzőkönyv vezetésére.

Az „Erdészeti Lapok" olvasótábora közül talán többeket érdekelhet és szolgálatot teszek vele, ha a szerkesztőség jóvoltából leközölhetek egy „Vadászati haszonbérszerződés"-i mintát s egy „Részletes árverési feltételek" mintát. Előbbit úgy igyekeztem összeállítani, hogy az a birtokosságoknak minél nagyobb biztonságot és több előnyt nyujtson s egyformán szolgálja úgy a vadtenyésztés, mint az erdőgazdaság érdekeit.

Részletes árverési feltételek:

A . . . . . birtokosság . . . . . községben 193 . . évi . . . . . hó . . -én . . . órakor megtartandó, zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen bérbeadja . . . . . község határában . . . . . dűlőben elterülő . . . . . kh. kiterjedésű erdejének (és legelőterületének) vadászati jogát 193 . . évi augusztus hó 1-től, 194 . . évi július hó 31-ig terjedő 10 évre. az alábbi feltételek mellett:

1. Kikiáltási ár . . . . pengő, bánatpénz . . . pengő.
2. Az évi haszonbér aranypengőnek megfelelő értékben fizetendő minden év augusztus hó 1-ig a birtokosság pénztárába.

*** Így pl. olyan árverési feltételeket is terjesztettek jóváhagyásra, mely kikötötte és biztosítani akarta, hogy a birtokosság az összes árverezők közül szabadon választhatja, akit ő akar más magasabb igérő mellett is.

3. A haszonbérleti szerződés a külön megállapított haszonbérleti szerződés feltételeinek betartása, illetve elvállalása mellett köthető meg.

4. A nyilvános szóbeli átverésen részt vehetnek mindazok, akik hitelképesen igazolni tudják, hogy az elért haszonbérleti összeget saját vagyonukból, illetve jövedelmükből fedezni képesek, továbbá akiknek fegyvertartásra vagy vásárlására jogosító rendőrhatósági engedélyük és ezenkívül az árverés idejében érvényes vadászjegyük van.

5. Szóbeli árverezők az árverés megkezdése előtt tartoznak kijelenteni, hogy az árverési és szerződési feltételeket ismerik és azoknak magukat alávetik, minek igazolásául az árverési jegyzőkönyvet is aláírni kötelesek.

6. Írásbeli zárt ajánlatokat csak akkor vesz figyelembe a birtokosság, ha:

a) azokat a szóbeli árverés megkezdéséig a birtokossági elnöknél benyujtották;

b) tisztán kivehető számjegyekkel és egyszersmind betűvel is tartalmazzák a megajánlott összeget.

c) az ajánlat összege, valamint annak borítéka kívül: „Ajánlat a . . . . . birtokosság . . . . . község határában . . . . . dülőben elterülő . . . . . kh. erdeje vadászati jogára" felírást tartalmazza;

d) azokat lepecsételték és megfelelő okmánybélyeggel ellátták;

e) tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

f) ha bánatpénznek az általuk megajánlott összegnek 10%-át készpénzben tartalmazzák;

g) úgy vannak aláírva, hogy az aláírásból az ajánlattevőnek neve, lakhelye (u. p.) világosan kiolvasható.

7. Előbb a szóbeli árverést kell megtartani s ez után az írásbeli ajánlatokat felbontani.

8. Utóajánlatokat egyáltalán nem fogad el a Birtokosság.

9. Vadászbérlőnek a legmagasabb ajánlattevőt fogadjuk el, feltéve, ha személye ellen alapos és bizonyítható erkölcsi és anyagi kifogások nem merülnek fel; két egyenlő ajánlat között pedig a közös birtokosok gyűlése szabadon választhat.

10. A legtöbbet igérőnek, illetve az elfogadott ajánlattevőnek bánatpénze visszamarad, a többi árverező bánatpénze azonban az árverés befejezése után — a visszafizetésnek az árverési jegyzőkönyvben való feljegyzése és elismerése mellett — visszafizetésre kerül. A távollevő írásbeli ajánlatot tevők bánatpénzeiket meghatalmazással ellátott megbízottjuk útján az árverés befejezése után a helyszínén is átvehetik, ellenkező esetben az írásbeli ajánlatokhoz csatolt bánatpénzből a felmerült postaköltségek levonása után fennmaradó összeget postán küldjük vissza

11. Azon ajánlattevő, akinek ajánlatát a birtokossági közgyűlés elfogadja, az erről szóló értesítés kézbesítésétől számított 15 napon belül köteles a vadászati haszonbérleti szerződést aláírni.

12. Amennyiben az elfogadott ajánlattevő visszalépne, illetőleg a szerződést a kitűzött határidőig alá nem írná, haszonbérbeadók jogosultak az ajánlattevő veszélyére és kárára a vadászbérletet új árverés alá bocsájtani

13. Az árverés eredménye az ajánlattevőre azonnal, bérbeadóra nézve pedig csak a felsőbb hatósági jóváhagyás után válik kötelezővé.

14. Az árverésből kifolyólag származó esetleges perek tekintetében a . . . . . kir. járásbíróság illetékességét mindkét fél elismeri.

Vadászati haszonbérszerződés.

1. A vadászati haszonbérszerződés tárgya a . . . . . birtokosság tulajdonát képező . . . . . község határában . . . . . dülő ben . . . . . kat. hrsz.-ok alatt elterülő erdő (legelő) vadászati joga.

2. A haszonbérleti idő kezdődik 193 . . évi augusztus hó 1-én és tart egymásután következő 10 (tíz) éven át 194 . . év július hó 31-ig.

3. A vadászbérlő a vadászati jogot csupán az 1883. évi XX. t.-c. kereteiben gyakorolhatja és élővadkereskedelemre be nem rendezkedhet.

4. A vadászati jog albérlete ki nem adható. Bárcázás útján a vadászat nem gyakorolható.

5. Vadászbérlő az üzemterv szerint gazdálkodás ellen kifogást nem emelhet.

6. Vadászbérlő felelős az általa és esetleges alkalmazottai által az erdőben (legelőterületen) okozott mindennemű kárért. Az esetleg okozott károkat az erdőben a gazdaságot ellátó . . . . . -i m. kir. erdőfelügyelőség, a legelőn okozott károkat pedig a m. kir. gazdasági felügyelőség becslése alapján megtéríteni köteles, kiknek kiszállási költségeit is ez esetben viselni tartozik.

7. Az évi vadászati bérösszeg . . . P, azaz . . . . . pengő, mely minden év augusztus hó 1-ig a birtokosság elnökének kezeihez előre kifizetendő. Az első évi haszonbér azonban a jóváhagyást követő 15 napon belül fizetendő be.

8. Bérbevevő a szerződéstől csak a saját veszélyére és kárára megtartott új árverés eredményének kötelező elismerése mellett állhat el.

9. Amennyiben bérbevevő a bérösszeget minden év augusztus hó 1-ig, illetve a megállapított 15 napon belül be nem fizetné, bérbeadók jogosultak a vadászati jogot a bérbevevő kárára és veszélyére új árverés alá bocsátani.

10. A vadászati haszonbérlet másra csakis a szabályszerűen kihirdetett és megtartott birtokossági közgyűlés hozzájáruló határozata, illetve ennek felsőbb hatósági jóváhagyása mellett ruházható csak át.

11. Bérlő jogosítva van a galyszedést, gombázást stb. a hét meghatározott napjaira korlátozni és az erdőben való járástól-keléstől mindenkit eltiltani. Ezen tilalom természetesen nem vonatkozik a jóváhagyott üzemterv szerinti erdőgazdálkodással kapcsolatos teendőkre.

12. Jelen szerződésből felmerülő összes költségeket (adó, bélyegilleték stb.) bérlő tartozik fizetni.

13. E szerződési feltételeket magában foglaló haszonbérleti szerződést kettő eredeti példányban kell kiállítani, melyek közül egy a bérbeadót, egy pedig a bérlőt illeti.

14. Az árverési hirdetmény díjait és az árveréssel járó költségeket a bérlő az első évi bérösszeg lefizetésével egyidejűleg köteles megtéríteni.

15. Hajtóvadászatot a vadászterület ugyanazon a részén minden évben csak egyszer szabad tartani. Köteles vadászbérlő a terítékre került hasznos és káros vadakról a haszonbérleti év végén a m. kir. erdőfelügyelőség hez egy összesítő kimutatást benyujtani, ki azt a vadászati felügyelőhöz továbbjuttatja.

17. Haszonbérlő a szerződés aláírása alkalmával a jelen szerződésben vállalt kötelezettségeinek biztosítására köteles a birtokosság elnökéhez egy évi haszonbérösszegnek megfelelő óvadékot letenni. A birtokosság jogosítva van az óvadékból a haszonbérleti szerződésen alapuló bármely követelése (haszonbér, kártérítés stb.) erejéig kielégítést szerezni.

18. A letett óvadékot a birtokosság köteles azon takarékpénztárban gyümölcsöző leg elhelyezni, melyet a bérbevevő megejlöl s a bérlet lejárta

után a betétkönyvet a haszonbérlőnek szerződéses kötelezettségeinek pontos teljesítése után visszaadni. A letéti kamatok haszonbérlőt illetik.

19. A birtokosság a bérbeadott területnek feltűnőbb helyein felállított táblákon köteles a lakosságot figyelmeztetni, hogy ebet a vadászterületre vinni tilos, ugyancsak tilos a hasznos madarak fészkeit, tojásait pusztítani. A nyájat legeltető pásztorok kötelesek nyájőrző ebeiket térden alul érő kolonccal ellátni. A vadászbérlő a vadászterületen gazdátlanul kóborló kutyát, macskát elpusztíthatja.

20. A bérterületnek a vadtenyésztésre alkalmas negyedrészét a bérlet utolsó évében pedig harmadrészét, évenként változtatva más-más helyen kiméleti területnek kell kijelölni. E kiméleti területen hasznos vadra vadászni tilos. Ha a haszonbérlő a kijelölt védterületen hasznos vadat ejt el, akkor az eleven vad mindenkori forgalmi értékét köteles a község szegényalapja (a Birtokosság pénztára) javára befizetni. Ha ezt tenni vonakodnék, bérbeadó jogosított a kártérítést haszonbérlő óvadékából levonni.

21. Az előző 20 pont értelmében a vadászterületből évenként kijelölt kiméleti védterület kiterjedését, a határok lehető pontos körülírásával a haszonbérlő legkésőbb minden év július hó 31-ig úgy a birotkosság elnökének, valamint a . . . . . m. kir. erdőfelügyelőségnek tartozik előre bejelenteni.

22. A bérlő által a bérlet tartama alatt esetleg létesített vadászati berendezések (vadetetők, sózók, magasles, vadászkunyhó, vadászház stb.) a bérlet lejárt után, mint az ingatlan tartozéka, minden ellenszolgáltatás nélkül fog átmenni a birtokosság tulajdonába.

23. A haszonbérbeadó birtokosság és ennek hivatalos közegei (elnök, gazda, erdőőr, erdőkerülő) a vadállomány fenntartására, valamint a kijelölt védterület pihentetésére való tekintettel és általában jelen haszonbérleti szerződés feltételeinek megtartása felett kötelesek szigorú felügyelet és ellenőrzést gyakorolni. Fenti értelemben való ellenőrzésre a . . . . . .-i m. kir. erdőfelügyelőség személyzete is jogosult.

24. Jelen szerződés bérlőre nézve aláírás után azonnal, míg a birtokosságra nézve a felsőbb hatósági jóváhagyás után kötelező.

25. Jelen szerződésből folyó mindennemű vitás és peres ügyekre nézve a . . . . . .-i kir. járásbíróság illetékességét mindkét fél elismeri.

Egészen természetes, hogy ezen haszonbérszerződés nem lehet minden területre beváló merev forma, mert gyakran a viszonyok mást kívánnak. Igy pl. ha az önálló vadászterület kisebb terjedelmű, akkor a 20. és 21. pontokban kikötött vadkíméleti területtől el lehet tekinteni és pedig apróvadas területnél 400—450 k. holdon alul, nagyvadas területnél 800—1000 k. holdon alul. Sok minden függ a mellékkörülményektől is. Milyen a környező területek vadállománya? Megtelepült-e a vad vagy megtelepedőben? Átvonuló-e vagy állandó? stb. Ahol úgyis kevés a vad, ott nagyobb kíméletet kell a *vad* számára biztosítani, ahol viszont sok a vadkár és az erdősítések igen ki vannak téve a vad pusztításainak, ott az *erdőnek* kell védelmet nyujtani, azáltal, hogy ne korlátozzuk tulságosan a vadászatot.

A bérleti idő kezdetét és lejártát illetőleg semmiféle egyöntetűség nem tapasztalható a birtokosságoknál, így ezt is az erdőfelügyelőségek vannak hivatva szabályozni s pedig legcélszerűbb, ha ezzel a vadászati évhez alkalmazkodunk, mely kezdődik aug. hó

1-ével és végződik júl. hó 31-én. Így csonka évek nem lesznek és minden zökkenés nélkül válthat bérlőt a terület. Ugyancsak nincs egyöntetűség a bérleti időtartamban, melyek sokszor egészen szeszélyesek az egyes birtokosságoknál. Régebben általánosságban mégis a 6 év volt a szokásos időtartam, különösen a községi bérterületeknél. Ujabban inkább 10 évre kötik a szerződéseket, ami azért jobb, mert a bérlő nem törekszik úgy a vadállomány kihasználására s nyugodtabban eszközölhet befektetéseket és vadászati berendezéseket, mint pl. vadtelepítést, sózót, vadetetőt, magaslest, vadászházat stb. Ezek miatt tehát ez utóbbit lehet jobban ajánlani.

Mindezek előadásával célom volt a hivatalos ügykezelést szolgálni, a birtokosságok anyagi előnyét és biztonságosabb gazdálkodását fokozni, s a gyakran ellentétben álló erdőgazdaság és vadgazdálkodás érdekeit összeegyeztetni.

*

Die Verwertung des Jagdrechts der unter staatlicher Verwaltung stehenden Wälder. Von *S. Rohosy.*

Die Verpachtung des Jagdrechts jener Wälder, die in staatlicher Verwaltung stehen (Gemeinden, Körperschaften usw.), soll unbedingt unter staatlicher Aufsicht erfolgen, da der Pachtzins heute eine nicht geringfügige Einnahme für den Verpächter bedeutet und es unbedingt verhindert werden muss, dass die materiellen Interessen der Körperschaft, — wie es oft der Fall war, — Schaden erleiden.

Es ist gesetzliches Recht und Pflicht der kgl. ung. Forstinspektore die Verpachtung in jeder Hinsicht zu überwachen, damit alle materiellen Fragen mit jenen der Forst- und Jagdwirtschaft in Einklang gebracht werden. Am zweckmässigsten ist es also, wenn sie die Versteigerung persönlich leiten und dadurch die obigen Grundlagen für den Vertrag sichern. Ist dies nicht möglich, so erscheint es als wünschenswert, einen den Verhältnissen am besten entsprechenden Pachtvertragsentwurf anzufertigen und diesen, mit den Versteigerungsbedingungen zusammen, bei Zeiten der betreffenden Körperschaft zuzusenden.

*

La concession du droit de chasse dans les forêts soumises au régime de l'État, par *S. Rohosy.*

En concédant le droit de chasse dans les forêts communales et corporatives, soumises au régime de l'État, il est très important que l'Etat exerce un contrôle pour couper court aux abus. Les inspecteurs forestiers r. h. font donc bien de diriger personnellement l'adjudication; si cela n'est pas possible, ils devraient au

moins rédiger le contrat de concession et l'envoyer avec les conditions d'adjudication aux collectivités intéressées.

*

The exploitation of the hunting and shooting rights of forests under State administration. By *S. Rohosy.*

It is exceedingly important that the State should exercise control over the renting of the hunting and shooting rights of village and corporate forests under State administration, to avoid any possible abuses.

The Roy. Hung. Forest Inspectors should as far as possible personly supervise the auctions but, if that is impossible, they should at least prepare and send, at the same time as the auction conditions, draft rental agreements.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. földmívelésügyi miniszter 33.313/1936. II. 2. sz. leirata az Országos Fagazdasági Tanács kiegészitése tárgyában.

Értesítem a t. Elnökséget, hogy javaslatára az 1933. évi 970. M. E. számú kormányrendelettel szervezett Országos Fagazdasági Tanács kiegészítése tárgyában kiadott 4100/1936. M. E. számú kormányrendelet értelmében az Országos Erdészeti Egyesület részéről gróf *Hadik-Barkóczy Endre*, gróf *Esterházy János* nagybirtokosok és *Schenkengel László* kir. közalapítványi főerdőtanácsos eddigi póttagokat a Tanács rendes tagjává, — báró *Prónay Gábor* nagybirtokost, dr. *Mihályi Zoltán* okl. erdőmérnököt és *Orosz Antal* hercegprimási főerdőtanácsost pedig a Tanács póttagjává az 1936—1938. évek tartamára kineveztem.

Budapest, 1936. évi november hó 30-án.

A miniszter rendeletéből:
Péchy s. k.,
miniszteri osztályfőnök.

A m. kir. földmüvelésügyi miniszter 84.400/1936. VIII. 2. számú rendelete az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál az 1937. évre eszközlendő kötelező balesetbiztosítások tárgyában.

Az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál a folyó évben eszközlendő balesetbiztosítások tekintetében a 89.900/1935. VI. 3. sz. itteni rendelettel hatályában fenntartott *70.000/1934. VI. 3. szám alatt kiadott itteni rendeletben* (közzétéve a Budapesti Közlöny 1934. évi november 16-i 258. számában) *foglalt szabályok az 1937. évre is megfelelően alkalmazandók lesznek;* tehát a biztosítandók körére, valamint a biztosítás módjára vonatkozólag az 1937. évben is az utóbb idézett rendelet szabályai szerint kell mindenben eljárni.

Ezzel kapcsolatban még a következőkre tartom szükségesnek az érdekeltek figyelmét *külön* felhívni:

I. Az elmult évben is tapasztalható volt, hogy az utóbb említett rendeletben is foglalt világos rendelkezések ellenére az *erdőmunkások* balesetbiztosítása gyakran nem a szabályoknak megfelelő módon történik. Ezért újból hangsúlyozandónak tartom, hogy a pénztár helyi szervei az erdei munkavállalók kötelező balesetbiztosításánál az utóbb felhívott itteni rendelet 23. pontjában foglaltak szoros szem előtt tartásával kötelesek eljárni. Ebből folyik, hogy erdei munkások (1900:XXVIII. t.-c.) módjára szerződött munkavállaló az A) jelű összeírási lajstromba fel nem vehető.

Tájékozásul még megjegyzem, hogy az *őstermelésszerű* erdei termelésnél alkalmazott munkavállalók közül *kötelező* balesetbiztosítás alá csak azok esnek, akik

egyébként gazdasági cselédeknek minősülnek (tehát alkalmaztatásuk minőségét illetőleg a hivatkozott 70.000/1934. F. M. sz. rendelet 4. pontjában felsorolt feltételeknek megfelelnek), vagy pedig

az őstermelésszerű erdőüzemekben alkalmazott gazdasági gépek mellett dolgoznak s így az 1912:VIII. t.-c. 5. §-a alapján, mint gazdasági gépmunkások kötelezettek balesetbiztosításra. Az őstermelésszerű erdei munkálatoknál nem a most felsorolt minőségben alkalmazottak (napszámosok, szakmánybéresek, részesek stb.) kötelező balesetbiztosítás alá *nem* esnek s így az ilyenek a gazdasági cselédek összeírására szolgáló A) mintájú lajstromba sem vehetők fel. Ezek az utóbb említett erdőmunkások csakis *önkéntes* biztosítás útján, *mint rendkívüli tagok*, biztosíthatók az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál ugyanolyan biztosítási díj fizetése mellett, mint amennyi az éves gazdasági cselédek hozzájárulási díja (naptári évre 1 P 44 fillér). Ezek az erdőmunkások tehát személy szerint csakis mint rendkívüli tagok jelenthetők be az Országos Gazdasági Munkáspénztár helyi szerveinél (a községi előljáróságoknál stb.) s a biztosítási díj is egyidejüleg *azonnal* lefizetendő, mert a biztosítás érvénye ilyen esetekben csak a *díj lefizetése után* kezdődik.

II. Az 1935. II. t.-c. a gazdasági cseléd kategóriák legnagyobb része szolgálatának végződését március hó 31-re tette s így a gazdasági cselédváltozások a juhászt (juhászbojtárt) a szőlő- vagy kertgazdaságban (dohánykertészetben) alkalmazott gazdasági cselédeket kivéve (1. 1935:II. t.-c. 3. §.), most már minden év április hó 1-én történnek. Ennek kapcsán annak különös hangsúlyozása mellett, hogy ez a rendelkezés a 37.700/1924. F. M. sz. rendeletnek az általános gazdasági cselédösszeírás (a díjkivetés évét megelőző év november havában történő) foganatosítására, valamint a hozzájárulási díj esedékességének és befizetésének időpontjára vonatkozó rendelkezéseit egyáltalán nem érinti, újból

felhívom úgy a pénztári helyi szervek (községi elöljáróságok stb.), mint a gazdasági cselédtartó gazdák figyelmét arra, hogy tartsák szem előtt a gazdák cselédváltozások bejelentésére vonatkozó hatályos jogszabályokat. Nevezetesen a gazdasági cselédek (szegődményes iparosok) létszámában, vagy személyében beállott változás annak megtörténtétől számított *15 napon belül* a pénztár helyi szervénél bejelentendő s ha a hozzájárulási díj befizetése még nem történt volna meg, úgy a hozzájárulási díj *azonnal* befizetendő.

Miután pedig a *gazdasági cselédek biztosítása naptári évekre szól*, amennyiben a gazdasági cselédek december hó 31-én túl a következő év április hó 1-ig állanak szolgálatában, értük a hozzájárulási díj az utóbbi évre is szabályszerű időben *külön* megfizetendő. Természetes, hogy amennyiben az április hó 1-én kilépő gazdasági cseléd helyébe másik gazdasági cseléd fogadtatik fel s a *személyváltozás* a községi elöljáróságnál *kellő időben bejelentetik*, az illető naptári évre már megfizetett hozzájárulási díjat *újból* nem kell befizetni, mert ily esetben az illető naptári évre már befizetett díj az eltávozott gazdasági cseléd helyébe belépő új gazdasági cselédre is érvényes lesz a naptári év végéig.

Budapest, 1936 október hó 26.

A miniszter rendeletéből:
Péchy s. k.,
miniszteri osztályfőnök.

M. kir. alerdész iskola Esztergom.

Közhírré teszem, hogy a budapesti születésű *Liszák Gyula* részére 1928. évi szeptember hó 6-ik napján 150. szám alatt az erdőőri vizsga letételéről kiállított eredeti bizonyítvány elveszvén, ahelyett nevezett részére 1936. évi 529. szám alatt az eredetivel egyenlő értékű hiteles másodlat adatott ki.

Esztergom, 1936. évi november hó 25-én.

Az iskola igazgatója:
Szilágyi Ernő s. k.,
m. kir. főerdőtanácsos.

IRODALOM

Dr. Nagy Jenő: Az erdő madárvilága. (102 oldal, 65 színes madárkép. 1936. Debrecen. A Tiszántúli Madárvédelmi Egyesület kiadása. Ára 3 pengő. Kapható a szerzőnél: Debrecen, ref. gimnázium.)

Ez a könyvecske az erdőben járónak igen hasznos útmutatóul szolgál az erdő színes és kedves madárvilágának megismeréséhez és mint ilyen hézagot pótol, mert jól elfér a zsebben, állandóan velünk lehet és a legjellemzőbb ismertető jelek felsorolásával könnyen és gyorsan lehetővé teszi az illető madár meghatározását.

Nagy értéke a könyvecskének az, hogy a madár hangját is igyekszik szavakban kifejezni s így már messziről tudjuk, milyen madár szól az erdő sűrűjében.

Különösen fontosnak tartom, hogy ezzel a kis munkával az ifjúságot ismertessük meg, hiszen olyan olcsó, hogy azt mindenkinek módjában van megszerezni. *F. M.*

Természetvédelem (Ochrona Przyrodi). Krakow. 1935. 337 lap.

Az Erdészeti Lapok 1935. évfolyamának 809—810. lapjain ismertettem a lengyel Természetvédelmi Tanács 1934. évi könyvét. Ez a testület most 15 éves fennállásának emlékére az 1935. évi kötettel egy, a tavalyinál jóval terjedelmesebb munkával lép a nyilvánosság elé.

Az előszóban a tanács elnöke, *W. Szafer* beszámol az első 15 év munkásságáról. Az igen bőséges és változatos tartalomból csak néhány fontosabb tanulmányt említek meg. *Adam Wodziezko* hosszasan foglalkozik azokkal a társadalmi jelenségekkel, amelyek az európai civilizációt újból közelebb hozzák a természethez. *J. Modziejovszki* tanulmánya a Tátra tavait tárgyalja. Foglalkozik a limnológiai kutatás történetével és eredményével, a növény- és állatvilággal és végül a Tátra tavainak földrajzával. *Adam Wodziezko* a Nagylengyel Nemzeti Park megvalósí-

tásáról ír, *Stefan Maczko* pedig a *Radziwill* herceg birtokát képező Olykában levő erdőrezervációt ismerteti részletesen.

Andrej Srodón a Lengyelországban levő emlékhársfák kataszterét adja. Összesen 472 hársfát vesz számba és ezeket részletesen leírja. Ugyanez a szerző a mult évi évkönyvben leírt emléktölgyek leírásához is ad pótlásokat.

Kazimir Wodzicki a gólyának lengyelországi elterjedéséről szóló tanulmányát folytatja, amelyet nemcsak jó fényképek, hanem tanulságos statisztikai táblázatok és térképek még használhatóbbá tesznek.

Zdrislaw Cietak részletesen leírja Kis-Lengyelország középső részének barlangjait. Tanulmányát szép fényképek és vázlatrajzok szemléltetik. A végén kitűnő bibliografia.

A többi fel nem említett kisebb-nagyobb tanulmány is elsőrangú. Végül hivatalos rendelkezések, kisebb ismertetések zárják le a kötetet, amelynek kiállítása is méltó belső tartalmához. A könyvhöz van csatolva *Wanda Kulczynska* gondos összeállításában az évkönyv 15 évfolyamának szisztematikus tartalomjegyzéke. Örömmel forgathatja mindenki, aki természetvédelemmel foglalkozik. *Br. W. J.*

A földművelés évkönyve 1935. (Yearbook of agriculture 1935.) Washington. 762 lap.

Az amerikai Egyesült Államok földmívelésügyi minisztériumának 1935. évi évkönyve. Ugy mint az előző kötetekben, ebben is több igen tanulságos és érdekes erdészeti cikket közöl. Magának a földmívelésügyi miniszternek *(Secretary of agriculture)* a köztársasági elnökhöz intézett jelentése is foglalkozik erdészeti és vadvédelmi kérdésekkel. Csak kiemelem azt a nagy munkát, amellyel a vízimadarak részére az állam legkülönbözőbb részeiben költésre alkalmas területeket szereznek meg és azokat vadvédelmi területként kezelik. Négy tanulságos cikk a különböző erdei kártevő rovarok és gombabetegségek elleni védekezés módozataival foglalkozik.

Thompson M. N. cikkében leírja a Black Hills erdeiben az erdőtüzeket természetszerüen követő erózió vészes pusztítását. Az elmondottakat négy igen tanulságos fényképpel igazolja. *C. J. Kraebel* cikke hasonló szellemben tárgyalja az erdőpusztítás eredményeként jelentkező eróziók borzalmas hatásait. A közölt fényképek elrettentőek.

O. M. Wood az erdőirtásnak a helyi éghajlatra gyakorolt hatásáról szól, *K. M. Williams* pedig az erdészeti ismeretek népszerűsítésének az erdészetre kedvező hatásait ismerteti. *F. A. Silcox* az állami erdészet főnöke pompásan megírott tanulmányában igazolja azt, hogy az erdőnek milyen nagy szociális és gaz-

dasági jelentősége van sok emberi közület életében. Példának bemutatja West Virginia állam erdőletarolásának 40 év alatt beállott következményeit. Meggyőzőbben nem lehet leírni ezt az emberi előrelátás teljes hiányára való rablógazdálkodást. *R. W. Ayers* a Californiában létesített Ponderose Way nevű nagyszabású tűztörőt ismerteti. A statisztikai rész bőséges erdészeti statisztikákat közöl. *Bi. W. I.*

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE

„ZEITSCHRIFT FÜR WELTFORSTWIRTSCHAFT."
(Band III. Heft 11—12. 1936.

Vaskos, 437 oldalra terjedő *külön-számmal* zárul a folyóirat 1936. évfolyama. A rendkívül gazdag tartalmú füzetet a folyó év szeptember hó 10—14. között Budapesten megtartott „II. Nemzetközi Erdőgazdasági Kongresszus"-on megjelent német birodalmi delegáció vezetője a kongresszus tagjai között is szétosztotta.

Az első tanulmányt maga *Göring Hermann* birodalmi erdőmester írta „Német nép — német erdő" cím alatt. Hasonlóképen a német erdőgazdaság általános célkitűzésével foglalkozik *D. Dr. h. c. von Keudell Generalforstmeister* államtitkár széles horizontú fejtegetése, amelynek címe: „A jövőbeli német erdő felépítése."

„*A német erdőgazdaságból*" című főfejezet 16 rendkívül érdekes tanulmányt tartalmaz az alábbi sorrendben:

Eberts: „Az erdészet új rendje Németországban." *Dr. Heske:* „A Németbirodalom erdőgazdasága" (4 képpel). *Dr. Mantel:* „A német erdő- és fagazdaság törvényhozása". *Parchmann:* „Gazdasági- és piacpolitika Európa erdő- és fagazdaságában." *Dr. Gernlein:* „A fa felhasználásának új útjai." *Dr. Ebner:* „Erdészeti szállítóberendezések Németországban" (28 ábrával). *Dr. K. Abetz:* „Az erdőrendezés fejlesztése Németországban." *Dr. K. Rubner:* „Az erdőművelés új útjai és céljai Németországban." *Dr. K. Vanselow:* „Az erdő felújításának céljai és útjai Németországban." *Dr. Woppes:* „A símafenyő." *Dr. E. Hausendorff:* „Az erdőgazdasági kutatásügy." *Dr. Wiedemann:* „A német erdészeti kutatásügy fejlődése, jelenlegi állása, céljai és útjai" (10 ábrával). *P. Karpf:* „A német paraszterdő." *Raab:* „A német Erdészeti Egyesület működése." *Scherping:* „A vadászat Németországban" (10 ábrával). *Dr. A. Frhr. v. Vietinghoff-Riesch:* „Természetvédelem az erdészetben és Németország nemzeti életében" (11 képpel). A befejező közlemény a német erdészeti szakképzés lehetőségeit tárgyalja.

„*A német erdővidékekről*" című fejezet az alábbi 10 közleményt hozza: *Dr. e. h. von Keudell:* „Hohenlübbichow 34 éves erdőgazdasága" (12 képpel). *Dr. Weck:* „Bärenthoren, a német erdőgazdaság egyik főkérdése" (2 diagrammal). *Dr. Hausendorff:* „Schorfheide" (5 képpel). *Niggl:* „A keletporosz Felföld erdőművelési viszonyai" (5 képpel). *David:* „Lucfenyő-erdőgazdaság a Harzban." *Dr. Th. Künkele:* „Bajorország erdőgazdasága" (3 képpel). *J. Mantel:* „Bajorország fatermelése és faellátása." *Dr. h. c. Rebel:* „Bajorország erdőmívelése." *Orth:* „A Spessárt" (4 képpel). *Dr. Blanckmeister:* „A szászországi állami erdőgazdaság az Érchegységben és az északnyugati szász Alföldön" (5 képpel).

A *Memzetközi Erdőgazdasági- és Fagazdasági Tudósítás* rovata egyes világrészek államainak erdő és fagazdasági híreit közli.

Dr. Tomasovszky Imre.

ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG. 12. sz.

Köstler: Az erdőgazdasági üzemek értékelése. (Die Bewertung fortswirtschaftlicher Betriebe.) 385—392. old.

Szerző sajnálattal állapítja meg, hogy az erdőértékszámítás (vagy hogy az eljárás lényegét jobban kifejező szót használjuk: az *„erdőértékbecslés"*) fejlődésében az utóbbi időben némi fennakadás állott be.

Ezt azzal magyarázza, hogy ennek a tudománynak a talaj tiszta jövedelmére felépített rendszerét az utóbbi időben sok heves támadás érte anélkül, hogy egy megfelelő újabb eljárás kidolgozására a szükséges lépések már megtörtek volna. *(Dietrich* ilyen irányú munkája, t. i., amelyben legalább az új alapelveket próbálta megadni, nem talált szélesebb körben kellő méltánylást).

Egy erdőgazdasági üzem értékelése történhetik:

1. a jövedelem, és 2. az állományok értéke tehát a fakészlet alapján.

Szerző kellő hangsúllyal figyelmeztet úgy az egyik, mint a másik eljárásnál figyelembe veendő körülményekre, de leszögezi, hogy ennek dacára különböző értéket fogunk kapni, ha a két eljárás szerint párhuzamosan számítjuk ki valamelyik erdőgazdaságnak az értékét.

Ez az eltérés azonban annál kisebb lesz, minél közelebb esik a választott kamatláb az illető üzem pénzügyi növedékszázalékához.

Gyakorlatban kétféle eljárás van használatban. Az egyik az úgynevezett *egységérték szerinti megállapítás*, a másik a Prof. *Abetz* által kidolgozott és Branschweigban használatos, úgynevezett *eredményszámítás*.

Előbbi a Németbirodalomban általánosan használatos és a jövedelem számításbavételén alapul. Utóbbi az állományok értékéből indult ki, tehát pontos fakészlet-felvételeket igényel.

Szerző szembeállítja egymással a két eljárás eredményeit és hangsulyozza, hogy az előbbi a tényleges érték alsó határát, utóbbi pedig a maximumot fogja mindig adni. És ezért helyes az *erdőértékbecslés* elnevezés, mert minden egyes esetben külön bírálandók el azok a speciális körülmények, amelyeknek számításba vétele mellett a valóságot, vagyis a tényleges értéket legjobban megközelítő eredményt fogjuk kapni.

Zeyher: Adatok a fadöntés technikájához. (Beiträge zur Fällungstechnik im Hauungsbetrieb.) 392—399. old.

A jövedelmezőség emelésére való törekvés a munka racionalizálásával kapcsolatban a legnagyobb körültekintést kívánja minden részletkérdésben.

A fadöntés technikája is csak akkor tekinthető megfelelőnek, ha alábbi szempontokból megfelelő eredményt szolgáltat:

1. a fiatalos kimélése,
2. a lábon maradó állomány épségben tartása,
3. a döntésre kerülő törzs megóvása,
4. a kifuvarozás legalkalmasabb irányához való alkalmazkodás.
5. az egész munka legcélszerűbb kivitele a munkások testi épségének veszélyeztetése nélkül.

A döntés technikájának tengelye a kiválasztott döntési irány hajszálpontos betartása. Ennek előfeltétele a) *a szakszerű hajkolás*, b) *helyes fűrészelés*, c) *és a célszerű ékelés.*

Mindezekre vonatkozólag igen szemléltető felvilágosításokat kapunk a szöveget kiegészítő 21 fénykép révén is, amelyek még a döntés különleges módjaira is kiterjeszkednek.

CENTRALBLATT FÜR DAS GESAMTE FORSTWESEN. 1936. 11. sz.

Beran: Erdészeti rovartani és erdővédelmi vizsgálatok Lunz könyékén. IV. (Forstentomologische und forstschutzliche Untersuchungen aus dem Gebiete von Lunz, IV.) 257—279. old.

A széles alapokra fektetett tanulmány tulajdonképpen folytatását adja annak a munkának, amelyet az ismert ausztriai erdész-entomológus, *Schimitschek* indított meg 1930-ban annak megállapítására, hogy a káros rovarok — elsősorban a szufélék — kifejlődésére és elpusztulására vonatkozólag milyen hatással vannak az élettelen természeti tényezők, mint a világosság, hőmérséklet, nedvesség stb.

A munka részletesebb ismertetésére nem terjeszkedhetünk ki, itt csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy az egyébként rendkívül érdekes vizsgálatok elsősorban a tarvágásban talált viszonyokat kívánták szembeállítani a zárt állományban észlelt adatokkal és nemcsak a levegő és talaj hőmérsékletét, valamint a légköri nedvességet vették figyelembe, hanem kiterjeszkedtek *a kambium-réteg „klimájának" a megállapítására is.* Ez azért volt fontos, mert a károsítók létfeltétele tudvalévőleg a kambiumhoz van kötve és nem közömbös tudnunk, hogy a tarvágásban és a zárt állományban fekvő fogófa között pl. 20—30 C° hőmérsékletbeli különbséget is mutatkozik a kombiumrétegben. Lényeges eltérést talált szerző a fekvő törzs felső és alsó részén lévő kambiumban mért hőmérséklet között is.

SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR FORSTWESEN. 1936. 11—12. sz.

Az ismert svájci folyóirat legutolsó két füzetét kizárólag az elmúlt hónapokban lezajlott gyűlésekről írt beszámolók töltik ki.

A „Schweizerischer Forstverein" augusztus 16—19-ig tartotta közgyűlését Herisau-ban; október 27—31. közt pedig a „Faértékesítés emelésének I. svájci kongresszusa" ülésezett Bernben.

Utóbbinak napirendjén 23 előadás szerepelt alábbi csoportosítással: 1. a fa, mint építőanyag, 2. a fa, mint tüzelőszer.

Talán mondanunk sem kell, hogy ezek az előadások a kérdés egész terjedelmét felölelték és mindent a mai követelmények szempontjából világítottak meg. A lap bő kivonatokban közli őket.

WIENER ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG. 1936. 46—48. sz.

Schönwiese: Fűrészelési kísérletek. (Schnittversuche mit Waldsägen.) 208—209. old.

Az osztrák államerdészet Weyer mellett lévő erdőgondnokságában folytatta le az érdekes kísérleteket az egyik weyeri szerszámárugyár fűrészeivel.

Ezeknek folyamán bebizonyosodott, hogy

1. az amerikai gyalufogazás igen jó eredményt szolgáltat, de a fűrész karbantartása és élesítése nagyon kényes és nehéz;

2. az ékfogazás körülbelül ugyanolyan eredményt ad, mint az amerikai gyalufogazás;

3. a megszakított háromszögű fogazásnál a fűrész karbantartása és élesítése a legegyszerűbb és ennek dacára igen kiváló eredményeket szolgáltat.

Jung: A csemete védelme a vadrágással szemben. (Pflanzenschutz gegen Wildverbiss.) 212—213. old.

Az általánosan ismert eljárásokat sorra véve, megállapítja, hogy:

1. a kátránnyal való bekenés, ha az anyag kellőképpen savtalanított és nem túl sűrű, elég jó szolgálatot tesz;

2. az agyagpép használata szintén célhoz vezet, de rövidéletű és a gyakori ismétlés miatt költséges;

3. saját tapasztalatai alapján melegen ajánlja a hajtásoknak kenderkóccal való körülcsavarását. Ennek azonban nem szabad túl szorosnak lenni, mert különben a hajtások eltorzulásához vezet.

Ruchholz: Természetvédelem Szovjetoroszországban. (Der Naturschutz in der Sowjet-Union.) 211—216. old.

Mint az orosz viszonyok jó ismerője, meglehetősen részletes beszámolót tud adni arról a nagyszabású programról, amelyet az orosz kormány természetvédelmi céljainak szolgálatába állított.

Ezidőszerint 10 természetvédelmi területet jelöltek ki, (Kaukázus, Asztrachán, a Középvolga vidéke, Lappföld, Altái hegység, Bitjug, Kontsa-Szaszpa, Aszkania Nova, Kiszil-Agacs és Pecsora-Ilycs) amelyekhez különleges rendeltetésüknél fogva még a voronesi hód-terület a tulai erdő-rezervátum, a busukuli fenyér és a kunguri barlang csatlakoznak.

JOURNAL FORESTIER SUISSE. 1936. 12. sz.

F. Aubert: A fagáz a kis város háztartásában. (Le gaz des forêts dans la petitet ville.) 260—264. old.

Szerző egy keletporoszországi kis városkának, Rathenownak a próbálkozását ismerteti, ahol egy berlini cég *Systeme Azett* nevű falepároló berendezését — amelynek a képét is bemutatja — állították fel. A gáz, melyet ez a kis, egy ember által könnyen kezelhető és egy kis helységben elférő lepárlókészülék gyárt, átlagosan 4000 kalóriás, tehát a mi városi világítógázunkkal egyező. Főzésre éppen úgy alkalmas, mint világításra, a közönséges kőszéngáz berendezéseit minden átalakítás nélkül fel lehet használni. A lepárlás, illetőleg gázosítás négyes menetben egy gázosító-cilinderben történik; a teljesen üzemképes gáz előállítása 6 órát vesz igénybe. A berendezés naponta 800 kg nyers tüzifát fogyaszt és 300—350 m^3 tiszta száraz gázt szolgáltat, ami kb. 200—250 előfizető igényeit, tehát egy kis 3000 lakosú városka szükségletét kielégíti. A berendezés ára, természetesen vezeték stb. nélkül, 20.000 aranyfrank. Szerző, Svájc bőséges tüzifatermelését tekintve, igen ajánlja kis városok, községek gázellátására a német példa követését, mert a svájci községek benzin- vagy palackgáz-fogyasztását, amely külföldi származású petróleum vagy kőszén lepárlási terméke, ezzel is csökkenteni lehetne.

REVUE DES EAUX ET FORETS. 1936. 10. sz.

J. Campredon: Az angliai „Forest Products Research Laboratory": egy mintalaboratórium. (Un labaratoire modele. Forest Products Research Laboratory. 907—920. old.

A francia kormány támogatásával tanulmányozott új angliai központi faanyagvizsgáló laboratóriumot ismerteti, amely Londontól 60 km távolságban, Princes-Risborough városban 20 hektár nagyságú területen épült fel. Leírása szerint ez a laboratórium méltó párja a másik angolszász ilyen szervezetnek, az amerikai Wisconsin állambeli madisoni US. Forest Products Research Laboratory-nak. Beszámolójában részletesen tárgyalja a laboratórium szervezetét, a mechanikai, szárítótechnikai, telítőtechnikai, mikológiai s egyéb osztályainak berendezését, az azokban folyó munka nagyvonalúságát és rendszerét, a személyzet beosztását, munkakörét stb. Az intézet területén az egyes laboratóriumi osztályok elkülönítetten épültek fel s a fűrészteleppel, faraktárral ellátott komplexumot külön vasúti vágány köti össze a fővasúttal.

QUARTERLY JOURNAL OF FORESTRY. 1936. 3—4. sz.

Lord Clinton: Fák és tájak (Trees and landscape.) 196—201. oldal.

A magas fokon álló angol parkkultúra nem egyszer került szembe az erdőgazdasággal. Mert az ország 4%-os erdősültsége mellett az erdő sohasem játszotta azt a szerepet, amelyet közgazdasági jelentősége mellett megérdemelt volna. Egy világháborúnak és vele kapcsolatosan érzékeny fahiánynak kellett elkövetkeznie, hogy a vezető körök nagyobb arányú erdősítésre szánják rá magukat.

Az „erdészeti bizottság" *(Forestry Commission)* 1919-ben körülbelül 1,800.000 acre (= 1,300.000 kat. hold) gyönge minőségű mezőgazdasági és kopár terület beerdősítésére kapott megbízást és miután anyagiakban sem szenved hiányt, módjában van évről-évre sokat áldozni fásítási célokra.

Érdekesek azonban a szerzőnek azok a megállapításai, amelyekkel a parkkertészet és a tájesztétika szempontjából bírálja a fásítási akciót.

Bár elismeri, hogy az intenzív fatermelésre törekvő erdőgazdaság nem veheti mindenütt figyelembe a fentebb említett speciális kívánalmakat, mégis lehetőséget vél találni az ellentétes érdekek összeegyeztetésére is. Az erdők telepítését úgy kívánja megoldani, hogy „éles határvonalak és szögek, merev geometriai formák lehetőleg mellőztessenek; a telepített erdő harmonikusan olvadjon bele a táj jellegzetességébe, főleg sík és

enyhe emelkedésű terep esetén kívánatos, hogy az erdő a természetes adottságokhoz minél inkább alkalmazkodjék".

Az angolok ugyan inkább a lombfát kedvelik, de szerző a skótországi és kanadai fenyvesekre hivatkozva, meleg szavakat talál a tűlevelűek számára is és ezeket anyagi előnyeik miatt is igen ajánlja.

Armstrong: A sötétgesztű magaskőris műszaki tulajdonságai. (The mechanical properties of „black-heart" ash wood.) 202—210. oldal.

A közönséges kőris gesztje gyakran bizonyos mértékű színeződést mutat, amely a halvány barnától az egészen sötét csokoládészínig mindenféle árnyalatban jelentkezik.

Miután szakkörökben gyakran nyilvánult meg az a felfogás, hogy ez a sötét színeződés a fa műszaki tulajdonságainak rovására megy, szerző szükségét látja annak, hogy erre vonatkozóan részletes vizsgálatokat végezzen.

Ezek felölelték a fa hajlítási, valamint nyomó szilárdságát, keménységének és szívósságának vizsgálatát, amelynek eredményeit grafikonok szemléltetik.

A nyert adatok alapján szerző megállapítja, hogy a sötét gesztű köris műszakilag semmivel sem kisebb értékű, mint a normális színeződésű fa anyaga; a gyakorlatban jelentkező árdifferenciák előbbi rovására tehát semmiképpen sem indokoltak.

Hening: A szilfa használata az építőiparban. (The uses of elm in bulding bullding construction.) 211—221 old.

A számos szép képpel illusztrált tanulmány ékesen szóló bizonyítéka az angolok konzervatívizmusának, amely az ősi faházak kedves alakját is igyekszik — amennyire lehetséges — megtartani. Hogy ez azután a kor igényeinek megfelelően modernizált kivitelben történik és a „faház" sok esetben csak kívülről van fából, mellékes körülmény.

Szerző részletesen leírja a szilfa fűrészanyag szárítására és külső alkalmazására vonatkozó eljárásokat, amelyeknek alapos ismerete azért bír fontossággal, mert a szilfa tudvalevőleg könnyen vetemedik, a végénél könnyen bereped és ilyen állapotban távolról sem felel meg annak a célnak, amelyre az angol vidéki lakóházak elsősorban törekszenek: a stílusos csinosságra.

Az ajtók, ablakok és sarkok kiképzésére vonatkozó utasításokon felül a teljesen fából épült házakkal kapcsolatban szerző a szigetelésre vonatkozólag is hasznos tanácsokat tud adni. Ezt honfitársai annál is inkább megszívlelhetik, mert az angol egészségügyi minisztérium új építési szabályrendelete, az általános biztonságra vonatkozó törekvés dacára, lényeges engedményt

tett ebben a kérdésben és bizonyos megszorításokkal szívesen engedélyezi modern faházak építését.

Thompson: A hazai termelésű fa. (Home grown timber.) 275—288. old.

Anglia évi faszükségletének alig 4.4%-át fedezi az anyaország termelése, érthető tehát, hogy a háborús idők nagy nehézségei után, — amikor az import majdnem teljesen megbénult és a mutatkozó szükséglet csak óriási területek letarolásával volt fedezhető — az angol közgazdaság vezető emberei nagyarányú erdősítésekre határozták el magukat.

Tanulmányának első részében szerző azokat a társadalmi egyesüléseket és hivatalos szerveket ismerteti, amelyeknek feladatkörét elsősorban az erdősítési program végrehajtása alkotja.

És legnagyobb tárgyilagossággal mutat rá azokra a nehézségekre is, amelyek a céltudatos együttműködést megnehezítik.

Mint mindenütt a világon, a kereskedők érdekei Angliában is sok tekintetben homlokegyenest ellenkeznek a termelőkével.

Az angol nagy faimport-cégek a hihetetlenül olcsón termelt gyarmati fát a legolcsóbb szállítási eszközzel, hajón hozzák be, míg az anyaországbeli magas munkabérek folytán amúgyis erősen megterhelt faválasztékok a drága vasúti szállítás következtében egyáltalában nem bírják a versenyt az importfával.

Ehhez járul az is, hogy az erdők állapota távolról sem kielégítő, a nagyobbrészt sarjeredetű állományok vékony és gyenge minőségű anyagot adnak és így a hazai erdőgazdaság fellendítése nem egyszerű erdősítési probléma.

Mert előbb mégis piacképes árukra van szükség, hogy az általában piacot igényelhessen!

A második rész az Erdészeti Bizottság *(Forrestry Commission)* által kidolgozott munkaprogrammal és eddig elért eredményeivel foglalkozik.

Az 1924. évi összeírás körülbelül négyszázezer kat. hold letarolt erdőterületet talált az országban, amelynek sürgős felújítását határozta el a kormány olyan módon, hogy a fenti területek negyedrésze tíz éven belül beerdősítendő.

Ezzel szemben — a közben foganatosított rendes évi fahasználatok (tarvágások) számbavételével — 1936. év végén a helyzet alig változott, amit a *Forestry Commission* jelentése is igazol, amikor leszögezi: *„Több, mint kétséges, hogy egyáltalában történt-e valami a meglévő erdőknek legalább a háborúelőtti, viszonylag alacsony színvonalon való fenntartása érdekében.“*

A *Forestry Commission* ma 2—4 font sterling prémiumot fizet minden acre (= 0.4 ha) terület beerdősítéséért, ami a tényleges költségeknek 20—50%-át teszi ki.

A birtokosok nagy buzgalommal erdősítenek s hogy eredmény mégse mutatkozik, azt szerző arra vezeti vissza, hogy az ültetésen túl a fiatalos gondozásával, az állománynak szakszerű ápolásával már senki sem törődik.

És jellemző az angol magánjog megközelíthetetlenségére, hogy *az állami beavatkozásnak a gondolatát az erdősítésre való buzdításon felül még a Forestry Commission is aggályosnak tartja.*

Szerző ezzel szemben az erdő óriási közgazdasági fontosságát és háborús konfliktus esetén létfeltételt jelentő szerepét domborítja ki, hangsúlyozván, hogy ennek érdekében *megengedhetőnek, sőt szükségesnek tartja az államhatalom bizonyos mértékű beavatkozását,* amint ezt Csehszlovákiában (!) látta és hasznosnak megismerte.

Éppen ezért minden meglévő erdőterület után a szakszerű kezelés fejében 1 shilling állami hozzájárulást javasol, az újraerdősített területek után fizetendő prémiumnak a felemelését kívánja, továbbá a kisbirtokoknak egyszerű üzemterv szerinti kezelését, a szakszerű ellenőrzés fokozottabb kiterjesztését és hanyagság esetén az állami támogatás haladéktalan megvonását.

Ha javaslatait nem is találnák általánosságban keresztülvihetőknek, mégis ajánlja, hogy a régi módszerrel szemben próbát tegyenek ezzel is.

Sir R. L. Robinson: A Brit Birodalom erdőgazdasága. (Forestry in the British Empire) 209—308. old.

Egy 20 oldalas közleményben természetesen nem lehet részletes adatokat nyujtani az összesen 2½ millió négyzetmérföldet kitevő óriási területnek az erdészeti viszonyairól, amely azonfelül öt világrészben oszlik meg és az elképzelhető legszélesebbkörű változatokat foglalja magában.

Mi is csak két érdekes körülményre kívánunk rámutatni itt.

Az egyik az, hogy a fenti összes erdőterületeknek, — amely ¼ részét teszi ki az egész angol világbirodalomnak — ezidőszerint még *több mint a fele hozzáférhetetlen* és így nem hasznosítható.

A másik feltűnő körülmény pedig az, hogy az 1,200.000 négyzetmérföldet kitevő, feltárt és rendszeres gazdálkodás tárgyát képező erdőterületen is *alig 1500 egyetemi képzettséggel bíró erdőtiszt áll alkalmazásban.* Ez annyit jelent, hogy egy erdőtisztre 800 négyzetmérföld, vagyis kereken 353.000 kat. hold erdőterület jut.

Megértjük ezek alapján, hogy szerző, mint az angol erdőgazdaság vezetője, joggal panaszkodik a külterjes gazdálkodás miatt.

Eliescu Gr.: A romániai ragadozó madarak meghatározása. (Determinarea păsărilor răpitoare din România.) 3—14. oldal.

Táblázatba foglalja a ragadozó madarakat s közli valamenynyire nézve azokat a jellegzetességeket, amelyek lehetővé teszik a madár könnyű felismerését. A szöveget igen tanulságos illusztrációk kísérik.

Nahlik A.: Házikezelés a hegyvidéken. (Exploatări in regie la munte.) 271—277. old.

Míg a sík- és dombvidéken elterülő erdők házi kezelésénél az államerdészet szép eredményeket ér el, addig a magas hegyvidéken a haladás nem kielégítő. Gyérebben lakott vidéken nem kapható elég erdei szakmunkás. Szerző ezek orvoslására tesz javaslatokat s azt sem kifogásolja, hogy az ilyen vidékeken az erdei munkálatokat erdőmérnök szakemberek vezetése alatt működő vállalatoknak adják ki.

Ötvös Balázs: Észszerű fácántenyésztés. (Cultura raţională a fazanului.) 278—283. old.

Részletesen ismerteti a rendszeres fácántenyésztés sikerének feltételeit, az ahhoz szükséges berendezéseket.

Nedelcovici N.: Egy állandó nemzetközi erdőgazdasági szövetséget kell létesíteni! (Pentru constituirea Asociaţiunei Internationale Permanente de Economie Forestieră) 287—289. oldal.

Szerző az erdészeti érdekképviseletek, országos és vidéki erdészeti egyesületek nemzetközi szövetségének létrehozását tartja szükségesnek. Célja volna ezzel a nemzetközi együttműködés fejlesztés. ——

Sburlan D.: Usztatók és csúsztató utak kitűzése. (Trasarea jilipurilor şi ulucelor.) 367—379. oldal.

A címben említett erdei szállítási berendezéseknek nehéz terepviszonyok közötti megépítését ismerteti részletesen. A pálya kitűzésének gyakorlati kiviteléhez olyan szerszámokat alkalmaz, amelyekkel a mérnök útbaigazításai szerint a minden elméleti ismeretet nélkülöző munkás is haladhat a munkával.

Georgescu C.: „Erdei fű." („Jarba de pădure.") 408—412. oldal.

A *Stipa tirsa Richter* és *Stipa Lessingiana Trin.* nevű fűféléket, melyek különösen Besszarábia erdeiben tenyésznek buján, szárítják s 80 cm hosszú kötegekbe kötve „erdei fű" néven árusítják. A megszárított „fű"-ből ruhakefét, mázolókefét és kis seprűket gyártanak. Románia igen nagy mennyiséget szállít belőle Kanadának.

Filip V.: A fakivitel szabályozása. (Organizarea exportului de lemnărie.) 540—555. oldal.

A fának külföldre szállítása tárgyában a szükséges intézkedéseket sürgeti. Minthogy az erdők összterülete, valamint fatömege fogyatkozást mutat Romániában, szerző helytelennek tartja azt a politikát, amelyik a fakivitel emelhetésének érdekében az erdők fakészletét mind erősebben és erősebben kívánja igénybe venni. Az 1934-ben és 1935-ben kivitt famennyiség évi átlagát az egy év alatt exportálható mennyiség maximumaként kívánja megállapítani.

Demetrescu J.: A véderdők kezelésére vonatkozó előírások a román törvényhozásban. (Prescripţiuni asupra pădurii de protecţie in legislaţia românească.) 571—577. oldal.

Az 1935 előtti törvényekben foglalt rendelkezéseket ismerteti.

Radulescu A. és Nahlik A.: A kecskefűz fájának kevéssé ismert használhatóságáról. (Intrebuinţări puţin cunoscute ale lemnului de salcie c prească) 658—662. old.

Az erdész a kecskefűzről csak azt szereti hangsúlyozni, hogy az, ahol előfordul, megnehezíti az értékesebb fanemek felújulását. Szerző a kecskefűz oly értékes tulajdonságaira mutat rá, amelyeket eddig nem sokan ismertek.

A magas hegyvidék lakói keményfa hiányában igen gyakran kecskefüzet használnak kerítésoszlopnak. Szerző egy csemetekertet említ, amelynek kecskefűzből készített oszlopai felerészben még 22 év után is épek. Egyes erdőgazdaságban még iparvasúti talpfának is használnak kecskefüzet. Az ilyen talpfa legalább 7 évig jó állapotban marad.

Valeanu N.: Hegyvidéki erdők fájának közelítése. (Scosul lemnelor din pădurile de munte.) 663—666. oldal.

Az usztató csatornáknak a vontató-utak és csusztatók fölötti előnyeit igyekszik több szempontból bizonyítani.

Nicolau-Bârlad N.: Erdészeti kataszteri problémáink. (Problema cadastrului forestier la noi.) 683—689. oldal.

Románia erdeinek jelentékeny részéről nincs részletes helyszíni térkép. Szerző ennek hátrányait fejtegeti, rámutat az erdők kataszteri felmérésének szükségességére s megjelöli az erre számításba jöhető kiviteli módozatot.

Demetrescu J. C.: A véderdőkről szóló 1935. évi április 20-i törvény. (Legea din 20 Aprile 1935, pentru pădurile de protecţie.) 805—821. oldal.

Az új román véderőtörvény bírálatát adja. Ismerteti azokat az előnyöket, amelyek a véderdő fogalmának kiterjesztésével

járnak. Összehasonlításokat tesz az új törvény és a vonatkozó régebbi törvények intézkedései között.

Filip V.: Uj orientáció a fakivitelben (O nouă orientare a exportului de lemnărie). 829—836. oldal.

A fabehozatalra utalt országokban mindjobban növekszik a lomblevelűek fája iránti kereslet, főként ott, ahol a faipart igyekeznek fejleszteni. Hárs-, nyár-, nyir- és égerfát vesznek gyufagyártás céljaira, diófát fegyvergyártáshoz, tölgyet, bükköt, juhart, kőrist, hársat bútorgyártáshoz, végül tölgyet és bükköt hordódongák és vasúti talpfák készítéséhez. Tekintettel arra, hogy a kereslet nagyobb a kínálatnál, szerző kívánatosnak tartja, hogy Romániában, mint fakiviteli országban, a lomblevelű erdők használatát a fentiek figyelembevételével szabályozzák.

Manole Horia: Mit kell tennünk? (Ce este de făcut?) 842—844. old.

Szerző fájlalja, hogy Romániában az erdősítések mértéke elmarad a kitermeléseké mögött. A helyzet javulását az évi vágásterületek néhány éven át leendő csökkentésétől várná. Ez azt is eredményezné, hogy kevesebb famennyiséget dobnának piacra s így a faárak emelkednének.

KÜLÖNFÉLÉK

HALÁLOZÁSOK.

Biró János †

A régi erdészek egy kiváló tagjának földi pályája ért véget, *Biró János* nyug. miniszteri tanácsos folyó évi november hó 7-én, bekövetkezett halálával.

A Baranya vármegyei Bellyén született 1861-ben. Az erdészeti akadémiát 1885-ben végezte el Selmecbányán és az erdészeti államvizsgát 1887-ben tette le.

Mint műszaki díjnok, 1885-ben az orsovai m. kir. erdőrendezőségnél kezdte állami szolgálatát. 1887-ben az ottani m. kir. erdőhivatalhoz osztják be; majd innen kiváló képességeinek elismeréseképpen 1888-ban a selmeci akadémiához kerül mint tanársegéd. 1891-ben mint II.-od osztályú erdészt, a zalaegerszegi m. kir. erdőhivatalhoz, onnan egy év mulva Marosvásárhelyre helyezi át s egyben helyettes m. kir. erdőfelügyelőnek nevezi ki felsőbbsége. 1893-tól mint végleges erdőfelügyelő működik itt 1904-ig. Ettől az időtől kezdve a Székelyföldi Kirendeltséghez nyer beosztást, majd 1910 január 1-től a földmívelésügyi minisztérium rét- és legelőügyosztályába rendelték be. Ebben a beosztásában megmaradt 1924 június végével való nyugdíjaztatásáig.

1915-ben főerdőtanácsossá, majd 1918-ban miniszteri tanácsossá lépett elő.

Nagy szaktudáson alapuló kiváló munkásságát a földmívelésügyi minisztérium nyugdíjaztatása után is, 1932 június végéig igénybeveszi.

Buzgó szolgálataiért 1887 július 23-án, majd nyugdíjaztatása alkalmával ismételten legfelsőbb elismerésben részesült.

Biró János egyike volt a legnagyobb eredménnyel működő szakembereinknek. Kitünt mint erdész, majd pedig midőn 1904-ben a Székelyföldi Kirendeltséghez való beosztása folytán legelőgazdasági kérdésekkel kellett foglalkoznia, nagy tudásával és kiváló gyakorlati érzékével rövid idő alatt megoldotta, hogy

leromlott legelőinket mily eljárásokkal lehet csekély költséggel is feljavítani és karbantartani.

Úttörő munkássága szolgált alapul a földmívelésügyi minisztérium nagyszabású legelőjavítási tevékenységéhez. Az ügy iránti nagy lelkesedését, tudását, kivételes gyakorlati érzékét ezen akció szolgálatába állítva, annak legelső és nélkülözhetetlen munkása volt úgy a gyakorlatban, mint pedig a szakirodalomban 1924-ben történt nyugdíjaztatása után is.

Mint szakíró, a legnagyobb elismerést „A legelőgazda könyve" c. munkájával vívta ki, amely európai vonatkozásban is a legkiválóbbak között foglal helyet, úgy terjedelménél, mint pedig gyakorlati tapasztalatokban gazdag tartalmánál fogva is.

A földmívelésügyi minisztérium legelőjavítási akciójával kapcsolatban bevezetett rét- és legelőgazdasági tanfolyamain jelenleg is Biró János említett munkája szolgál vezérfonalul. Az ország legeltető gazdái ezen műből sajátítják el az okszerű legelőgazdálkodást.

Korszakalkotó munkásságának jutalmát elnyerte az által, hogy fáradhatatlan ügybuzgósága és eredményes munkássága általános elismerésre talált, továbbá azzal, hogy láthatta, mint zöldülnek ki évről-évre nagyobb és nagyobb területek az ő áldást hozó munkássága nyomán.

A megboldogult hült tetemét mély megilletődéssel és őszinte részvéttel kísértük november 9-én utolsó útjára a farkasréti temetőben, ahol eredményekben oly gazdag élet után tovább fog álmodni az ő zöld legelőinek puha, selymes pázsitjairól.

T. J.

*

Mezey Rezső, nyugalmazott magyar királyi erdőtanácsos, egyesületünknek több, mint 40 év óta tagja, ez év november hó 29-én, Esztergomban, 67 éves korában, hosszas szenvedés után meghalt.

A boldogult 1889-ben végezte a főiskolát s már ugyanez év őszén a mármarosszigeti erdőigazgatósághoz került, mint műszaki díjnok.

1896 márciusában már mint m. kir. erdész a lugosi erdőigazgatósághoz s 1901-ben a gödöllői m. kir. erdőhivatalhoz került, ahol is a budakeszi erdőgondnokság vezetése mellett az építésvezetői teendőket is ellátta.

1914-ben vette át a budapesti kincstári faraktár kezelését és itt teljesített szolgálatot egész 1924. év végével bekövetkezett nyugdíjaztatásáig.

Azóta csendes visszavonultságban élt Esztergomban, családja körében s a legtöbb idejét kedves tárgyai, a mennyiségtan és szilárdságtan problémáival foglalkozva, töltötte.

Eltávozása nemcsak hozzátartozóit borította mély gyászba, de fájdalmasan érintette igen sok kedves ismerősét és kollégáját.

*

zsedéni Vaszary Antal ny. primási urad. főerdőmérnök f. évi november hó 12-én Budapesten elhunyt.

Béke hamvaikra!

Helyreigazítás. Lapunk XI. füzetének 942. oldalán az utolsó bekezdés tördelési hiba folytán érthetetlen. A bekezdés helyes szövege a következő:

„A másik kérésünk azokhoz van, akik a kérdésnek akár a Tanácsban, akár valamely a Tanács által kiküldendő bizottságban történő letárgyalásába személyesen befolyni nem fognak.“

Worschitz Frigyes dr. előadása a Magyar Kémikusok Egyesületében. A f. é. november 19-én *„A természetes és mesterséges szálas anyagok“* címen tartott előadásában Worschitz az újkori anyagszerkezetkutatás legújabb eredményei alapján tárgyalta a növényi és állati eredetű természetes és származék-anyagok rostjainak szubmikroszkópos szerkezetét, építő elemeit, amelyek a modern anyagkutatás előterébe léptek.

A mikroszkópon látható, vagy kémiailag kivizsgálható rostsajátosságok u. i. távolról sem képesek a szálas anyagok technológiai tulajdonságait, azok rugalmasságát, nyujthatóságát, festhetőségét stb. megmagyarázni, s hogy mindezek az annyira fontos okozatok okai felismerhetők legyenek, a röntgen-interferenciavizsgálatok igen érdekes s ipari jelentőségű eredményeit kell tüzetesen megismerni.

Worschitz elismerésre méltó érdeme, hogy előadásában a nagy nyugati kutatóintézetekben is csak legújabban tért hódító anyagismerettani eredmnyeket s az azokban kivizsgált anyagszerkezet-rendszereket — a saját vizsgálatával kiegészítve, — több ipari fontosságú, szálas anyag (selymek, bőrkollagének stb.) tárgyalásával kapcsolatban a magyar szakkörökkel megismertette. Előadását igen nívós vita követte, amelyben Worschitz teljes biztonsággal és meggyőző erővel igazolta tételeinek helyességét. A hallgatóság nevében *Keleti Kornél* dr. vezérigazgató, kormányfőtanácsos köszönte meg a betegsége miatt távollevő Pfeifer Ignác dr. műegyetemi tanár, egyesületi elnök nevében az előadó fáradozását, igen meleg szavak kíséretében.

A vadőrök szakvizsgája. A m. kir. Földmívelésügyi Minisztérium a gödöllői udvari vadász-hivatalnál vadőri tanfolyamot szervezett, amelynek az október 15—17-e közötti időben volt meg a vadőrré képesítő záróvizsgája.

Az előkészítő tanfolyam anyaga a következő tárgyakat ölelte fel:

1. A hazánkban előforduló fontosabb vadfajok ismertetése és vadászata. Vadászati módok.
2. Vadtenyésztés, vadóvás, vadgondozás (élővadbefogadás).
3. Fegyver- és lőszertan.
4. Vadászebek idomítása.
5. Vadászati törvények, szabályrendeletek.
6. Elsősegélynyujtás.

A tanfolyam előadói voltak: nemeskéri *Kiss Géza* fővadászmester (A vad életjelenségei, vadászata; fegyvertan), *Félix Endre* (Vadászebek idomítása), *Tóth Gyula* udv. vadász (Vadtenyésztés), *Bodó Emil* (Vadbefogás), *Glóser Dezső* m. kir. főerdőmérnök (Törvények), az elsősegélynyujtást pedig egyik gödöllői orvos adta elő.

A tanfolyamon elméleti és gyakorlati oktatás folyt: délelőtt az elméleti, délután a gyakorlati, azonban szombaton egész napon át csak gyakorlati oktatásban volt részük a hallgatóknak, akik vasárnaponként tanulmányi kirándulásokat is tettek.

A tanfolyamon 36 hallgató vett részt, akik közül 5 kitűnően képesített, 13 jól, 15 pedig képesített bizonyítványt nyert; mindössze három hallgató nem felelt meg.

A tanfolyam vezérfonalát a földmívelésügyi minisztérium „A vadőr" című kiadványa képezte. (Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy *ez a kitűnő munka ma leszállított áron, 12.50 P helyett 1.— P-ért kapható a Földmívelésügyi Minisztérium házi könyvtárában.)*

A szakvizsgát, amely nyilvános volt, a hallgatók egy vizsgabizottság előtt tették le, amelynek elnöke nemeskéri *Kiss Géza* m. kir. fővadászmester volt, tagjai pedig *Krause Dezső* min. tan., gödöllői erdőigazgató és *Glóser Dezső* m. kir. főerdőmérnök, vizsgabiztos voltak.

*

Sohase kívántuk, hogy a vadászattani szakoktatás előadói kizárólag erdőmérnökök legyenek.

Csak hangsúlyozottan hívtuk fel a figyelmet mindig a vadászat — elsősorban pedig a fővadtenyésztés — és az erdő létérdekei közötti kapcsolatokra. Amelyek annyira elválaszthatatlanok, hogy a természetes egyensúly szándékos, vagy szándéktalan megbontása nemcsak az erdő fennmaradását veszélyezteti, hanem a

vadállomány mennyiségi és elsősorban minőségi fejlődését is illuzórikussá teszi.

Hivatkozunk ebben a kérdésben Németország céltudatos állásfoglalására, amelynek olyan bátor hangon adott kifejezést az ezévi stettini gyűlésen is.

Örömmel állapítottuk meg, hogy a vadőri tanfolyam előadói és vizsgálóbiztosai között karunk képviselőinek is méltó hely jutott és reméljük, hogy a tananyag további kiépítése folyamán, a szaktudás emelésére való törekvésben még közelebb kerülnek egymáshoz a vadászat és erdészet szempontjai.

Fa- és építési anyagok tájékoztató árai december hónapban.

I. FAÁRAK

termelők és nagykereskedők közötti forgalomban:

A) Lombfaanyagok.

1. *Gömbfa m³-ként* ab feladóállomás.

	Pengő
Tölgy	25—50
Tölgyfournier 45 cm felül	70—80
Bükk 30 cm felül	25—30
Gyertyán 25 cm felül	22—30
Kőris 40 cm felül	35—50
Jávor 30 cm felül	35—50
Szil	12—15
Éger	20—50
Nyár (gyufafa)	18—25
Nyár 50 cm felül	30—40
Kőris bognárfa 10 t vg.	280—290
Szil « 10 « «	200—240
Akác « 10 « «	300—320
Akácoszlop 10 t vg.	300—320

2. *Fűrészelt lombfaanyag* m³-ként budapesti paritásban + forgalmi adó

	Pengő
Tölgy, merkantil, szélezetlen	120—130
Kőris, I. o.	130—140
Szil	—
Gyertyán jobb	90—100
Jávor I. o.	130—140
Éger, merkantil	90—120
Nyár	—
Hárs, merkantil	100—110
Bükk, gőzölt, I. o. szél.	110—120
Bükk, « I. o. szélezetlen	100—110
Bükk, gőzöletlen, «	—

3. *Tüzifa.*

A Faforgalmi Rt. által a termelőknek jan. hónapban 10.000 kg-ként fizetendő

átvételi árak pengőben

budapesti paritásban, I. osztályú áruért a következők:

	Hasáb	Hasított dorong	Dorong	Vékony dorong	Tuskó
Bükk 1934/35. évi	292	278	255	214	252
Gyertyán «	282	267	243	207	235
Cser, tölgy, kőris «	258	240	216	181	216
Egyéb keményfa «	244	230	206	171	206
Fenyő «	263	—	214	—	—
Lágy lombfa «	214	—	184	—	184
Hántolt cser, tölgy «	—	—	278	—	—

Belföldi tüzifaárak kisebb vételeknél, 10.000 kg-ként, pengőben, budapesti paritásban, mintegy 80 pengős fuvarral:

	1934/35. évi
Bükk, hasáb	350—360
« dorong	294—300
Gyertyán, hasáb	315—325
« dorong	280—290

	1934/35. évi
Cser és tölgy, hasáb	295—310
« « « dorong	264—275
Akác, hasáb	310—315
« dorong	290—300
Hántolt fa	335—345

(Nagyobb tételeknél a mennyiség, szállítási határidő és előleg szerint az árak megfelelően alacsonyabbak.)

Román tüzifaárak helyt leadóállomás, 10.000 kg-ként, pengőben:

	I. árkörzet	II. árkörzet
I. o. bükk, hasáb	270—310	315—340
Egyéb bükkfa	255—295	300—325
Tölgy, cser stb.	250—290	300—325
Hántolt tölgy	270—310	315—340

(Az árkörzetek beosztását lásd 1935. évi július—augusztusi lapszámunk III. jelzésű oldalán.)

4. *Egyéb faanyagok:*

	Pengő
Bükk keréktalp, drb (f)	—
Kőris « «	32—34 f.
Nyirfarúd	1·80—2·— P
Tölgydonga, I-a, akója	3·20—5·80
« II-a «	—
I. o. tölgyparketta méret szerint	7—9
II. o. « « «	6—8
I. o. bükkparketta	5·00—5·50
II. o. «	4·50—5·00

B) Fenyőfaanyagok.

6. *Budapesti fenyőfa-detailárak m³-ként:*
ab raktár

	Pengő
Válogatott lúcfenyő	110—120
I. oszt. áru 24 mm alapon	100—110
II. oszt. áru 24 mm alapon	84—90
III. oszt. áru 24 mm alapon	70—75
Léc, hosszú	72—74
Zárléc lúcfenyő	76—78
Faragott fa alapára	54—56
Fűrészelt fa 6 m-ig	72—75
Zsindely ezre, 18 collos	—

7. *Import fenyőfaanyagok, nagybani árak m³-ként*
ab magyar határ.

a) *Erdélyi áru:*	Pengő
Lúc, építő áru U. F. széles	82—84
Román IV. oszt. lúc széles A. F.	74—75
Román V. oszt. lúc, széles B. F.	62—64
Román V. oszt. jegenye széles Ta	42—45
Léc, zárléc Ia	47—48
Zsaluzó áru VI. o.	39—50
Faragott fa	32—34
Fenyőrúd 7—8 cm.	23—24
Fenyőrúd 9—11 «	29—31

b) *Osztrák áru:* Helyt Budapesten (Schilling + 13% felár)	
Széles építési anyag	59·60
Keskeny « «	49·70
Léc, 4—6 m.	60·90

8. *Faszén:*	Pengő
Belföldi I-a 10.000 kg.	480—500
Román faszén I-a	550—600
Retortaszén ab m. h. á.	650—730

II. ÉPITÉSI ANYAGOK ÁRAI:

Budapest ab gyártelep.

	Pengő
Égett agyagtégla ezre nagyméretű	38—42
kisméretű	30—33
1 q égetett mész	2·70-3·10
100 kg portlandcement kb.	5·20-5·90

Az „Erdészeti Lapok“ 1936. évi XII. füzetének
HIRDETÉSEI.

Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) garmond betűvel vagy ennél nagyobb betűfajtával szedett hirdetés milliméterenkint 20 fillér. (Egyszeri megjelenés mellett egész oldal 32 P.) Táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajtával szedett hirdetések másfélszeres egységárral számíttatnak. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

Apróhirdetéseknél egy szó 12 fill., álláskeresleti hirdetéseknél 6 fill.

Külön mellékletek megegyezés szerint.

Adóügyekben előfizetőinknek díjmentesen szolgál felvilágosítással az Adó és Könyvvitel szerkesztősége, IX., Ferenc-körút 37 szám. Telefon: 32-2-60.

ERDEI, FEKETE-, LÚC-,

JEGENYEFENYŐT,

VÉKONY GÖMBFÁT

VEZETÉKOSZLOPOK

céljaira 7—8 méter hosszúságtól felfelé minden hosszban készpénzfizetés ellenében magas áron vásárolunk. Ajánlatokat kérjük

„UNA“ Faértékesítő rt., Budapest

V., Nádor-utca 21. Telefon: 27-8-59* szám alá

Lóháton apróvad vadászatához beidomított *négy éves pej*, félvér, herélt, 600 pengőért, nyolc hónapos *gímszarvas* 200-ért **eladó.** *Modrovich gazdatisztnél, Letenye.*

Szaktanácsadói teendőket, faértékesítést, stb. és minden az erdőgazdasággal kapcsolatos munkálatokat elvállal: *Barsi Nándor* ny. erdőtanácsos, Budapest, IV., Váci-utca 36, I. emelet 5. ajtó. Telefón: 1-896-93

Erdőbirtokosok és Fakereskedők Faforgalmi Részvénytársasága

Budapest, V., Alkotmány-utca 6.

az ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET székházában

Sürgönycím: **Faforgalmi.** Telefon: ***14-6-49.**

A M. Kir. Földmívelésügyi Miniszterium 65450/1933. és 65700/1933. számú rendeletei alapján állami ellenőrzés alatt működő vállalat.

Rendeltetése:

1. **A belföldi tüzifa megvásárlása,** megelőlegezése és átvételétől számított 14 napon belül teljes kifizetése.
2. **Bel- és külföldi tüzifának a fakereskedelem útján való értékesítése.**

Hántottfát, Tölgykérget,

előnyös áron, minden mennyiségben vásárol

Winter Herrmann Rt.

Budapest, Vilmos császár-út 72. Tel.: **11-2-69**

Erdészeti középiskolát végzett **kezelőerdész**, elsőrendű bizonyítványokkal, 13 éves gyakorlattal, 32 éves, elsőrendű **munkaerő**, hitbizományi birtokról, felmondatlan állásból az 1935. évi IV. tc. 308. §. alapján 1000 kat. holdig terjedő erdőgazdaság önálló kezelésére állást keres. *Nyugdíjas állásba juttatásért 2000 pengőt fizet.* Megkeresések Péterfay József főerdész intézőbizottsági elnök címén Kistápé, up. Vajta küldendők.

KOCSÁNYOS TÖLGYMAKK

100 q, valamint 300 q **bükkmakk** — elsőrendű minőségű **eladó.**

BÁLINT BENŐ és FIAI rt. Budapest, V., Honvéd-utca 8. sz.

Kocsánytalan tölgymakkot, 50 q-t **veszek.** Ajánlatokat kér: *gróf Serényi uradalom erdőgazdasága, Putnok.*

Az „Erdészeti Lapok" 1936. évi XII. füzetének tartalma:

(Inhalt. — Sommaire. — Contents.)

Krónika. — *(Chronik. — Chronique. — Chronicle.)* 1019

Dr. Réthly Antal: Hazánk részvétele a növényfejlődés (fenológia) nemzetközi megfigyelésében. — *(Die Teilnahme Ungarns an dem internationalen phaenologischen Dienst. — La participation de la Hongrie aux observations phénologiques internationales. — Hungary's participation in the international study of phenology.)* 1029

Szederjei-Ostadál Jenő: Akácfaültetés. *(Akazienpflanzung. — Plantation d'acacias. — Robinia plantations.)* 1038

Martinkovics Antal: A jövő erdeje. — *(Der Wald der Zukunft. — La forêt future. — The forests of the future.)* 1044

Dr. Mihályi Zoltán: Erdészgyűlések Ausztriában és Németországban. *(Forstliche Tagungen in Österreich und Deutschland. — Réunions de sylviculteurs en Autriche et en Allemagne. — Forestry meetings in Austria and Germany.)* 1056

Rohosy Samu: Állami kezelésben levő erdők vadászati jogának értékesítéséről. — *(Die Verwertung des Jagdrechts der unter staatlicher Verwaltung stehenden Wälder. — La concession du droit de chasse dans les forêts soumises au régime de l'État. — The exploitation of the hunting and shooting rights of forests under State administration.)* 1085

Hivatalos közlemények. (Amtliche Mitteilungen. — Communications officielles. — Notifications.) A m. kir. földmívelésügyi miniszter 33.313/1936. II. 2. sz. leirata az Országos Fagazdasági Tanács kiegészítése tárgyában. — A m. kir. földmívelésügyi miniszter 84.400/11936. VIII. 2. sz. rendelete az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál az 1937. évre eszközlendő kötelező balesetbiztosítások tárgyában. — Az esztergomi m. kir. alerdész iskola igazgatójának közleménye elveszett vizsgabizonyítvány tárgyában 1097

Irodalom. — (Literatur. — Bibliographie. — Literature.) — Dr. Nagy Jenő: Az erdő madárvilága (F. M.) — Ochrona Przyrodi (Br. W. J.) — Yearbook of agriculture 1935. (Br. W. J.) — Külföldi lapszemle 1100

Különfélék. (Verschiedenes. — Divers. — Assorted.) Halálozások. — Helyreigazítás. — Dr. Worschitz Frigyes előadása. — A vadőrök szakvizsgája 1114

Fa- és építési anyagok tájékoztató árai 1936. december hónapban. — *(Holz- und Baumaterialpreise im Dezember 1936. — Prix du bois et des matériaux de construction en décembre 1936. — Prices of wood and building materials in December of 1936.)* 1119

Hirdetések. *(Anzeigen. — Annonces. — Advertisements.)* . . . . . I—III

Melléklet: — *(Beilage. — Supplément. — Supplement.)* Az új erdőtörvény felsőházi tárgyalása. Befejező rész. — *(Verhandlung des neuen Forstgesetzentwurfes im Oberhaus. Schlussteil. — Débats au Sénat sur le projet de la nouvelle loi forestière. Fin. — Proceedings in the Upper House about the legislative proposal of forests. Final part.)*

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest. (Felelős: Győry Aladár igazgató.)

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Megindították 1862-ben WAGNER KÁROLY és DIVALD ADOLF

Szerkeszti:

BIRÓ ZOLTÁN

LXXV. ÉVFOLYAM
1936. ÉV

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám
(Telefon: 1-237-22)
(Postatakarékpénztári csekkszámla: 23.602)

Stádium Sajtóvállalat R.-T., Budapest, V., Honvéd-utca 10.

TARTALOMJEGYZÉK

az Erdészeti Lapok LXXV. évfolyamához. — *(Inhaltsverzeichnis zu Bd. 75. Table des matières. 75me année. — Index to vol. LXXV.)*

1936.

TANULMÁNYOK:

	Füzet	Old.
Krónika. (Chronik. — Chronique. — Chronicle.) I. 2, II. 73, III. 166, IV. 267, V. 355, VI. 468, VII. 571, VIII. 663, IX—X. 789, XI. 927,	XII.	1119
Dr. Aujeszky László: Az erdőségek légvédelmének meteorológiai alapjai. *(Die meteorologischen Grundlagen des forstlichen Luftschutzes. — Les bases de la défense aérienne des forêts. — The basis of the protection of woods against air menace.)*	IX—X.	804
Bárdió László: Tapasztalataim a lengyelországi Hel félszigeten fekvő erdőgazdaság homokbuckáinak befásításáról. *(Meine Erfahrungen über die Sandaufforstung auf der polnischen Halbinsel Hel. — Sur mes expériences dans l'afforestation des dunes de la péninsule polonaise Hel. — My experiences of sand afforestations on the Polish halfisland Hel.)*	III.	227
Bartoszewszki Viktor: A fűrésztelepek munkabéreiről. *(Über die Arbeitslöhne der Sägewerke.)*	II.	131
Béky Albert: Erdőgazdasági üzemtervünk fejlesztése. *(Entwicklung der forstlichen Wirtschaftspläne. — Développement des plans d'aménagement des forêts. — Development of forest working plans.)* I. 11,	XI.	944
— — Kisebb műveléstechnikai kísérletek az Alföldön. — *(Kleinere waldbautechnische Versuche auf dem Alföld. — Quelques recherches de sylviculture dans la Grande Plaine. — Smaller researches of sylviculture technics on the Hungarian Great Plain.)*	III.	200
Braxatoris Zoltán: Az erdőkről és természetvédelemről szóló 1935:IV. t.-c. szerepe a volt úrbéres közös birtokosok ügyvitelénél	I.	43
— — A volt úrbéres közös birtokok újabb fásításának támogatása az 1935:IV. t.-c. által. — *(Unterstützung der Neuaufforstungen auf den ehemaligen Urbarial-Besitzungen durch den G. A. IV. 1935. — Appui donné par la loi IV. de 1935. au reboisement des propriétés cornéables. — The afforestations on the properties des anciens corvéables. — The afforestations on the properties of the former serfs supported by the Law IV. of 1935.)*	V.	412

	Füzet	Old.
Dr. Fehér Dániel: Az erdőtalaj moszatflórájának szerepe és jelentősége az erdő életében	I.	18
— — Néhány megjegyzés a váltógazdaság problémájához. — *(Einige Bemerkungen zum Problem der Wechselwirtschaft. — Quelques remarques sur le problème de l'assolement. — Some remarks to the problem of the rotation of crops.)*	IV.	274
— — Adatok a magyarországi erdőtalajok nitrogén, foszfor és káli állapotának ismeretéhez. — *(Beiträge zur Kenntniss des Stickstoff-, Phosphor- und Kalihaushalts der ungarischen Waldböden. — Contribution à la connaissance de la teneur en azote, phosphore et potassium des terres à bois hongroises. — Contributions to the knowledge about the Nitrogen, Phosphor and Kalium household of the Hungarian wood soils* .	VIII.	679
Fodor Gyula: Erdősítés az Alföld homokterületein a talajjellegző növényzet, talajszelvény-vizsgálatok és a talajvíz nívóváltozásainak figyelembevételével. — *(Sandaufforstung auf dem Alföld unter Berücksichtigung der Bodenflora, der Bodenprofiluntersuchungen und der Änderungen des Bodenwasserspiegels. — Le boisement des sables de la Grande Plaine, suivant les enseignements de la flore caractéristique du lieu, de recherches relatives au profil du sol et des fluctuations du niveau des eaux souterraines. — Sand afforestation on the Hungarian Great Plain respecting the soil flora, the testing of soil profiles, and the alterations of the soil water surface.)* VII. 581, VIII. 692	XI.	953
Dr. Földváry László: A zuzmarakérdés erdészeti vonatkozásai. — *(Die forstlichen Beziechungen der Rauhreif-Frage.)*	II.	121
Győrfi János: Műszakilag káros rovarok. *(Die technisch schädlichen Insekten. — Les insectes techniquement nuisibles. — The technically detrimental insects.)* VI. 514,	VII.	611
Horváth Károly: A vadkárról. — *(Über den Wildschaden. — Sur les dégâts de gibier. — Damage by game.)* . . .	XI.	975
Ijjász Ervin: Az erdőgazdasági talajtérképezés alapvonalai. *(Die Grundzüge der forstwirtschaftlichen Bodenkartierung. — Les bases de la mise en carte des sols forestiers. — The outlines of the forestal soil mapping*	IV.	290
— — Az erdészeti altalajvíz-megfigyelések eredményeinek rövid ismertetése. — *(Kurze Zusammenfassung der forstlichen Grundwasserbeobachtungen. — Résumé des observations relatives aux eaux souterraines des forêts. — A short report about the results of the forest ground-water observations.)*	IX—X.	820
Báró Inkey Pál: A vadkár kérdése. *(Die Frage der Wildschadens. — La question de dégat du gibier. — The question of damage by game.)*	III.	191
Kiss Ferenc: Az almamoly életéről. *(Das Leben des Apfelwicklers. — La vie du charançon de pomme. — The life of the codling moth. Carpocapsa pomonella L.)* .	IV.	307

	Füzet	Old.
Dr. Kováts Ernő: A fakészlet, növedék-gazdálkodás és a rendkívüli használatok. — *(Holzvorrat, Zuwachswirtschaft und ausserordentliche Nutzungen. — Provisions de bois, gestion favorisant la croissance et exploitations extraordinaires. — The standing crop, increment economy and the extraordinary yields.)*	V.	365
— — Az erdőrendezés újabb irányai. *(Neuere Wege der Forsteinrichtung. — Méthodes nouvelles des l'aménagement des forêts. — The newer directions of forest organisation.)* . . . . . VI. 483,	VII.	596
— — Válasz Biró Zoltánnak. *(Erwiederung an Zoltán Biró. — Réponse à M. Zoltán Biró. — Reply to Mr. Zoltán Bíró.)*	VI.	531
— — A természetes felújítás alatt álló erdőrészletek. *(Die unter natürlicher Verjüngung stehenden Abteilungen. — Parcelles forestières en régénération naturelle. — Compartments under natural regeneration.)*	IX—X.	798
Dr. Król Oszvald: A talajútjavítás problémája. — *(Das Problem der Verbesserung von Erdstrassen. — Le problème de l'amélioration des chemins de terre. — The problem of the improvement of soil-roads.)* . . V. 386,	VI.	495
Lesenyi Ferenc: Megjegyzések egy tanulmány ismertetéséhez. *(Anmerkungen zur Besprechung eines Aufsatzes.)*	II.	81
Dr. Magyar Pál: Kérdések az Alföldfásítás köréből. *(Fragen aus dem Bereich der Alföldaufforstung. — Questions concernant le boisement de la Grande Plaine. — Questions about the afforestation of the Hungarian Great Plain.)*	VI.	473
Martinkovics Antal: A jövő erdeje. *(Der Wald der Zukunft. — La forêt future. — The forests of the future.)* . . .	XII.	1044
Mezey Rezső: Az alaptérkép. — *(Die Grundkarte. — La carte fondamentale. — The ground map.)*	V.	396
Dr. Mihályi Zoltán: Külföldi erdészek Magyarországon. — *(Ausländische Forstleute in Ungarn. — Les sylviculteurs étrangers en Hongrie. — Foreign foresters in Hungary.)*	IX—X.	829
— — Erdészgyűlések Ausztriában és Németországban. — *(Forstliche Tagungen in Österreich und Deutschland. — Réunions de sylviculteurs en Autriche et en Allemagne. — Forestry meetings in Austria and Germany.)*	XII.	1056
Modrovich Ferenc: A Müegyetem erdőmérnöki osztályának új tanulmányrendje.. *(Der neue Lehrplan der forstlichen Abteilung der Universität. — Le nouveau plan d'études de la Section des forêts à l'Université. — The new study plan of forest faculty of the University.)* .	VIII.	670
Dr. Pallay (Plauder) Nándor: A bakonyvidéki lúcfenyő erdőhasználati értéke. Befejezés. *(Forstbenutzungswert der Fichte des Bakony-Berglandes. Schluss.)* . . . . I. 30,	II.	97
Péterfay József: A fácánszaporodás biologiája. *(Die Biologie der Fasanenvermehrung. — Biologie de l'élevage des faisans. — The biology of pheasant increasing.)*	V.	417

	Füzet	Old.
Dr. Réthly Antal: Hazánk részvétele a növényfejlődés (fenológia) nemzetközi megfigyelésében. *(Die Teilnahme Ungarns am dem internationalen phaenologischen Dienst. — La participation de la Hongrie aux observations phénologiques internationales. — Hungary's participation in the international study of phenology.)*	XII.	1029
Rohosy Samu: Állami kezelésben levő erdők vadászati jogának értékesítéséről. *(Die Verwertung des Jagdrechts der unter staatlicher Verwaltung stehenden Wälder. — La concession du droit de chasse dans les forêts soumises au régime de l'État. — The exploitation of the hunting and shooting rights of forests under State administration.)*	XII.	1085
Szederjei-Ostadál Jenő: Akácfaültetés. *(Akazienpflanzung. — Plantation d'acacias. — Robinia plantations.)*	XII.	1038
Szeless István: Beszámoló a III. éves erdőmérnökhallgatók 1936. évi tanulmányútjáról. *(Studienreise des III. Jahrganges der forstlichen Universitätsjugend im Sommer 1936. — Voyage d'études des étudiants de IIIe année de la Faculté des mines et forêts pendant l'été de 1936. — The excursion of the IIIrd year students of the Forest University in Summer 1936.)*	VIII.	721
Szeöts Béla: Az üzemi balesetek megelőzése a fakitermelés és szállításnál. *(Vorbeugung von Betriebsunfällen bei der Schlägerung und Bringung des Holzes. — Prévention des accidents professionels qui peuvent survenir pendant les coupes et la vidange. — Prevention of working accidents at the felling and transporting of timber.)*	VIII.	709
Dr. Varga Lajos: Az erdőtalajban élő állati véglények (protozoák) életét meghatározó tényezők. *(Die lebensbestimmenden Faktoren der Protozoen des Waldbodens. — Facteurs déterminant la vie des Protozoaires du sol forestièr. — The life-deciding factors of protozoa of the forest soil.)*	III.	207
Gróf Zay Imre: Mit várhatunk az új vadászati törvénytől? *(Was können wir vom neuen Jagdgesetz erwarten? — Qu'est-ce que nous pouvons attendre de la nouvelle loi de chasse? — What can we expect from the new hunting law?)*	IV.	302

KISEBB KÖZLEMÉNYEK:

Kérelem a tagdíjak és előfizetési díjak beküldésére	I.	1
Kallivoda Andor *(Andor Kallivoda)* †	II.	67
Gróf Benyovszky Móric *(Móric Graf v. Benyovszky)* †	II.	70
Dr. Darányi Kálmán földművelésügyi miniszter kitüntetése. *(Die Auszeichnung des Ministers für Landwirtschaft Dr. Kálmán v. Darányi.)*	II.	72
Kérelem az Erdészeti Lapok munkatársaihoz	III.	165
Változás az erdészeti ügyek intézésében	III.	190
Gróf Széchenyi Aladár. *(Aladár Graf von Széchenyi †. — Comte Aladár de Széchenyi †. — Count Aladár de Széchenyi †)*	VI.	461

	Füzet	Old.
Az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlése Miskolcon. Meghívó és napirend. *(Tagung des Landesforstvereins in Miskolc. Einladung und Tagesordnung. — Assemblée général de la Société Forestière Nationale à Miskolc. Invitation et programme. — General meeting of the National Forestry Society at Miskolc. Invitation and programme.)* . . . . . VI. 468.	VII.	567
A Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Rt. levele az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányához . . .	IX—X.	783
A Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Rt. levele az Országos Erdészeti Egyesület elnökéhez	IX—X.	784
A szerkesztő válasza	IX—X.	785

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK:

(Vereinsnachrichten. — Nouvelles de l'Assotiation. — Society notices.)

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató választmánya . .	I.	47
Írói tiszteletdíjak: I., 49, III. 240, IV. 317, V. 434, VI. 545, VII. 629, VIII. 754, IX—X. 879.	XI.	981
Kedvezményes tűzifaszállításokra jogosító újabb feladó vasúti állomások . . . . . I. 49.	V.	434
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának Budapesten 1936. évi január hó 8-án az Egyesület székházában tartott rendes üléséről . . .	II.	141
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának 1936. évi február hó 4-én délután 5 órakor tartott üléséről	III.	235
A „Magyarország Erdőtiszti Címtára" kiegészítése IV. 317.	V.	434
Kérelem a hátralékos tagdíjak befizetésére	V.	429
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának 1936. évi március hó 31-én délelőtt 11 órakor tartott üléséről	V.	429
Helyreigazítás . . . . . V. 434.	IX—X.	879
Hátralékos tagtársaink szíves figyelmébe	VI.	534
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának 1936. évi április hó 23-án tartott üléséről	VI.	534
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának 1936. évi május hó 8-án tartott üléséről	VI.	538
Kimutatás az 1935. évi december hó 31-ig esedékes alapítványi pótdíj, illetőleg rendes tagdíj hátralékokról . .	VII.	622
Könyvtárórák az Országos Erdészeti Egyesületben	VII.	628
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának Miskolcon 1936. évi augusztus 1-én tartott üléséről	VIII.	730
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesületnek Miskolcon 1936. évi augusztus hó 1-én tartott rendes közgyűléséről	VIII.	784
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának 1936. évi szeptember hó 1-én tartott üléséről	IX—X.	872
Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának 1936. évi október hó 9-én tartott rendes üléséről	XI.	979

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK:

(Amtliche Mitteilungen. — Communications officielles. — Notifications.)

	Füzet	Old.
A m. kir. kereskedelemügyi és közlekedésügyi miniszter úrnak az Országos Erdészeti Egyesülethez intézett 63.038—IV. 1935. sz. leirata a Máv által kívánt hűségnyilatkozatok kiállításának mellőzése, illetve azok szövegének módosított tárgyában	I.	50
Az Országos Fagazdasági Tanács tagjai az 1936—1938. évre	II.	148
A m. kir. földmüvelésügyi miniszter urnak 79.200/1935. I. 2. sz. leirata az Erdőbirtokosok és Fakereskedők Faforgalmi Részvénytársaság ellenőrzésére alakított bizottság tagjainak megbizatása tárgyában	II.	149
Kedvezményes tüzifaszállításra jogosult újabb feladó vasúti állomások . . . . . II. 149, III. 242.	IV.	320
A m. kir. földmüvelésügyi minisztérium ügy- és személyzeti beosztása	III.	241
A m. kir. földmüvelésügyi miniszter 12.844/1936. III. 1. számú rendelete az erdei szalonkára vonatkozólag fennálló tavaszi hajtóvadászati tilalom ideiglenes felfüggesztése tárgyában	III.	242
Az Államerdészeti Tisztviselők Gyermekeinek Nevelését Segélyező Alap zárszámadása az 1934/35. évről	IV.	318
Felhívás az Államerdészeti Tisztviselők Gyermekeinek Nevelését Segélyező Alapból az 1936/37. tanévben kiosztható segélyek ügyében	VI.	546
Hirdetmény az állami erdei facsemete- és suhángkiszolgáltatás feltételeiről	VI.	546
A m. kir. belügyminiszternek 134/1936. B. M. számú körrendelete. A rendőri büntetőeljárásban résztvevő szakképviselők összesített jegyzékéről szóló 5.200/1932. B. M. kih. számú körrendelet kiegészítése	VI.	549
A m. kir. földmívelésügyi miniszter 71.600/1936. I. B/2. sz. rendelete a szarvas vadászati tilalmi idejének módosítása tárgyában	VII.	630
Pályázati hirdetmény a m. kir. felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyamra való felvételére	VII.	630
A m. kir. minisztérium 1936. évi 4000. M. E. számú rendelete az Orsz. Fagazdasági Tanács kiegészítése tárgyában	VIII.	755
A m. kir. földmívelésügyi miniszter 29.562/1936/II. sz. rendelete	VIII.	755
A m. kir. földmívelésügyi miniszter 72.200/1936. I. B/2. sz. rendelete a vérfelfrissítés céljaira szánt kedvezményes árú elővad juttatása tárgyában	IX—X.	880
A m. kir. földmüvelésügyi miniszter 72.100/1936. I. B. 2. sz. rendelete a vadőri szakvizsgáról	IX—X.	883
Díjkedvezmények a vasúti áruforgalomban	IX—X.	886
A m. kir. földmívelésügyi miniszter 33.313/1936. II. 2. sz. leirata az Országos Fagazdasági Tanács kiegészítése tárgyában	XII.	1097

	Füzet	Old.
A m. kir. földmívelésügyi miniszter 84.400/1936. VIII. 2. sz. rendelete az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál az 1937. évre eszközlendő kötelező balesetbiztosítások tárgyában	XII.	1097
Az esztergomi m. kir. alerdész iskola igazgatójának közleménye elveszett vizsgabizonyítvány tárgyában	XII.	1099

IRODALOM

(Literatur. — Bibliographie. — Literature.)

Lesenyi Ferenc: Die Lage der ung. Forstwirtschaft und das neue Forstgesetz. *(B. Z.)*	I.	52
Erdészeti Statisztikai Közlemények, 1932., 1933. és 1934. IV. füzet	I.	55
Zeitschrift für Weltforstwirtschaft (Dr. Tomasovszky I.)	I.	56
Vadászati Útmutató. (M. Z.)	I.	58
Vadászati és Horgászati Zsebkönyv	I.	59
Dengler: Waldbau (Dr. F. D.)	II.	150
Korsak W.: Lós u Polske (Br. W. J.)	II.	153
Magyar Statisztikai Zsebkönyv. IV. évf. (Dr. Tomasovszky Imre)	II.	152
Gurth Whipple Historical trees of the State of New-York *(Br. W. J.)*	II.	154
Recreational areas of the United States under federal or state government (Br. W. J.)	II.	154
Dr. G. Escherich: Der Alte Forstmann (F. M.)	II.	154
H. Mattausch: Im Zauberparke der Beskiden (F. M.)	II.	155
W. Flaig: Lavinen! (F. M.)	II.	156
Roth Gy.: Erdőműveléstan, II. kötet. (Biró Zoltán.) III. 243.	IV.	321
Dr. Wappes: Wald u. Holz (F. M.)	IV.	324
L. Graf Hoensbroech: Wanderjahre eines Jägers (F. M.)	IV.	324
Franz Vogt: Neue Wege der Hege (F. M.)	V.	435
Erdészeti kísérletek, XXXVII. évf. 3—4. sz.	VI.	551
v. Laer: Fatömegtáblák (F. M.)	VI.	552
Némethy J.: Az új erdőtörvény	VII.	632
Hauska: Forstliches Bauingenieurwesen (Modrovich Ferenc)	VII.	633
József Ákos: A tacskó	VIII.	757
Dr. Fekete L.: A házinyúltenyésztés egészségtana (M.)	IX—X.	891
Vietinghof—Riesch: Naturschutz, eine nationalpolitische Kulturaufgabe (F. M.)	IX—X.	892
Klose—Vollbach: Das Reichsnaturschutzgesetz vom 26. Juni 1935. (F. M.)	IX—X.	892
A magyar erdészeti irodalom könyvészete 1934-ig, I. köt. (M.)	XI.	982
Weber—Schoeinschen: Das Reichsnaturschutzgesetz (F. M.)	XI.	983
Dr. Nagy Jenő: Az erdő madárvilága (F. M.)	XII.	1100
Ochrana Przyrodi (Br. W. J.)	XII.	1100
Yearbook of agriculture 1935. (Br. W. J.)	XII.	1101
Külföldi lapszemle III. 243, IV. 325, V. 436, VI. 552, VII. 636, VIII. 757, IX—X. 893, XI. 984,	XII.	1102

KÜLÖNFÉLÉK:

(Verschiedenes. — Divers. — Assorted.)

	Füzet	Old.
Halálozások: I. 60, II. 157, III. 248, IV. 335, V. 449, VII. 649, IX—X. 912,	XII.	1114
Személyi hírek: I. 60, IV. 336, VI. 558, VII. 650, VIII. 771, „ IX—X. 913,	XI.	1001
A földmívelésügyi miniszter úr nyilatkozata a gazdatiszti kérdésről	I.	61
A Déldunántúli Erdészeti és Vadászati Egyesület közgyűlése	II.	157
A diósgyőri történelmi nevezetességü mogyorófa sorsa	II.	159
Kérelem a magyar erdőbirtokosok, vadászterület-tulajdonosok és bérlőkhöz	II.	161
Erdőgazdaság és fakereskedelem (Bíró Zoltán előadása a Fakereskedelmi Csarnokban)	III.	249
II. Nemzetközi Erdőgazdasági Kongresszus	III.	250
Bornemisza Géza iparügyi miniszter terve a Technológiai Könyvtár továbbfejlesztéséről	III.	256
A II. Nemzetközi Erdőgazdasági Kongresszus nagyválasztmányának budapesti első ülése. *(Erste Sitzung des Hauptausschusses des II. Internationalen Forstwirtschaftskongresses in Budapest. — Ière séance du Comité Principal du IIème Congrés International de Sylviculture qui aura lieu à Budapest. — The first session of the principal committee of the IInd International Congress of Forestry in Budapest.)*	IV.	336
„A nyers humusz szerepe az erdők vízháztartásában.“ (Ijjász Ervin előadása)	IV.	340
A Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének XVII. közgyűlése	IV.	341
Tájékoztató a hites könyvvizsgálói oklevél megszerzéséről	IV.	343
Fakereskedelmi szaktanfolyam	IV.	345
Iskolásgyermekek megerősítése a szentgotthárdi iskolaszanatóriumban	V.	450
Nyári gyakorlat német erdőmérnökhallgatók részére	VI.	559
Felvétel a Műegyetemi Mezőgazdasági Osztályra	VI.	559
A Csongrádvármegyei gazd. egyesület értekezlete az Alföldfásítás népszerűsítéséről	VI.	560
II. Nemzetközi erdőgazdasági Kongresszus. (A Központi Szervező Bizottság 1936. évi június havában kiadott „Jelentés“-e.) *II. Internationaler Forstwirtschaftskongress. (Bericht des Zentral Organisationsausschusses, vorgelegt im Juni 1936.) — IIème Congress International de Sylviculture. (Le Bulletin émis au mois de juin de la c. par le Comité Central d'Organisation.) — IInd International Congress of Forestry. (The „Report“ published in June 1936 by the Central Committee of Organisation*	VII.	650
Célszerű vadásztöltény-újító szerkezet	VII.	651
„Tervezet erdészeti vonatkozású nevek megörökítéséhez“	VII.	654
Széljegyzetek a miskolci közgyűléshez	VIII.	772
Külföldi ösztöndíj	IX—X.	914

	Füzet	Old.
Munkaügyi perek. (A Kir. Kúria jogerős ítéletei.) IX—X. 914.	XI.	1002
Kérelem az erdőbirtokos Urakhoz	IX—X.	918
A Műegyetem bánya-, kohó- és erdőmérnöki karának ünnepélyes tanévmegnyitója	XI.	1001
Helyreigazítás	XII.	1116
Dr. Worschitz Frigyes előadása	XII.	1116
A vadőrök szakvizsgája	XII.	1117

FA- ÉS ÉPÍTÉSI ANYAGOK TÁJÉKOZTATÓ ÁRAI:

(Holz- und Baumaterialpreise. — Prix du bois et des matières de construction. — Prices of wood and building materials)

1936. évi január hónapban	I.	62
1936. évi február hónapban	II.	162
1936. évi március hónapban	III.	257
1936. évi április hónapban	IV.	346
1936. évi május hónapban	V.	451
1936. évi június hónapban	VI.	561
1936. évi július hónapban	VII.	655
1936. évi augusztus hónapban	VIII.	777
1936. évi október hónapban	IX—X.	919
1936. évi november hónapban	XI.	1010
1936. évi december hónapban	XII.	

HIRDETÉSEK.

(Anzeigen. — Annonces. — Advestisements.)

I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX—X., XI., XII.

MELLÉKLETEK.

(Beilagen. — Separatas. — Supplements.)

Az új erdőtörvényjavaslat képviselőházi tárgyalása. *(Die Verhandlung des neuen Forstgesetzentwurfes im Abgeordnetenhaus. — Debats dans la Chambre sur le projet de la nouvelle loi forestière. — Proceedings in the Lower House about the legislative proposal of forests.)* I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII.,	IX—X.
Magyarország Erdőtiszti Címtára. *(Anschriftsverzeichniss der Forstingenieure Ungarns. — Indice d'adresse des ingénieures forestières de Hongrie. — Directory of the forest engineers of Hungary.)*	III.
— Kiegészítés. *(Ergänzung. — Complément. — Complement.)*	VI.
Az Országos Erdészeti Egyesület 1935. évi zárszámadása és 1937. évi költségelőirányzata *(Schlussrechnung vom Jahre 1935. und Kostenvoranschlag für 1937. des Landesforstvereins. — Comptes definitifs pour 1935. et previsions budgetiers pour 1937. de la Société Forestière Nationale. — Final balance of 1935. and budget for 1937. of the National Forestry Society.)*	VII.
Az új erdőtörvényjavaslat felsőházi tárgyalása. *(Verhandlung des neuen Forstgesetzentwurfes im Oberhaus. — Débats au Sénat sur le projet de la nouvelle loi forestière. — Proceedings in the Upper House about the legislative proposal of forests.)* XI.,	XII.